

ZAPISNIK

osmega rednega zasedanja
Mestnega ljudskega odbora
glavnega mesta Ljubljane

Zapisnik

o VIII. rednem zasedanju skupščine Mestnega ljudskega odbora glavnega mesta Ljubljane, ki je bilo v četrtek, 20. decembra 1951, od 8. do 13. in od 15.30 do 19.30 ure v sejni dvorani MLO, Ljubljana, Mestni trg št. 1.

Predsednik skupščine Vladimir Krivic začne zasedanje, ki ga je sklicalo Predsedstvo skupščine na podlagi 15. člena zakona o delu ljudskih odborov.

Zapisnik zasedanja vodi tajnik Julijana Resnik.

Na predlog Franca Pangeršiča izvolijo odborniki za overitelja zapisnika Henrika Zdešarja in inž. Vekoslava Jakopiča.

Tajnik Julijana Resnik ugotovi, da je od 123 izvoljenih odbornikov navzočih 96, odsotnih pa 27 ljudskih odbornikov in sicer Babnik Andrej, Bajuk Stana, Černe Stane, dr. Debec Franc, Demšar Antonija, Koračin Jože, Kraigher Uroš, Kušar Karel, Kutin Franc, inž. Letonja Emilija, Mavrič Edo, Mirtič Franček, Modic dr. Heli, Nebec Franc, Pelko Gašper, Plevnik Jože, Pogačar Jakob, inž. Prezelj Marjan, Prohinar Janiko, Sever Stane, Sitar Franc, Šefic Ludvik, Škerlavaj Milan, Trtnik Alojz, Vojska Danilo, Vonta Jože, Zor Jože. Od teh je 24 opravičeno odsotnih, 3 pa neopravičeno.

Predsednik ugotovi sklepčnost zasedanja.

Tajnik Julijana Resnik prečita nato zapisnik VII. rednega zasedanja.

Predsednik da zapisnik na glasovanje.

Soglasno sprejeto.

Predsednik skupščine pozove predsednika mandatno-imunitetne komisije Franca Kimovca, da poda poročilo.

Franco Kimovec poroča:

Predsedstvo MLO glavnega mesta Ljubljana je predložilo mandatno-imunitetni komisiji v pretres primer malomarnega vršenja dolžnosti ljudskega odbornika Škerlavaja Milana. Ljudski odbornik Škerlavaj Milan, izvoljen v 100. volilni enoti, se je od sedmih zasedanj MLO udeležil le dveh. Odsotnosti ni niti pred, niti po zasedanju pismeno ali ustno opravičil. Dalje kot izvoljeni predsednik Komisije za mestna kmetijska posestva in ekonomije, te komisije ni skliceval, niti ni svoje nedelavnosti opravičil vse do razgovora pred mandatno-imunitetno komisijo.

Povabilu mandatno-imunitetne komisije se je takoj odzval in pojasnil:

1. da se zasedanj MLO ni udeleževal zaradi službene prezaposlenosti in zaradi terenskega dela, kar velja zlasti za čas v prvi polovici leta 1951;

2. da se zasedanj MLO in Komisije za mestna kmetijska posestva in ekonomije v drugi polovici leta 1951 ni mogel udeleževati zaradi težke obolenosti (išias), kar ga je onespobilo za vsako delo,

3. da se tudi v bodoče ne bo mogel udeleževati dela MLO, ker je v službenem delu zaradi bolezni v zaostanku,

4. da v tem času z volivci ni vzdrževal nikakih stikov zaradi spredaj naštetih ovir. Zaradi tega odlaga mandat ljudskega odbornika MLO Ljubljana za 100. volilno enoto,

5. izjavlja, da je svojo tajnico opozoril, naj povsod tam, kjer ima obveznosti, obvesti, da se ga opraviči, vendar ona tega ni storila, sam pa do zadnjega časa ni njenega dela v tem pogledu kontroliral.

Mandatno-imunitetna komisija se je v teku razgovora prepričala, da ljudski odbornik Škerlavaj Milan, čeprav se upošteva službeno obremenitev in bolezen, le ni pokazal zadosti čuta odgovornosti do svojih volivcev, niti do MLO glavnega mesta Ljubljana, ter tako predlaga plenumu sledečo rešitev:

Na osnovi ustne izjave ob navzočnosti vseh članov komisije, kakor tudi na osnovi naknadno predložene pismene izjave ter ugotovljene krivde malomarnega opravljanja dolžnosti ljudskega odbornika, se ljudski odbornik Škerlavaj Milan razreši te dolžnosti in predlaga za ljudskega odbornika 100. volilne enote njegova namestnica, tovarišica Preinfalk Breda, stanujoča v Staretovi ulici 21 v Ljubljani.

Pismena izjava tov. Škerlavaja Milana je poročilu priložena.

Kimovec Franc nadaljuje: Z ozirom na to, da je predmetni primer prvi primer kaznovanja ljudskega odbornika zaradi malomarnosti, bom primer poleg že podanega poročila obrazložil še ustno. V razgovoru s tov. Škerlavajem sem dobil vtis, da smatrajo nekateri naši tovariši funkcijo ljudskega odbornika za manj važno in da so to funkcijo preveč podcenjevali. Če te funkcije ne podcenjujejo že do plenuma, jo pa podcenjujejo do volivcev. Zato se mi zdi potrebno poudariti, da se mora v času, ko prehajamo v oblasti na nov način dela z množicami, čutiti vsak odbornik odgovornega ne le za splošno gospodarsko stanje, temveč tudi za politično stanje svojega terena. Če tega ne čuti, ne more v redu vršiti delo dobrega ljudskega odbornika. Prav zaradi tega smatra mandatno-imunitetna komisija ta primer za šolski primer, kako mora paziti predsedstvo na te odnose ljudskih odbornikov, ter navajati in opozarjati odbornike k redu v izvajanju te funkcije, ali pa zahtevati od odbornika, če te funkcije ne more vršiti, da to pojasni in opraviči. Le tako bo to

naše javno delo urejeno. Zato mandatno-imunitetna komisija predlaga, da skupščina njen predlog sprejme.

Predsednik skupščine da predlog o prenehanju mandata Škerlavaju Milanu in dodelitev funkcije ljudskega odbornika njegovemu namestniku, Preinfalk Bredi, na glasovanje.

Soglasno sprejeto.

Predsednik predlaga naslednji

dnevni red:

1. Poročilo o kulturni in ljudsko-prosvetni dejavnosti.
2. Problemi s področja socialne politike (socialno skrbstvo, delovna sila in delovni odnosi).
3. Reorganizacija trgovske mreže.
4. Sprejetje odločb o ustanovitvi, oziroma spremembah nekaterih državnih gospodarskih podjetij.
5. Izvolitev sodnika okrajnega sodišča za glavno mesto Ljubljana.
6. Izvolitev namestnikov sodnikov za prekrške.
7. Nekatere spremembe v komisijah.

Soglasno sprejeto.

1. POROČILO O KULTURNI IN LJUDSKO-PROSVETNI DEJAVNOSTI

Miklavič Zvonimir, namestnik predsednika Sveta za prosveto in kulturo pri MLO, poroča:

Tovariši in tovarišice, ljudski odborniki!

V svojem poročilu o kulturni in prosvetni dejavnosti se bom lahko le v glavnih črtah dotaknil teh tako obširnih vprašanj, zavedajoč se, da bi za sleherno našo ustanovo, podjetje in ljudsko-prosvetno delo bil potreben poseben, obširen referat, če bi hotel obdelati vso problematiko. Nujno pa se mi zdi, da današnje poročilo pokaže to vprašanje v celoti, da bo na ta način jasneje predstavljen koncept dela, njegov smisel, uspeh in tudi pomanjkljivosti. Skušal sem ta obsežni in zlasti po vsebinski plati dela tako različni sektor urediti z ozirom na sorodnost dela posameznih ustanov, in bi v tem sistemu obravnaval gledališča skupno, prav tako muzej in arhiv, ljudsko prosveto itd.

Mestno gledališče

Ker se je Ljubljana naglo širila, vzporedno s tem pa tudi povečala želja po kulturnem izživljanju in to včasih do neslutenega razmaha, je nastalo v mestu vprašanje ustanovitve še enega poklicnega gledališča zelo pereče. Znano je, da je naše Narodno gledališče majhno, saj ima

komaj dobrih 500 sedežev, in naenkrat smo bili priča dolgim vrstam pred gledališči. Nastala je zahteva, da ustanovimo novo gledališče. Da ustrežemo tej želji in stvarni potrebi, smo na pobudo Ministrstva za znanost in kulturo LRS pred dvema letoma ustanovili Mestno gledališče, polni zaverovanosti v delo. Prav gotovo je večini razvoj te ustanove že do dobra poznan, saj smo o njej že precej govorili in pisali. Jasno pa je, da je gledališče mnogo lažje ustanoviti, kot pa mu zagotoviti osnovno možnost za delo. Vprašanje naših gledaliških dvoran je znano, saj v mestu razen sedanje dvorane MG ni nobene dvorane, kjer bi lahko poklicno gledališče delalo v polnem obsegu. Ne bom našteval vseh težav in borb, ki so bile potrebne, da smo si osvojili sedanjo dvorano gledališča, nato pa delo pri ureditvi te dvorane. Oder je bil za kakršno koli igranje neuporaben, globok par metrov, nizek, neurejen, za odrom in pod njim sobice s številnimi stanovalci itd. Ko smo rešili ta vprašanja, smo pričeli s podiranjem in dviganjem odra. Preko vse zime je teklo delo pri odprti stehi, premostiti je bilo treba številne odrsko-tehnične probleme, preurediti lokale in skladišča v garderobe, rekvizitarne, malo kulisarno, skladišče tehnične opreme, urediti garderobo za publiko itd., skratka bilo je nujno potrebno urediti stavbo, ki je bila v svojem osnovnem načrtu za gledališče docela neprimerna. Zlasti je bilo zamotano vprašanje tehnične ureditve odra, to je zidanega horizonta s kupolo, železnih konstrukcij mostišč in vrvišča, požarnega zastora in odrskega svetlobnega parka. Rešitev vseh teh nalog gotovo zahteva precej sredstev, tehničnega znanja in strokovne delovne sile. Zidali smo v težkih pogojih, ko je bilo včasih nepremostljivo vprašanje za vsakega zidarja in delavca. Gledališki kolektiv se je zavedal kritičnosti položaja, poleg študija se je lotil zidanja. Predsednik upravnega odbora podjetja »MEGRAD«, ki je sam kot zidar delal na tem gradilišču, je čestokrat poudaril, da je vprašanje, kdaj bi bila dela končana brez delavcev in igralcev iz gledališča. Preko deset tisoč prostovoljnih ur so napravili; skoraj brez izjeme vsi so se udeležili gradnje. Kdor ni bil sposoben za težje delo, je čistil opeko. Od drugod ni bilo nobene pomoči, razen nekaj deset ur od članov Šentjakobskega gledališča. Optimistični računi, da bo gledališče do nove sezone gotovo, so se pokazali kot nerealni. Nastalo je vprašanje zmogljivosti, predvsem pa zavesti nekaterih obrtnikov, ki s čuda majhno odgovornostjo delajo tako, kot da imamo čas desetletja. Z lastnimi ljudmi je gledališki kolektiv izvršil vsa mizarska, steklarska, elektro-inštalacijska in druga dela. Doma so izdelali vse reflektorje, preuredili stare reostate itd. Danes je stavba v takšnem stanju, da smo pred otvoritvijo. Naši električarji so se na sestanku obvezali, da bo njihovo delo do 28. t. m. v celoti končano. Če obrtniki ključavničarske stroke spet ne odpovedo in se bodo držali obljubljenega roka, bo gledališče konec tega meseca odprto.

Gledališče ima 24 igralcev in sicer 16 moških in 8 žensk. Ansambel je formiran iz sedmih igralcev, ki so bili že prej člani drugih gledališč, pet igralcev je dala Akademija za igralsko umetnost, 11 pa ljudsko-prosvetni odri, razne gledališke šole, nekaj pa jih do sedaj še ni bilo pri nobenem gledališču. Ta kolektiv je do sedaj naštudiral in pripravlja sedem komadov. Poskusne predstave spomladi letošnjega leta so pokazale nekatere dobre in slabe strani ansambla. Nekaj igralcev in igralk, ki niso pokazali dovolj napredka pri dosedanjem šolanju, je bilo razrešenih dela v gledališču. Ob teh reorganizacijah je nastala cela vrsta diskusij, ki so že presegle notranji okvir gledališča samega in zavzele širši, javni značaj. Nepoučenost je seveda to naravno selekcijo kadra, ki bi morala biti izvedena v vsakem gledališču in ne samo v Mestnem, smatrala kot likvidacijo gledališča. Dejstvo pa je, da je gledališče samostojno in pripravlja svojo otvoritev 28. decembra t. l.

Vprašanje subvencioniranja gledališča je sicer vprašanje proračunske razprave, vendar ga omenjam tudi ob tej priložnosti. Po aproksimativnem proračunu bi gledališče imelo lastnih dohodkov nad 3.5 milijona dinarjev, izdatkov pa cca 8 milijonov. Izdatki pa se bodo z novo uredbo o dokladah in drugih dajatvah zvišali, ker je omenjeni proračun bil napravljen z ozirom na staro stanje. Razmerje med dohodki in izdatki gledališča bi bilo približno 3:1, kar odgovarja gledališčem, ki so minimalno subvencionirana. Jasno je, da se bo moralo gledališče krepko boriti, da si bo ustvarilo lastne dohodke v takšni višini, da bo lahko živelo. To je ena važnih nalog pred celotnim kolektivom, ki je najtesneje povezana s kvaliteto dela in tudi z obsegom dela.

Sentjakobsko gledališče

je lani proslavilo 30-letnico svojega dela. Njegov pomen kot ljudsko-prosvetne ustanove in lahko rečemo prve šole vrste naših pomembnih odrskih umetnikov, šole igralcev za številne ljudske odre in gledališča s svojim ljudsko-prosvetnim poslanstvom, je bil že ponovno poudarjen in priznan. MLO to gledališče subvencionira kot polprofesionalno gledališče. Če upoštevamo, da ima povprečno 110 predstav letno, je to skoraj polovica predstav, ki jih zmore profesionalno gledališče. O tem vprašanju, polprofesionalizma namreč, je mogoče tudi razpravljati, vendar bi poudaril, da je s tem sistemom dela in podpiranja gledališča njegova kvalitetna rast nedvomno dobila močan zagon, na drugi strani pa izpričuje to misel tudi število predstav — kot sem že omenil. Lani je v gledališču bilo pri 107 predstavah nad 34.000 obiskovalcev, predlansko leto pa 31.000 pri 109 predstavah. Vsekakor so to številke, ki že nekaj pomenijo, zlasti to, da ima gledališče že svojo publiko, da si je gledališče že

utrnilo svoje področje dela in s tem izvršuje svoje gledališko poslanstvo. Vprašanje je morda še repertoarna smer gledališča, ki bo izgubilo svoj resnično ljudski prizvok, če ta smer ne bo težila za ohranitvijo tega, kar si človek predstavlja pod pojmom Šentjakoba. Nedvomno se gledališče trudi za svojo kvalitetno rast in s tečaji dviga igralsko zmogljivost svojega ansambla, z gostovanji poklicnih režiserjev pa daje predstavam trdnejšo in umetniško bolj zrelo podobo.

Številna gostovanja, zlasti po Primorski, označujejo dovolj dobro tudi zavest in zagnanost tega kolektiva v delu.

Lutkovno gledališče

bo imelo sedaj dvoje gledališč, in sicer marionetno gledališče visečih lutk in gledališče ročnih lutk. V letošnjem letu smo v gledališču na Šentjakobskem trgu modernizirali konstrukcijo odra, ki omogoča tehnično mnogo popolnejše predstave. Prav iz teh razlogov se je otvoritev nove sezone tudi nekoliko zavlekla. Gledališče se je iz svojega začetnega primitivizma v preteklih letih že povzpelo na takšen umetniški nivo, da danes v resnici že lahko govorimo o umetniškem delu tega gledališča. Prav otvoritvena predstava letošnje sezone »Čarobnih gosli«, ob sodelovanju nestorja lutkarstva pri nas, akad. slikarja tov. Klemenčiča, je to oznako v polni meri potrdila. Prav tako potrjujejo uspeh gledališča tudi stalni obiski vseh marionetnih odrov v državi, saj je na pr. beograjsko gledališče poslalo k nam na enotedenski študij upravnika in režiserja, stalni gost je vodja lutkovnega gledališča iz Skoplja, dalje vodja splitskega, reškega, sarajevskega in novosadskega gledališča. Naš oder je tudi večino predavanj vodil na desetdnevnem tečaju lutkovnih gledališč iz vse Slovenije. Že to nam potrjuje, da je razvojna pot gledališča dosegla uspeh, ki se bo seveda z novimi deli lahko še spopolnjeval do kvalitete evropskega ranga. Gledališče že pripravlja novo igrico Taufer-Novy »Mojca in živali«.

26. t. m. bo ob praznovanju noveletne jelke otvoritvena predstava v gledališču ročnih lutk s premiero igrice »Petršiljkova mama in njena postelja«. Ta predstava bo obenem tudi otvoritev novega gledališča v sindikalnem domu Mestne plinarne na Resljevi cesti. Upravni odbor tega podjetja je pokazal lep odnos do tega gledališča in nam poleg odstopa prostorov pomaga tudi s finančnimi sredstvi, tako da smo postavili res lepo gledališče.

Odslej bomo lahko imeli dnevno lutkovne predstave, manjaje v obeh gledališčih.

Obe gledališči imata doslej le štiri uslužbenke, ostali so honorarni sodelavci. Seveda pa takšen obseg dela, to je priprava novih progra-

mov, ena ali celo dve predstavi na dan, nujno terja razširitev našega osebja. Tehnična dela pri teh gledališčih, ki so običajno mnogo bolj komplicirana in zamudna kot dela na velikih odrih, so prav tako v zvezi z dovoljnim številom osebja. Zagrebško in beograjsko gledališče imata na pr. po več deset uslužbencev: igralcev, risarjev, kiparjev itd.

Finančno je pasivno marionetno gledališče na Šentjakobskem trgu, v katerem je pri vsaki predstavi zaposlenih 20 do 25 ljudi, dvorana pa ima le 95 sedežev. Bistveno bi se seveda učinek dela in dohodkov povečal, če bi imeli večjo dvorano. Čez par let bomo morali zastaviti sile tudi v tej graditvi, saj naši mali res težko pridejo vsi na vrsto, ker je gledališče tako majhno. Samo igrice »Žogica marogica« je v lanski sezoni imela 89 predstav, pa še niso prišli vsi na vrsto. Preko 30 predstav je bilo za podeželje, z obiskom noter iz Štajerske in Primorske. Če bi imeli dvorano z 250 do 300 sedeži, bi se režijski stroški zmanjšali in delovni učinek gotovo dvignil.

Mnogo na boljšem bo novo gledališče na Resljevi cesti. Prostora ima za 200 obiskovalcev, in ker je odrska tehnika ročnih lutk bistveno drugačna od visečih, ga je mogoče vzdrževati z majhnimi režijskimi stroški in manjšim številom osebja (povprečno 6—8 igralcev). Prav pri tem gledališču bo tudi iz ekonomskih razlogov, poleg onih, ki zadevajo zmogljivost in umetniško raven ansambla, treba misliti na profesionalizacijo tega gledališča.

Kot sem že omenil, so poleg repertoarnih težav teh gledališč tudi težave tehničnega značaja poleg pomanjkanja literature te vrste, ki je pri nas skorajda ni in se šele sedaj pri piscih kaže nek interes za pisanje. Takšna gledališča zahtevajo strokovne perfektne delavnice z rezbarji in slikarji. Imamo pa pri gledališču samo eno kiparko. Ne bo odveč, če omenim, da ima en sam kipar pol leta dovolj trdega dela z modeliranjem in rezbarjenjem lutk za eno predstavo. Našo delavnico bomo morali razvijati tudi v tem pravcu, da bo sposobna sprejemati tudi zunanja naročila, saj takšne delavnice do sedaj še ni pri nas, prosijo nas pa — lahko rečem — za pomoč vsa, že prej omenjena gledališča.

Zabavno gledališče

smo ustanovili junija 1950. To gledališče, ki je bilo ustanovljeno v želji, da z vedrostjo in dovtipnostjo prinese na naš oder humor in zabavo, v svoji najvažnejši skupini, to je »Veselem teatru«, ni uspelo. Sicer je »Veseli teater« do sedaj imel v dobrem letu 283 predstav, prejadral je vso Slovenijo, žel grajo in pohvalo, vendar je njegova kvaliteta še močno revna. Dejstvo je, da pri nas ni ljudi, razen ene izjeme, ki bi se s pridom udeleževali v tem gledališkem žanru, tako pri pisanju kot igranju,

kolikor pa je igralcev sposobnih za to vrsto reproduktivne umetnosti, so pa tako zaposleni, da jim preobremenjenost preprečuje delo v »Veselem teatru«. Glavni razlog pa je vsekakor pomanjkanje takšne literature, ki naj bi predvsem zdravo obravnavala sodobno problematiko. Podobna gledališča v Zagrebu in Beogradu so v prav takšni repertoarni krizi in so bila prisiljena svoje delo preusmeriti v komedijo in opereto. Tudi pri nas bi bilo potrebno nekaj takšnega, vendar je naša zmogljivost še relativno majhna. Opereta je zgrajena na perfektni opremi, baletu, pevcih in orkestru, in ta vnanja plat prevzame osnovno funkcijo zabavanja pri običajno vsebinsko revnem dogajanju. Za takšno prireditev pa je glede na zmogljivost hiše in ansambla zaenkrat sposobno le naše centralno gledališče. Komedijo pa uvršča v svoj program tudi Drama in jo ima na programu prav tako Mestno gledališče ter drugi odri. Vprašanje je, v koliko bi »Veseli teater« segal po stvareh, ki se približujejo bolj burkam, in kakšen smisel bi imelo takšno delo, dasi seveda obiskovalcev ne bi manjkalo. Mislim, da smo si pri teh stvareh precej na jasnem, saj je vendar gledališče, pa naj ima kakršen koli značaj, v svojem bistvu vendar vzgojna ustanova. Revija, kot nova sestra operete, pa zahteva seveda tehnično dovršen oder, bogato opremo in vse, kar sem naštel pri opereti.

»Veseli teater« pripravlja sicer nov program, bomo ga pa vsekakor prej temeljito preresetali, preden bo prišel na dan.

Zabavno gledališče ima poleg »Veselega teatra« še »Artistično sceno« in Plesno šolo. »Artistična scena« dela od junija 1950 in je imela do sedaj 274 predstav, pretežno seveda na gostovanjih po Sloveniji in Hrvaški. Finančni učinek te grupe kot tudi Plesne šole je prav dober. Plesna šola je začela z delom šele v zadnjih dveh mesecih in je imela že 896 tečajnikov v 11 tečajih. Šola se bo 26. junija preselila v nove prostore na Šentpeterskem nabrežju, kjer ji bo omogočeno delo v zelo ugodnih pogojih.

Skupno je torej podjetje Zabavno gledališče od junija lani do sedaj imelo 557 prireditev in 11 tečajev. Podjetje ima le 6 uslužbencev in sestavljajo njegov kader predvsem honorarni sodelavci, kar je seveda tudi razlog, da grupa »Veseli teater« ne more prav napredovati.

Mestni muzej in arhiv

Mestni muzej si že dobršno leto prizadeva, da bi uredil svoje prostore in razstavil pripravljene muzealije. Dela, ki so bila v polnem razvoju, so bila koncem junija letos ustavljena iz znanih razlogov, to je zožitve fronte investicijske dejavnosti. Pri ureditvi prvega dela muzejskih prostorov so ostale na sredi poti štiri dvorane. V teh bo po našem načrtu predstavljena v prvi dvorani mostiščarska kultura z vsemi važnej-

šimi predmeti, izkopaninami na Ljubljanskem barju, v drugi ilirsko-keltska kultura, v tretji dvorani bo razstavno gradivo rimske Emone, v četrti pa bi bili razstavljeni predmeti iz zgodnjega srednjega veka in iz dobe prihoda Slovencev v naše kraje. Ko bodo krediti spet odobreni in bodo že začeta dela dokončno izvršena, bi lahko takoj odprli omenjeni arheološki oddelek Mestnega muzeja. Za ta oddelek so bili v tem času odbrani predmeti iz depojev Narodnega muzeja, kakor tudi gradivo iz 64 ilirskih in 18 slovanskih grobov, ki so bili lani odkopani na dvorišču Slovenske Akademije znanosti in umetnosti. Gradiva je sedaj pripravljeneja toliko, da bi muzej lahko prirejal vrsto občasnih znanstveno zanimivih razstav.

Razstavne zbirke umetnostno-obrtnega značaja v drugem nadstropju muzeja je v letošnjem letu obiskalo skoraj 2000 obiskovalcev. Obsežne zbirke vojno-zgodovinskega značaja, ki za Mestni muzej ne pridejo v poštev kot razstavno gradivo ter del duplikatov našega obsežnega materiala iz NOB, pa smo prepeljali v Cekinov grad in s tem pomagali Muzeju NOB v razširitvi njegovih zbirk in pripomogli k razvoju te tako potrebne ustanove v Ljubljani.

Mestni muzej vodi tudi posle spomeniškega varstva na področju mesta. Rezultati tega varstva pa, moramo priznati, so bili letos prav revni. Načrt, da pričnemo z obsežnejšimi deli pri restavriranju rimskega zidu, nam je vsled pomanjkanja delavcev ostal šele na začetku in v pripravljalni fazi dela. Restavracijskih del na Robbovem vodnjaku nismo mogli izvršiti, ker nam je odpovedal pogodbo kipar, ki je moral v poletju in jeseni izvršiti druga dela in prav tako bi letos morali nadaljevati delo pri obnovitvi Mislejevega portala, katerega dokončno restavracijo smo lani prekinili.

Fasade nismo obnovili nobene, ker bi za tako obsežna dela kot so rimski zid, Križanke, frančiškanska cerkev in drugi spomeniki potrebovali močno zidarsko podjetje. Podjetje, s katerim smo pogodbeno vezani, ima pa le 5 delavcev, in je bilo do jeseni še vezano na dovršitev glasbene šole. Na Navju smo postavili štiri okrasne stebre iz podrtega Plečnikovega balkona na glasbeni šoli, in prav tako smo pričeli z obnovitvenimi deli Gregorčičevega spomenika po načrtih arh. Plečnika. V prihodnjih mesecih bomo postavili v križanski vrt tudi baročne kamnite portale iz podrhtih hiš na Tyrševi cesti kot okrasni lapidarij. Začeli smo tudi z deli v kapelici na Kodeljevem, da zavarujemo znamenite Jelovškove freske.

Spomeniško varstvo je v Ljubljani pred važno nalogo, in bi to še enkrat podčrtal, saj gre v večini naših spomenikov pri največji skromnosti za to, da jih obvarujemo večjih poškodb ali propada. V prvi vrsti sta tu rimski zid, ki občutno razpada, in Križanke, ki so nam v nekem pogledu

že v sramoto. Nujno bi bilo treba rešiti tudi vprašanje, v kakšne namene bo služil nekoč Ljubljanski grad v celoti, in mu mogoče že sedaj iz tega vidika določiti skrbnika; dalje zgodnje-baročnega vodnjaka na nunskem vrtu in trojiškega stebra na Kongresnem trgu. V prihodnjem letu pa bo muzej pripravil tudi izdajo zgodovinskega in kulturnega vodnika po Ljubljani.

Mestni arhiv usmerja svoje delo v opravljanju poslov, ki so zvezani z nalogami arhiva kot takega in v priprave za izdajo Zgodovine Ljubljane. Prvi del njegovih poslov je obsežno delo ureditve novejšega arhivalnega gradiva med obema vojnama. Poleg teh, več ali manj tehničnih del, je sedaj izvršena popolna kartotečna evidenca vsega starejšega zgodovinskega materiala za Ljubljano, ki ga hranita Osrednji državni ter Kapiteljski arhiv. Pričelo se je snemanje tega gradiva na mikro-filme, kar bo bistveno olajšalo raziskovanje preteklosti mesta. Pri tem je upoštevano tudi gradivo, ki ga hranijo inozemski arhivi.

Glavna naloga, ki jo je moral v letošnjem letu izvršiti MA, pa so bile priprave za izdajo znanstvene zgodovine Ljubljane, ki naj bi izšla in vsebovala to, kar je o zgodovini našega mesta doslej znanega in kar moremo povzeti vsaj v glavnih črtah iz najvažnejših arhivalnih virov.

Če vrednotimo stanje zgodovinskih raziskav zgodovine našega mesta, zaostaja Ljubljana daleč za drugimi jugoslovanskimi in inozemskimi mesti. Zagreb n. pr. je že v preteklem stoletju začel izdajati svoje dragocene izdaje virov za zgodovino Zagreba in je teh velikih knjig že 20 in še izhajajo. Trst že kakih sto let izdaja svoj zgodovinski zbornik in ima že 4 ali 5 zgodovin. Kranj ima monumentalno Zontarjevo Zgodovino mesta Kranja itd. Ljubljana do sedaj, kot kulturni in gospodarski center slovenskega naroda, ne more nuditi o svoji preteklosti splošno dostopnih in zanesljivih podatkov, čeprav je naš arhiv glede bogastva zgodovinskega materiala med najpomembnejšimi v srednji Evropi. Nekaj člankov, razprav in lokalnih študij, ki pa so večinoma izšle že v stari Avstriji, je že davno zastarelih.

Dokler so bili v ospredju zanimanja zgodovine slavni vladarji in zmagovite bitke, je bila morda nezainteresiranost za zgodovino Ljubljane razumljiva. Ne moremo je pa več opravičevati danes, ko bistveno drugače pojmujeemo naloge te vede: gre predvsem za ugotovitev zgodovinskih funkcij našega mesta v gospodarskem in političnem sistemu preteklih dob in za povezavo teh funkcij z ostalimi platmi mestnega življenja. Gre za pojasnitev onih zgodovinskih zakonitosti, ki so privedle mesto do njegovega današnjega položaja v slovenski družbi. Če gledamo vprašanje s tega vidika, se nam odkriva cela vrsta področij, ki doslej še niso bila raziskana, ki pa jih moramo poznati, če hočemo razumeti, na kakšnih osnovah se je razvila naša današnja Ljubljana.

Zato je Mestnemu arhivu stavljena kot ena osnovnih nalog, da odpravi našo dosedanjo zaostalost glede zgodovinskih raziskav. Posvetovanja o tem so se pričela pred kakima dvema letoma, v začetku letošnjega leta pa je pričelo konkretno delo. Prvotno je bilo sicer mišljeno, da bodo izhajale posamezne obsežne razprave iz zgodovine Ljubljane brez vnaprej določenega sistema, v obliki zbornikov. V marcu t. l. pa se je ta načrt spremenil in je bilo sklenjeno, da se predvsem izda ne preobsežna sistematična publikacija o zgodovini mesta v treh do štirih večjih knjigah, ki bi podale zaokroženo sliko tega, kar so posamezni znanstveniki iz zgodovine Ljubljane že doslej zbrali in kar se more vsaj iz glavnih virov v doglednem času zbrati. Tako je nastal načrt za izdajo Zgodovine Ljubljane. V letu 1951 je bil ta načrt do podrobnosti izdelan ter zbrani avtorji. Kolikor se je kak znanstvenik doslej ukvarjal z določenim vprašanjem, je prevzel ustrezno poglavje, ona poglavja, ki na ta način niso dobila avtorja, pa so prevzeli v obdelavo posamezni strokovni uslužbenci Mestnega arhiva. V načrtu je, da obsega delo kot prvi del geografijo, geologijo in arheologijo Ljubljane, kot drugi del zgodovino od naselitve Slovencev do približno leta 1700, kot tretji del (ki bi morda razpadel še na dva dela) pa novejšo dobo do l. 1945. Ker je novejša doba najmanj raziskana, se je sicer delo tudi za to dobo pričelo, dozorela bosta pa prej prvi in drugi del. Gradivo za ta dva dela se sedaj sistematično zbira in so priprave že toliko napredovale, da se bodo s 1. januarjem pričele tehnične priprave risb (zemljevidov) in fotografij. V načrtu je, da se bodo rokopisi stekali za prvi del v času od marca do jeseni, za drugi del pa od aprila do julija naslednjega leta.

Da je delo resno zasnovano in da zasluži vso pozornost Mestnega ljudskega odbora, pričajo tudi znana dela sodelavcev. Redakcijo prvega dela je prevzel akademik univ. prof. Melik, sodelujeta pa zlasti univ. prof. Rakovec in Korošec. Redakcijo II. dela je prevzel akademik dr. Kos, sodelujejo pa razen uslužbencev Mestnega arhiva še akademik univ. prof. Stele, univ. prof. Zwitter, docent Grafenauer, ravnatelj MM Mal, univ. prof. Miklavčič, prof. Gestrin, prof. Cvetko in znanstveni sodelavec prof. Blaznik.

Mestni arhiv skrbi predvsem za organizacijske priprave Zgodovine Ljubljane, sodeluje, kot omenjeno, pri sestavi razprav, razen tega pa svoje delo na arhivskem področju kolikor mogoče organizira tako, da bo istočasno služilo tudi avtorjem Zgodovine.

Kot sem omenil, potekajo priprave za izdajanje te Zgodovine, ki so v zadnjih mesecih prišle tako daleč, da bomo lahko začeli že konkretno proučevati stroške, ki bi bili s takojšnjo izdajo teh del, zelo uspešno. Na osnovi razgovorov z Drž. založbo, katera bi bila pripravljena izdati to Zgodovino, bi bila potrebna naslednja finančna sredstva:

kartografska, risarska in fotografska dela	315.000 din
predvideni odkupi izdaj za reprezentativne namene	150.000 din
čista subvencija pri izdaji	150.000 din
skupno bi torej morali zagotoviti	615.000 din

Poleg te vsote pa bi potrebovali še ca 1.000 šilingov za mikro-posnetke iz avstrijskih arhivov.

Državna založba je pripravljena storiti vse, da bi bilo delo čim bolj reprezentativno opremljeno.

Zavedajoč se važnosti in pomembnosti tega dela, sem navedel tudi proračun za njegovo izdajo, ki bi moglo iziti v prihodnjem letu.

Knjižnice

Knjižničarstvo je po strukturi svojega dela razdeljeno v študijske biblioteke, ljudsko-prosvetne knjižnice ter knjižnice ustanov, sindikatov, zavodov, šol itd. Ob Univerzitetni biblioteki, knjižnicah fakultet, inštitutov in drugih zavodov, katerih namen in sistem dela narekuje smoter te ali one ustanove, ima MLO drugo največjo študijsko biblioteko v Ljubljani, Slovanska knjižnica imenovano. Že njeno ime označuje področje njenega knjižnega fonda. Ustanovljena je bila 1946. leta iz bivše Mestne knjižnice, ki je imela nalogo obravnavanja tekstov, ki zadevajo naše mesto, njen na pol javni značaj pa jo je označeval kot neke vrste študijsko knjižnico. Misel, da dobimo v Ljubljani knjižnico z izključno slovansko literaturo, na katero naj bi ta knjižnica bolj kot vse druge študijske biblioteke usmerjala svoje delo, je dobila svojo ostvaritev v Slovanski knjižnici. Njen razvoj nam jasno dokumentira aktivnost in vrednost njenega dela. Od leta 1948, ko je njen knjižni fond obsegal 23.063 knjig, je v naslednjih treh letih narasel na 34.166 knjig, to je 11.000 knjig prirastka. Danes ima knjižnica že večjo izbiro bolgarske, češke in delno ruske leposlovne in literarno-kritične literature, novejšega datuma kot jo je imela sama Univerzitetna biblioteka. Še večjo aktivnost ima knjižnica v obiskovalcih, saj je bilo teh v l. 1948 2726, v letošnjem letu pa že 5494. Pretežna večina obiskovalcev je iz vrst aktivnih kulturnih delavcev in študentov, manj dijakov in ljudi drugih poklicev. Na prvi pogled morda ta številka ni niti visoka ali je celo majhna, upoštevati pa moramo, da ima knjižnica izrazito študijski značaj in ne izposoja knjig domov po načinu ljudskih knjižnic. Ker pa v njeni čitalnici, in za silo tudi v drugih prostorih, lahko študira le okrog 20 obiskovalcev, pojasnjuje njen obisk, ki sem ga navedel, maksimalno obremenitev, obenem pa tudi osnovni problem te knjižnice. Knjižne osnove, ki jih ima knjižnica, bi seveda lahko uporabili v neprimerno večji meri. Iz dneva v dan nas vedno bolj

teži vprašanje, kako ustreči vsem obiskovalcem, ki želijo v knjižnico, obenem pa kam z novimi knjigami, saj je knjižnica dobesedno prenatrpana. Lahko rečemo, da to ogromno knjižnje bogastvo ne izpolnjuje svoje naloge. Kot sem že pri razpravljanju o Mestnem muzeju in arhivu omenil, je vprašanje polnega razvoja vseh teh ustanov v tesni zvezi. Temu vprašanju naš Svet priključuje še vprašanje ureditve Mestne ljudske knjižnice in Pionirske knjižnice.

Mestna ljudska knjižnica vam je prav gotovo poznana z vsemi njenimi nadlogami iz številnih člankov, kritik in razprav. Ko bom omenil vprašanje Doma kulture v Ljubljani, se mi zdi, da bi obenem s tem vprašanjem bilo potrebno razpravljati tudi o vprašanju ureditve te knjižnice v daljši perspektivi. MLK je sedaj razdeljena v dva oddelka, to je knjižnico s tem naslovom in Pionirsko knjižnico. Ustanova ima tudi svojo lastno knjigovoznico. Naš Svet je na predlog Pionirskega sveta Ljubljane razpravljal o delitvi teh dveh oddelkov na samostojni ustanovi in soglašal z mnenjem, da sta knjižna dela obeh knjižnic tako različna, da bi ju lahko ločili.

Kot sem omenil, že vsa zadnja leta razpravljamo o ureditvi teh knjižnic. Predlagali smo sedaj prostore v Gosposki ulici, trgovino bivše oficirske zadruge. Predlog je bil osvojen, in bodo rešitev tega vprašanja naši bralci prav gotovo pozdravili. Mestna knjižnica ima nad 93.000 knjig, to je knjig, ki so v prometu, rezervni knjižni fond in knjige, ki so odbrane za popravilo. Preselitev tako ogromne knjižnice pomeni problem zase in prav tako je težka naloga njena nova ureditev. To je deset in deset tonski material, katerega ne moremo poljubno premeščati. Drugo vprašanje je njena čitalnica. Lahko trdimo, da je Ljubljana v tem pogledu med najrevnejšimi mesti, saj nimamo niti ene čitalnice. Kakšnega kulturnega pomena pa so čitalnice, tega se prav dobro zavedamo in bi bilo vredno napeti vse sile, da tudi ta naša največja knjižnica dobi pri ljudeh tako željeno čitalnico. Kot sem omenil, je cela vrsta kulturnih ustanov tesno povezana z vprašanjem teh selitev. Naš predlog, da bi tudi Slovanska knjižnica dobila ustrezne prostore in bi s tem omogočili nadaljnji razvoj Mestnemu muzeju, bi še enkrat podčrtal z vsemi prej omenjenimi argumenti. V istem času bi tudi Pionirska knjižnica lahko dobila ustrežnejše prostore, če bi zasedla primerno urejene dosedanje prostore Mestne ljudske knjižnice. IO MLO je naš predlog na svoji seji v celoti sprejel in postavil to nalogo v dokončno rešitev.

Mestna knjižnica ima preko 93.000 knjig, Pionirska 8.300. V tem letu je prvo obiskalo 72.682, drugo pa 10.875 bralcev. Izposodila pa je prva 324.691 knjig, druga pa 17.347 knjig. Naj navedem še, kako se odraža promet obeh knjižnic v dohodkih in izdatkih: dohodki Mestne ljudske knjižnice so znašali letos 1.269.905 din, Pionirske pa 59.164 din.

Dotacij od MLO sta obe knjižnici prejeli letos 500.000 din. Do sedaj je bilo torej razmerje med lastnimi dohodki in dotacijami približno 3:1, kar je verjetno zelo redek primer v knjižničarstvu, namreč, da bi se knjižnice v takšnem obsegu same vzdrževale. Dohodki knjižnic so predvsem izposojnina za knjige, ki znaša povprečno 3 odstotke od nabavne vrednosti.

Delavsko knjižnico, ki je prav tako ljudsko-prosvetna ustanova, dotira GO ESS. Letos je ta knjižnica dobila nove lepo urejene prostore v Delavskem domu in je sedaj naša najlepša knjižnica. Njen knjižni fond je za MLK največji. Ima 46.000 knjig, letno izposodi okrog 140.000 knjig 30.000 bralcem. Prometa in bralcev ima torej nekaj manj kot je polovičen promet MLK. Dotacij pa je v letošnjem letu dobila okrog 800.000 din, njeni dohodki so znašali okrog 400.000 din. Dohodki so nekoliko nizki zaradi tega, ker knjižnica ni redno poslovala zaradi preselitve, poleg tega pa je bila njena izposojnina nekaj nižja od izposojnine v MLK. Če obe dejstvi upoštevamo, nam še vedno račun pokaže, da so dohodki in izdatki iz dotacij približno 1:1. Ob tem gre namreč za važen problem možnosti obstoja manjših knjižnic, ker nam podatki iz drugih knjižnic pokažejo, da čim manjša je knjižnica, tem dražja je. RLO II je na primer letos potrošil za svoje 4 knjižnice 1.200.000 din in ta znesek komaj zadostuje za redno vzdrževanje. Poleg omenjenih dveh velikih ljudskih knjižnic je še 11 manjših knjižnic: Šiška, Bežigrad, Ježica, Št. Vid, Polje, Moste, Dolenska cesta, Dravljje, Rok, Savlje, Vrhovci. Številne pa so knjižnice tudi pri sindikalnih podružnicah. Knjižni fond teh manjših ljudskih knjižnic obsega od 700 do 7.000 knjig. Do sedaj so večino teh knjižnic dotirali RLO, sedaj pa bi celotno breme padlo na MLO. Naš Svet je ta problem obravnaval in nastane ob njem vrsta vprašanj: knjižnice imajo nedvomno svoj pomen, treba pa jim je knjižno zalogo povečati, urediti strokovni kader in jih namestiti v primernih prostorih. Znano je, da knjižnice v sindikalnih podružnicah skoraj v nobenem primeru niso po svoji funkcionalnosti tisto, kar naj bi knjižnice bile, iz razloga, ker je izbira knjig običajno premajhna in imajo relativno ozek krog bralcev zaradi svojega ozkega področja. Sprožena je bila zato misel, da povečamo s temi knjigami vnanje knjižnice, katere bi se na ta način do dobra opomogle. Kljub temu pa ostane še odprto vprašanje nadaljnega vzdrževanja teh knjižnic. Če hočemo, da bi bile knjižnice dobre, je potrebno, da nabavljajo kar izide, v primernem številu izvodov, da so lepo urejene, kurjene, razsvetljene, čiščene, ter da so stalno odprte. Ker bi njihova knjižna zaloga povprečno znašala od 5 do 10.000 knjig, in takšna knjižnica že mora imeti sposobnega knjižničarja, bi po proračunu poleg svojih dohodkov vsaka morala dobivati minimalni znesek 200.000 dinarjev dotacij, kar v celoti znaša le 2 do 3 milijone dinarjev, in še to

bi bilo malo. Zdi se mi, da bi bilo vredno premisliti, ali potegniti knjige iz sindikalnih podružnic in tovarn v ljudske knjižnice, ali pa storiti narobe, t. j. ljudske knjižnice pridružiti sindikalnim. Litostroj na primer naj zajame tudi ljudske knjižnice v Šiški in tako v združeni knjižnici daje knjige na razpolago prebivalstvu celotnega področja tega dela mesta. Podobno je mogoče napraviti tudi drugod in bi na ta način prišlo sodelovanje terena, sindikata in upravnega odbora do konkretne uveljavitve, vodstvo knjižnic pa naj prevzamejo knjižničarski odbori, sestavljeni iz vseh teh faktorjev. S tem bi bilo mogoče zagotoviti materialno osnovo tudi tem ustanovam, obenem pa bi bila poudarjena vloga naših sindikatov.

Kinofikacija

Na področju Ljubljane je sedaj 12 stalnih kinematografov in 3 letni. Kinematograf v Št. Vidu obratuje le včasih, ker sta kino in gledališče v isti dvorani. Dvorano kinematografa pa uporablja Triglav-film za tonsko snemanje filmov. Redno obratujejo: Union, Moskva, Sloga, Šiška, Triglav, Vevče, Zadobrova, Litostroj, Kozarje in Savlje. Prav tako redno obratujeta kinematografa v Domu JA in LM. Večina teh je v upravi ljudskega odbora, eden v upravi Litostroja, eden OF Kozarje in eden KOZ Savlje. V vseh omenjenih stalnih kinematografih je skupno 4995 sedežev. Večji so Union, Moskva, Sloga, Triglav, ki imajo skupno 57 odstotkov vseh sedežev. Povprečno imajo vsi kinematografi 115 predstav tedensko, od tega pa omenjeni štirje največji 96 ali 83 odstotkov. Da so v maksimalnem obratu kinematografi v centru mesta, priča podatek na primer za november. V Unionu, Moskvi in Slogi je od 502 predstav, ki so jih imeli vsi kinematografi skupno, bilo 278 predstav, v Savljah in Kozarjah pa le po 8. Pokazal bi še primerjavo obiska: v novembru je bil obisk 121.494 oseb. Trije kinematografi v centru so od tega imeli 96.174 obiskovalcev ali 79 odstotkov.

Te primerjave nam jasno pokažejo, da je obisk predvsem usmerjen v center mesta, dočim kinematografi v obrobni delih mesta niso izkoriščeni v vsej svoji kapaciteti.

Če seštejemo vse razpoložljive sedeže pri vseh predstavah v enem mesecu, vidimo, da je bilo v mesecu novembru na primer 306.329 sedežev za 126.000 prebivalcev, ki jih ima Ljubljana. Tako pride na enega prebivalca 2,5 sedeža približno, se pravi, da je vsak Ljubljčan mogel obiskati najmanj dvakrat kino v novembru. Seveda je slika popolnoma drugačna, če te primerjave računamo po strukturi prebivalstva, saj je v Ljubljani nad 20.000 otrok in vsaj nekaj 10.000 onih, ki ne hodijo v kino. Že iz te, sicer ne popolne analize obiska vidimo, da bi lahko vsak, ki hodi v kino, mogel obiskati vsak teden eno predstavo. Podal bi še

nekaj statističnih podatkov za 11 mesecev letošnjega leta. Vseh predstav v 11 kinemagrafih je bilo letos 4975, v obeh letnih, Tivoli in Dom LM, pa 216. Vse te predstave je obiskalo 2,169.159 gledalcev. Poleg tega je bilo še 90 mladinskih kino predstav z 31.846 obiskovalci. Sedežev je bilo pri vseh teh predstavah 3,145.817. Zasedba je bila torej 65 odstotna. Povprečno je vsak Ljubljčan obiskal kino 17-krat, s povprečki, kot sem prej omenil, pa 29-krat.

To pa so zgolj shematične primerjave, ki se bistveno spremenijo z ozirom na takozvane premierne in reprizne kinematografe. Če računamo, da na primer gravitira na kino Union ca 35.000 prebivalcev, bi z ozirom na razpoložljive kapacitete tega kinematografa mogel vsak izmed teh prebivalcev obiskati kino najmanj dvakrat tedensko, praktično bi videl vsak film. Ker pa je premalo filmov na filmskem trgu, in je Union poleg Moskve in delno Sloge primeren kinematograf, se število prebivalcev, ki želijo v ta kino, znatno poveča. Res je, da tudi ostali kinematografi naknadno dobijo iste filme, vendar je težnja ljudi, da vidijo film čimprej, če le mogoče pa vsaj pri premieri. Zaradi tega so bile tudi vrste pred blagajnami in v zvezi s tem toliko kritike, medtem ko je kapaciteta drugih kinematografov neizkoriščena.

Kljub temu pa imamo v naši kinofikaciji z ozirom na razporeditev mreže kinematografov, še nekaj nerešenih nalog. Bežigrjski predel n. pr. mima nobenega kina in prav tako južni del mesta. Za Bežigrad so izdelani načrti za postavitev letnega kinematografa. Naslednje vprašanje pa je velikost naših kinematografov v središču mesta, ki znaša povprečno 600 sedežev, dočim je kino, ki ima lahko tudi 1500 sedežev pri enakih stroških naravno mnogo rentabilnejši.

Mnogo kritike, neredko upravičene, gre tudi na račun filmov. Dejstvo je, da je med filmi, ki jih predvajamo, kar lepa količina plaže, zlasti pa pogrešamo filmov za mladino.

Nižje glasbene šole

so pomembne vzgojne ljudsko-prosvetne ustanove, ki imajo sicer značaj rednega in ne le slučajnega glasbenega šolanja, so pa prav v tem obsegu kot so v Ljubljani, zadobile značaj široke ljudske glasbene vzgoje. V preteklih štirih letih smo ustanovili pet novih nižjih glasbenih šol, tako da imamo sedaj skupno 6 šol. Le šola v Vegovi ulici je nadaljevanje prejšnje šole Glasbene matice. Karakteristika našega glasbenega šolstva je v glavnem naslednja: šole smo približali ljudem na vsem področju mesta: Št. Vid, Polje, Moste, Vič; dvignili na ta način število učencev za več kot 100 odstotkov; omogočili vsakemu za glasbo nadarjenemu otroku obisk šole ob ugodnih pogojih; v nekaj letih se bo delo šol odražalo v

kvantitetnem in kvalitetnem dvigu šolanja poklicnih glasbenikov in dobilo prav tako svoj odraz v nivoju glasbene izobrazbe v ljudsko-prosvetnem smislu, to je vzgoja novega koncertnega občinstva in ljudsko-prosvetnih reproduktivcev. Da imajo danes te šole v pretežni meri dobre prostore, precej urejen instrumentarij in 157 učiteljev glasbe kot tri osnovne pogoje za svoj uspešen razvoj, je bilo potrebno mnogo materialnih žrtev in trdega dela. Šola v Vegovi ulici, ki je razpadala, je bila letos dovršena v celotni gradnji in po svoji urejenosti nima pri nas tekmeča. Šoli na Viču in Št. Vidu sta letos dobili prav tako lepe prostore. Instrumentarij je bil prav tako izpopolnjen, saj smo 1947. leta imeli le 14 klavirjev, danes pa jih imamo 42 in 3 harmonije. Seveda bo instrumentarij še dolgo naša bolna točka, saj je razumljivo, da se pri tako veliki uporabi, ko je na primer klavir tudi do 10 ur neprestano v rabi, njegova kvaliteta postopoma znižuje.

Učiteljev glasbe imamo, kot sem navedel, 157, in sicer 37 stalno nameščenih in 120 honorarnih. Učencev je v vseh šolah letos 1.922, medtem ko jih je bilo 1948. leta le 719, 1949. leta 1.206 in 1950. leta 1.500. Iz številčnega porasta šol in učencev je razvidno, kako raste zanimanje naših ljudi za glasbeno vzgojo otrok. V letošnjem šolskem letu smo za razliko od prakse prejšnjih let, ko je bil pouk brezplačen, uvedli obvezno šolnino 150 din mesečno. Seveda ti dohodki ne krijejo izdatkov, zlasti še, ker so odlični in prav dobri učenci ter prav tako otroci brez staršev, oproščeni šolnine, znižana pa je tudi šolnina družinam, od katerih je več otrok na teh šolah. Te olajšave seveda občutno znižujejo naše dohodke, so pa učinkovito sredstvo za čim boljši uspeh v šoli. Izpiti na teh šolah so letni, zato ne moremo dati poročila o letošnjih uspehih. Lani je bila na prvem mestu glasbena šola na Viču z 79 odstotnim učenim uspehom. Šola v Vegovi ulici je imela slabši uspeh, čeprav velja kot najboljša šola. Relativno slab uspeh ji moramo oprostiti, saj je imela vse leto neurejen pouk, ker smo njeno stavbo na novo zidali. Posebno lepo se je razvila šola v Šiški, saj ima 500 učencev. Ima pa izmed vseh šol najmanj primerne in najbolj pomanjkljive prostore.

Še vedno prevladuje na naših šolah pouk klavirja, saj je pianistov 1179 ali 61.3 odstotka. Vendar se tudi tu že vidijo naporji za preusmeritev na druge instrumente, saj je v letu 1948 bilo klaviristov še 71.6 odstotka, violinistov v istem letu 144, danes pa že 310. Prav takšen je porast violončelistov, od 28 na 54, klarinetistov od 13 na 38, trobentačev od 6 na 27, kontrabasistov od 6 na 15 itd. Ta porast je razveseljiv, če pomislimo, da našim orkestrom še vedno manjka violinistov in drugih omenjenih godbenikov in da si moramo še vedno pomagati z inozemskimi godbeniki pod pogoji delnega deviznega plačevanja. Z leti bomo imeli dovolj domačih goslačev in bodo zaživel tudi naši ljudsko-prosvetni orkestri.

Poleg državnih glasbenih šol deluje v Ljubljani še 5 društvenih tečajev, ki so bili namenjeni vzgoji tiste mladine, ki nima pogojev za sprejem v državne šole. To so predvsem prekoračena starost, manjša nadarjenost, pouk ljudskih glasbil, ki jih na državnih šolah ne poučujemo. Društveni tečaji se vzdržujejo sami in imajo za kritje stroškov zato predpisano višjo šolnino. Vse mladine je v teh tečajih okrog 500, tečaje pa vodijo društva »Moškrič«, »Kajuh«, »Smrekar«, »Majcen« in »Levstik«. Vrhovno vodstvo tečajev je v rokah ljudske prosvete.

Ljudska prosveta

Doslej sem govoril o kulturnih ustanovah MLO, katere imajo predvsem profesionalni ali polprofesionalni značaj. Aktivna kulturna dejavnost pa se prav gotovo ne odraža le v ustanovah s takim značajem, saj mnogo širši obseg dobiva v vsej široki pestrosti aktivnega dela pevcev, igralcev, plesalcev, godcev, risarjev, kiparjev, predavateljev, katere vključujejo naša prosvetna društva, knjižnice, ljudske univerze itd. Na eni strani dolga tradicija udejstvovanja naših ljudi v prosvetnem delu, na drugi strani pa kulturni in politični pomen tega dela, nam dajejo odgovorne naloge, da tudi to delo raste in se razvija, se pravi, da ljudski prosveti omogočimo njen širok razmah in razvoj.

Ko razpravljamo o kulturnih vprašanjih, o kvaliteti ustvarjalcev in reproduktivcev in o svojem odnosu do celotne kulturne dejavnosti, je v splošnem pri nas že običaj, da je ljudsko-prosvetna problematika ločena od kulture. Vendar pa ne moremo ločiti kulture in ljudske prosvete v dvoje vprašanj. V bistvu je to samo eno vprašanje. Predvsem mislim pri tem za kvalitetno, ki je obenem tudi idejna rast ljudsko-prosvetne dejavnosti in je ta tesno povezana s kulturno dejavnostjo naših ustanov, gledališč, akademij, šol itd., saj bi morale dajati prav te ustanove največji zagon in vsebino delu tisočev ljudsko-prosvetnih delavcev s stvarno pomočjo. Prav ta skrb, pomoč in povezanost vseh kulturnih in političnih delavcev v kulturni rasti množic je vprašanje, ki ga danes v ljudski prosveti postavljamo na prvo mesto, ker nočemo, da bo ljudska prosveta zaostajala v svojem razvoju za celotnim razvojem našega življenja. Vzporedno s tem vprašanjem se odvija vprašanje zagotavljanja osnovnih pogojev ljudske prosvete za njeno uspešno življenje.

Navajam nekaj podatkov, ki naj v grobem ilustrirajo obseg dela ljudske prosvete v Ljubljani. Prosvetnih društev je v Ljubljani 30. Vsa ta društva imajo 4.500 aktivnih članov in preko 5.000 podpornih članov. Aktivni člani delajo v igralskih, pevskih, godbenih, plesnih, literarnih, likovnih in drugih skupinah. Teh odrov, zborov, krožkov itd. je 94. Knjižnice sem že obravnaval. Poleg Centralne ljudske univerze je raz-

vita še mreža ljudskih univerz na nekaterih ustanovah, klubih, podjetjih in terenih. V letošnjem letu pa CLO širi področje svojih predavanj na vse mesto iz svojega dosedanjega ozkega obsega, središča mesta. V pretekli sezoni je priredila CLU 79 predavanj z 22.600 poslušalci. Raznih vrst drugih predavanj pa je bilo 550 s 83.000 poslušalci. Že drugo leto ima CLU šolo za pouk tujih jezikov, v kateri se izobražuje preko 1.600 slušateljev v 51 oddelkih. V tej šoli učijo 5 jezikov: angleški, nemški, francoski, italijanski in španski. Poleg tega pa organizira ta šola še vrsto tečajev: tečaj iz slovenske književnosti, politične ekonomije in biologijo. Številčno sem navedel le društva in njihove skupine, omeniti pa moram še skupine po sindikalnih podružnicah, katere pa delajo bolj priložnostno, se pripravljajo na razne proslave, interne nastope, zabave itd.

Do lani so društva podpirale množične organizacije, MLO in RLO. Letos pa so se društva naenkrat znašla pred tem, da se morajo sama vzdrževati. O tem je bilo že mnogo govora in sicer z deprofesionalizacijo društev, ustvarjanjem lastnih sredstev, štednjo itd. Nihče ne dvomi, da so bili ti ukrepi pravilni, zlasti tam, kjer potrošnja denarja ni bila v skladu z delovnim rezultatom in tam, kjer bi večja iniciativnost mogla pokrivati izdatke v pretežni meri. Vendar je pred nami vprašanje nadaljnega življenja cele vrste društev, ki v resnici ne morejo naprej z delom, če jim kdor koli ne pomaga. Od 30 društev, ki sem jih omenil, imajo le 3 društva svoje domove, 6 društev ima svoje dvorane, 10 društev ima dvorane v najemu, 11 pa nima ničesar in se njihovo življenje odvija v bolj ali manj primernih sobah. To vprašanje je tesno povezano s kvaliteto dela na eni, in možnostjo dela vobče, na drugi strani. Zastonj so vsi naporji v razširjenju in dvigu dela pri mladinskih društvih »Tone Tomšič«, »Kajuh«, »Moškrič« in celi vrsti drugih, ko pa ugasne še tako velika volja ob dnevnem vprašanju: kje pa naj igramo. V mestu so le 3 dvorane: Šentjakobsko gledališče, Dom sindikatov in Dom železničarjev, in nobena izmed njih ne zmore niti 300 sedežev, če niti ne upoštevamo, da so odri v njih le odri za silo. Nesorazmerje med izdatki, na primer za eno predstavo, in med dohodki od te predstave, nam jasno pokaže pasivo. Že bežen pogled na obodni predel našega mesta pa nam pokaže zanimivo podobo. Tu v resnici lahko postavimo te stvari kot urejene, saj imajo združni domovi dvorane, ki sprejmejo lahko 700 ljudi ali še več in tudi odri niso slabi. Tu nastaja precejšnje nesorazmerje. V predelu Polje na primer, so 4 večje dvorane z 2000 sedeži; na en sedež torej 4 prebivalci. V vsem Bežigradu pa ni niti ene dvorane. Že to dejstvo nam pokaže, da le ni tako čudno, da z bežigrajskim društvom ne gre in ne gre naprej. Prav gotovo je tudi okolje, v katerem se ljudje zbirajo in delajo, važen pogoj za dobro delo in nič manj važna materialna osnova za njihovo finančno eksistenco, saj je evidentno nesoraz-

merje med izdatki in minimalnimi dohodki, ki jih je mogoče dobiti pri tako majhnih dvoranah. Treba je imeti dalje sredstva za strokovne vodje, najemnine, kurjavo, razsvetljava, opremo prireditev itd. Ali je LP sposobna, da je v celoti na svojem gospodarskem računu? — je vprašanje. Seveda pa to ni edino vprašanje.

Ob tem bi hotel opozoriti na bistven problem, ki nastopa s tem v zvezi, in sicer na vlogo delavskega razreda v nalogah kulture. Zdi se mi, da je bilo doslej v marsikaterem kolektivu ozko gledanje na vlogo fondov, ki jih oni ustvarjajo v kulturno-prosvetne namene. Mišljenje, da so ti fondi le za njihovo to ali ono ustanovljeno skupino, morda tudi društvo, ali pa tudi čisto za druge namene, ki običajno s kulturnim delom in kulturno rastjo delavcev nimajo ničesar skupnega, kaže pri nekaterih kolektivih nerazumevanje ogromnega političnega in materialnega pomena teh fondov. Nekateri kolektivi so to svojo vlogo že razumeli in se je njihovo sodelovanje z družtvi pokazalo kot uspešna pomoč, na primer Pošta, Mestna klavnicna, Papirnica Vevče in drugi. Delavski razred se bo ob konkretnem sodelovanju s kulturnim življenjem nujno uveljavil kot nosilec kulturne rasti v vsem pomenu, ki mu pripada. S tem v zvezi je tudi drugo vprašanje, to so domovi kulture. Pokazal sem že na nekaterih primerih, kako reven je notranji, najbolj gosto naseljeni del mesta glede dvoran. Zdi se mi, da bi s sodelovanjem vseh kolektivov, oblasti in organizacij bilo mogoče zgraditi v mestu Dom kulture, ki bi se nedvomno dobro rentiral vsem sodelujočim. Po osvoboditvi smo adaptirali najrazličnejše prostore v male dvorane, boljše rečeno večje sobe. Ne dvomim, da je bilo to potrebno, saj naše družbeno življenje to tudi terja. Takih dvoran je za čuda veliko. Pri vsem tem pa vendar nismo zgradili niti ene velike dvorane. Kolektiv Tobačne tovarne je sicer razumel svojo nalogo in vlogo in se z vso vnemo pripravil za adaptacijo svojih skladišč. Nastala bi lahko naša največja in najmodernejša dvorana. Do danes pa vsa prizadevanja niso rodila uspeha.

Ljudsko univerzo z vsem njenim obsežnim in pestrim področjem dela, ki bo postopoma dobivala svoj odraz v slehernem kolektivu in delovnem človeku, moramo vrednotiti kot ustanovo, ki je prav tako važna kot katera koli druga ustanova. Nedvomno pa je tudi njen razvoj odvisen od osnovnih pogojev, ki jih mora imeti za uspešno delo. Prav ta sektor prosvetnega dela je pri nas še najslabše razvit in delo še nima trdnjega sistema. Po pomembnosti pa bi ga lahko postavili na prvo mesto, saj je izobrazba pogoj za uspešen razvoj socializma. Ljudska oblast ne more prepuščati izobrazbe svojih ljudi stihijskemu razvoju, marveč je naša dolžnost, da smo organizatorji tudi te izobrazbe, ki se utrjuje v tečajih, predavanjih, delavskih gimnazijah, dopolnilnih tečajih itd. Opozoril bi na to, da bi LU potrebovala za uspešno delo vsaj eno stalno

dvorano z aparaturami, ki so prav tako potrebne za ponazoritev snovi. Takšna dvorana bi seveda močno utrdila sistematičnost njenega dela in bila žarišče za delo LU navzven po vsem področju mesta in tudi Slovenije. Povezanost te ustanove z vsemi znanstvenimi in kulturnimi institucijami bo utrdila ljudsko-prosvetni pomen tudi teh ustanov.

Zlasti bi podčrtal še eno važno vprašanje. Mladinskim društvom moramo posvetiti največ pozornosti. Za mladino nismo napravili tega, kar bi mogli in morali, saj vidimo, da je kulturno izživljanje pionirjev le revno razvito. To pa izrabljajo razni reakcionarni elementi, zlasti duhovščina, ki skuša zvaobljati mladino k sebi in s tem vplivati na njeno miselnost. Prav tu se najbolj čuti neprimodna razdvojenost med ljudsko prosveto in fizkulturnimi organizacijami, katere bi lahko z vključevanjem mladine v svoje kulturne skupine pritegnila mnogo več v svoje telovadnice in igrišča in prirodno povezovala fizkulturno in prosvetno delo. Lutkovni odri, plesne skupine, godbeni ansambli, skratka vse panoge ljudske prosvete so lahko tudi oblika dela v fizkulturnih društvih.

Ljudska prosveta ima nešteto problemov, ki bi jih bilo tudi tu potrebno pokazati v celoti. Omenil pa sem le par vprašanj, katera naj vsaj delno ilustrirajo njene naloge.

Končno bi navedel še rezultate naše gradbene dejavnosti in potreb, ki so z njo v zvezi.

V letošnjem letu smo dovršili glasbeno šolo v Vegovi ulici, do konca meseca pa bosta, kot sem že omenil, otvorjena tudi novo Mestno gledališče in Lutkovno gledališče. To so večja dela poleg nekaterih drugih del.

Naše naloge v prihodnjem letu so odprte posebno na področju varstva kulturnih spomenikov, rimskega zidu, Križank, frančiškanske cerkve, Navja, Robbovega vodnjaka, muzeja, gradu, letnega kina Bežigrad, ureditve Mestne ljudske knjižnice.

Tovariši in tovarišice! Pregled dela Sveta za prosveto in kulturo s področja kulturne in ljudsko-prosvetne dejavnosti sem moral, kot sem že omenil, dati v grobih in skopih obrisih. Že iz do sedaj opravljenega dela pa se jasno zastavlja skrb Partije, Osvobodilne fronte in ljudske oblasti za kulturni dvig naših ljudi ob težkih pogojih velike borbe za ostvaritev socializma, zgraditve industrializacije, ob nalogah opremiti jugoslovansko armado in s tem onemogočiti vsakršno agresijo ter na ta način pripomoči k utrditvi miru na svetu. Kljub tem težkim nalogam pa dnevno širimo pogoje za našo kulturno rast in za uresničitev velikega smotra, da postane kultura last množic.

Predsednik da poročilo Miklaviča Zvonimira v razpravljanje.

Javijo se:

Inž. Stare Ostož:

Na skupščini smo že govorili o kulturno-prosvetnem delu. Ravno tako je bilo že mnogokrat govora o Bežigradu. Prebivalci Bežigrada so že večkrat izrekli svoje zahteve, vendar do danes ni bilo še nič rešenega. Tudi poročevalec je že omenil problem Bežigrada. Poudariti bi hotel še to, da moramo več pozornosti posvetiti temu predelu mesta. Dobili smo le kavarno, ki je dobro obiskana, kar dokazuje, da je bila potrebna. V poročilu o glasbenih šolah smo slišali, da je v rajonu Šiška - Bežigrad 500 gojencev glasbene šole, ima pa ta šola najslabše prostore. Tudi to dejstvo zahteva rešitev.

Slabo je tudi stanje s prostori, kjer naj bi imeli prebivalci Bežigrada sestanke. Do sedaj so imeli sestanke v veži stavbe glavnih direktij. Ti prostori pa so pozimi premrzli. V gradbenem programu je predvidena za Bežigradom le gradnja letnega kina. To po mojem mnenju ni dovolj. Skupno se moramo zavzeti za večje upoštevanje potreb Bežigrada, da bi s tem zagotovili osnovo za kulturno-prosvetno in politično delo. Volivci so že svoj čas pozdravili adaptiranje kino dvorane v bivšem Baragovem semenišču. Toda tudi to je zaspalo. Prosil bi, da bi v bodoče omenjene potrebe Bežigradčanov bolj upoštevali.

Dr. Bernigar Jože:

V poročilu omenja tov. Miklavič tudi vzgojo mladine. Ta problem je bolj pereč kot izgleda. Vsak dan lahko opažamo pri šolski mladini, zlasti pri ljudsko-šolski mladini, da smo pri tem premalo rigorozni, da smo vprašanje vzgoje te mladine pustili stihiji, in da ravno na to najnežnejšo mladino skuša vplivati kler. Zdi se mi, da je tovariš v odmoru dobro rekel, da smo stare metode izkoristili, nismo pa se potrudili, da bi poiskali nove prijeme pri vzgoji. V Ljubljani nikakor ne smemo zanemariti tega vprašanja in predlagam, da na tem zasedanju izvolimo komisijo, ki naj prouči današnje stanje, poišče in da nove vzgojne predloge, da bi ta občutljivi problem reševali čim bolje. Nepravilno bi bilo, da bi to mladino prepustili ljudem, ki niso kompetentni za vzgojo mladine, ljudem, ki so nam sovražni, da bi jim le-ti odgovarjali na vprašanja, ki se pojavljajo v mladem človeku in jo zastrupljali. Zelo nespametno bi bilo, da bi šele nato, ko bi mladina dobila napačne poglede na svet in življenje, popravljali njihove zgrešene pojme. Že v začetku moramo stati ob strani mlademu človeku in mu dajati odgovore na vsa vprašanja, ki jih zahteva njegov razvoj, in ga vpeljati na pot, ki je zanj pravilna. Doba, ko otrok dozori v fizično in umsko zrelega človeka, ni kratka, in ti prvi pojmi v življenju, ki si jih pridobi otrok v mladosti, so dostikrat odločilni za človekovo življenje. Napačnih pojmovanj dostikrat tudi

kasneje v zreli dobi z najbolj znanstveno razlago ne bi mogli spremeniti in zato je naša odgovornost tem večja. Ponavljam svoj predlog, da bi izvolili komisijo, ki bi pregledala stanje in nakazala rešitev tega problema.

Turnber Edo:

Tovariši ljudski odborniki!

Spregovoril bom o onem delu referata tov. Miklaviča, kjer je obravnaval vprašanja naših kulturnih spomenikov. Minula vojna nam je prizadejala toliko kulturno škodo na našem ozemlju, da bodo potrebna leta in leta preden nam bo uspelo uničeno obnoviti in poškodovano popraviti. Pri strahotni zapuščini vojne, ki je prav tako kot kulturne spomenike zajela tudi vse ostale panoge našega udejstvovanja, je povsem razumljivo, da smo se lotili po osvoboditvi prvenstveno gospodarske obnove in graditve nove socialistične družbe. Toda sedanje stanje nekaterih naših kulturnih spomenikov nas opozarja, da moramo nanje polagati več pažnje, da moramo poleg velikih naporov, ki jih žrtvujemo za realizacijo gospodarskih načrtov, za izboljšanje življenjskih pogojev našega delovnega ljudstva, sprejeti nase tudi to breme, če nočemo, da nam spomeniki za vedno propadejo, kar bi bila seveda neprecenljiva kulturna škoda.

Tovariš Miklavič se je dotaknil vprašanja kulturnih spomenikov našega mesta, ki jih nameravamo v prihodnjem letu restavrirati. Zdi se mi potrebno, da ob tej priliki opozorim na najbolj važne ljubljanske kulturne spomenike, ki jih moramo ohraniti zgodovini, ker so priča življenja in delovanja človeka daleč nazaj v predzgodovinsko dobo. Da so živeli ljudje na tem mestu že v najstarejših časih, nam dokazujejo izkopanine iz halštatske dobe, ki so jih našli na dvorišču Akademije znanosti in umetnosti. Rimska doba je zapustila vidne sledove v ostankih obzidja Emone, s kakršnimi se ponaša malokatero mesto. Slovanske najdbe spet pričajo, da so bili tu že v zgodnjem srednjem veku slovanski prebivalci. Visoki in pozni srednji vek nista zapustila vidnejših spomenikov, ker je zunanjo podobo Ljubljane docela spremenil barok (konca 17. in v prvi polovici 18. stoletja). V tem času, t. j. v baroku, so nastali največji ljubljanski trgi in palače. Po svoji arhitekturi in opreми so iz te dobe posebno pomembne cerkve, od katerih so Stolnica, Uršulinke in Križanke najpomembnejše. Križanke so pomembne po svoji fasadi in centralnem prostoru beneškega tipa, Uršulinke s svojo severno-italijansko paladinsko fasado, ki ji še sedaj ne vemo avtorja, in Stolnica, z arhitekturo rimskega baroka. Poseben pečat so dali temu času kiparski izdelki kiparja Robba z Misljevo delavnico, ki je ustvarila znani portal na semenišču, mojster Robba sam pa je l. 1751 napravil vodnjak pred Mestno hišo. Od palač iz te dobe so pomembni spomeniki Koslerjeva palača v Šelenburgovi ulici, Auerspergova v Gosposki ulici, Virantova pri Št. Jakobu in še cela vrsta

hiš na Mestnem in Starem trgu, n. pr. Souvanova, Nollijeva itd. Od novejših stavb je znamenita Kazina, edina stavba čistega klasicizma, Perlesova na Rimski cesti itd. Omenim naj še Ljubljanski grad iz 15. ali 16. stoletja, nekoč središče spanheimskih grofov, ki sicer nima posebnih arhitekturnih detajlov, je pa značilen kot grajski kompleks in kot tak izrazit krajinski spomenik, prav za prav mestna značilnost Ljubljane.

Ob tej priliki ne moremo iti mimo najnovejših spomenikov, ki so nastali za časa narodno-osvobodilne vojne. Ti spomeniki niso monumentalni po obliki, to so skromni tesni prostori, kjer so delali noč in dan naši tiskarji in aktivisti, to so mali in neznatni prostorčki, v katerih se je kovala naša bodočnost.

Izmed spomenikov, ki sem jih naštel sedaj, je nujno, da pričnemo z restavracijskimi deli v Križankah. Križanke so zelo zanemarjene in mislim, da bi jim dali prednost, ker bomo s tem ohranili naš najbolj pomemben spomenik. Prav tako je potrebna obnove frančiškanska cerkev v vsej zunanjsčini, ki kazi pogled na ta del starega mesta. Nujne restavracije je potreben Robbov vodnjak, nadalje Mislejev portal, ki je bil pričet 1950. leta, a ni dokončan, čeprav čaka očiščenja in zazidave le njegov arhitektonski del. Nujne restavracije je potreben rimski zid, za katerega dela je vse pripravljeno, le pričeti je treba. Dotaknimo se tudi vprašanja našega Gradu, ki služi za enkrat za stanovanja. Zdi se mi, da to za naš Grad ni prava življenjska funkcija, temveč bi bilo edino pravilno, da bi Grad služil našim muzejem za eksponate, ker je znano, da so naši muzeji prenatrpani z zgodovinskimi predmeti, poleg tega pa se je ustanovil v Ljubljani Tehnični muzej, ki tudi nima še svojih prostorov. Apeliram na tovariše odbornike, da bi se čimprej lotili vprašanja adaptacije gradu za muzejske prostore.

Dela na Križankah in frančiškanski cerkvi so večjega značaja in jih bo moralo opraviti gradbeno podjetje. Muzej sam pa naj bi že dobil 4—6 člansko ekipo, ki bi morala biti stalna in bi opravljala številna manjša dela in bi tako prispevala za čim boljšo ohranitev številnih kulturnih spomenikov našega mesta.

Ostaneke Franc:

Navedel bi nekaj pripomb k referatu tovariša Miklaviča o kulturno-prosvetnih ustanovah. Vprašanje kulturno-prosvetnih ustanov v Ljubljani moramo reševati z dveh vidikov: prvič z vidika mesta, drugič pa z vidika glavnega mesta Slovenije. Tovariš Miklavič je navedel vrsto ustanov, ki delujejo v Ljubljani. Med drugim je omenil, da ne smemo dopustiti stihijno delovanje kulturno-prosvetnih ustanov. Važno je, kako delajo ustanove in kako je izrabljen prostor kulturno-prosvetnih ustanov, ki je na razpolago. Da je to potrebno, naj navedem samo en primer. V Mostah

so se sedaj združili trije tereni: Savska kolonija in obe Zeleni jami. Pred ločitvijo so ti tereni uporabljali dvorano v Domu Titove mladine, ki ima poseben dostop. Zadnji dve leti pa je bila dvorana prazna, ne glede na to, da ni druge velike dvorane na teritoriju terena. Tako je nastala velika politična škoda. Prej je prihajalo na množične sestanke 300, celo 700 ljudi, ta čas pa, ko so se vršili sestanki v majhnih sobah, je udeležba padla na povprečno sto obiskovalcev. Udeležba za proslavo 29. novembra je bila prvič po dveh letih v tej primerno veliki dvorani prilično dobra. To sem omenil zaradi tega, da ne bi upošteval razlogov posameznikov, če je to v škodo skupnosti.

K pripravi zbornika pripominjam: zbornik, ki bo prvič podal zgodovinski pregled Ljubljane, je potreben ne le za registracijo dogodkov, temveč tudi za vzgojo. Mladi ljudje ne poznajo zgodovinskega razvoja mesta Ljubljane. Povedal bi n. pr., da je bil v letu 1910 v tej magistratni dvorani zbor nemških učiteljev in profesorjev iz Kranjske. Predsednik tega zbora je takrat dejal: »Po 15 letih smo prišli zopet v to dvorano in ne smemo dopustiti, da bi nas še kdaj iz nje izrinili,« češ da so samo Nemci dali Slovencem kulturo. To omenjam zato, da bi opozorili mlajše generacije, da smo se Slovenci v preteklosti borili za Ljubljano, in da smo lahko ponosni, da smo si to, kar imamo, pridobili s težkim in vztrajnim bojem.

K poročilu in diskusiji o muzejih bi omenil članek profesorja Baša, v katerem je rečeno, da naj služijo muzeji splošni ljudski izobrazbi. Obiski v muzejih, ki imajo že urejene svoje razstavne prostore, pa so zelo majhni. Drugod po naši državi in v tujini imajo muzeji veliko prosvetno-politično vlogo. Vedeti moramo, da Ljubljano obiskujejo tudi podeželske šole in je žalostno, da nimajo muzeji dovolj prostora, da bi si obiskovalci lahko ogledali predmete. Zato je nujno potrebno, da preuredimo Ljubljanski grad za muzej. To bo težko zaradi finančnih sredstev, vendar je treba napraviti načrt in postopoma reševati ta problem.

Stepišnik Vida:

Komisija za pregled dvoran o pravilnem izkoriščanju za kulturno-prosvetne svrhe je ugotovila ob zaključku svojega dela sledeče:

V območju mesta je 126 dvoran, od teh ima le 78 po 150 sedežev, ki služijo v glavnem za terenske in sindikalne potrebe.

Vse dvorane v Ljubljani imajo 24.960 sedežev. Od tega odpade na:

I. rajon	35 dvoran s 7550 sedeži
II. rajon	21 dvoran s 4253 sedeži
III. rajon	18 dvoran s 3670 sedeži
IV. rajon	43 dvoran s 5880 sedeži
V. rajon	6 dvoran z 2200 sedeži

Od tega imajo kino-dvorane 4995 sedežev, dočim je prostor za 2950 sedežev neizrabljen, oziroma se uporablja v druge namene (menze, skladišča, pisarne, delavnice).

Za delo množičnih organizacij in za kulturno-prosvetne namene ostane prostora za 17.960 sedežev.

Po vojni je nastalo veliko manjših dvoran, ker so si tereni in sindikati prirejali prostore za svoje delovanje. To se je vršilo brez sistema, ker je bila premajhna povezanost med tereni, kakor tudi med tereni in sindikati. To stanje se tudi danes še ni povsem izboljšalo. Marsikje se pojavljajo tudi trenja med sindikati in tereni glede izkoriščanja dvoran za sindikalne oziroma frontne sestanke. (Sindikalskih dvoran je 46.)

Od omenjenih 126 dvoran je 21 primernih za ljudsko-prosvetno delo, med katerimi pa domovi za kulturo v Hrušici, v Tomačevem in v Štepanji vasi niso izkoriščeni, ker ni bilo do sedaj v teh krajih kulturno-prosvetnega dela oziroma društev.

Število dvoran, primernih za kulturno-prosvetno delo, je torej majhno. Komisija je ugotovila, da imajo nekatera kulturno-prosvetna društva premajhne dvorane, ali pa jih sploh nimajo, kar ovira njihov uspešen razvoj.

Naslednji primeri pa dokazujejo, da bi se lahko pridobilo nekaj zelo lepih in prostornih dvoran, katera so se do sedaj uporabljala za skladišča, pisarne itd. Najboljše društvo, »Tone Tomšič«, nima prostora za svoje vaje in prireditve. V eni najlepših dvoran v Ljubljani, t. j. v Zavodu za socialno zavarovanje, pa je nameščen matični arhiv zavoda. Dvorana ima prostora za 250 sedežev brez balkona.

Prav tako društvo »Mojskrič« nima prostorov za svojo dramsko sekcijo, dočim je v neposredni bližini v DOZ, v obsežni dvorani z odrom, skladišče papirja. Drugo manjšo dvorano v istem poslopju pa uporablja mizarska delavnica.

Društvo »Oton Župančič« v Tobačni tovarni se že dve leti trudi, da bi se izpraznilo le deloma z materialom zasedeno skladišče, iz katerega bi se z malenkostnimi stroški lahko uredila dvorana z 800 sedeži.

Na Selu (Moste) je dvorana s kapaciteto 400 sedežev neizkoriščena. Doslej je služila za skladišče, sedaj pa je skoraj prazna.

Veliko pomanjkanje prostorov za kulturno-umetniško delo je zlasti za Bežigradom, ki nima niti ene večje dvorane. Pri tem pa je velika dvorana v Baragovem semenišču z 800 sedeži nedograjena.

V Srednji tehnični šoli bi se z malimi sredstvi dogotovila velika dvorana, ne samo za potrebe šole, temveč tudi za Mirje in okolico.

Navedli smo najbolj pereče primere. Z rešitvijo teh bi se ustvarili pogoji za uspešno delo nekaterih kulturno-umetniških društev, ki do sedaj

nimajo dvoran. Obenem bi lahko razna društva in druge kulturne ustanove ter gledališča gostovala v teh dvoranah, s čimer bi se kulturno delo na vseh področjih mesta krepkeje dvigalo.

Pri pregledu dvoran se je tudi ugotovilo, da so nekatere v slabem stanju in zanemarjene, posebno tam, kjer jih uporablja več društev, masovnih organizacij itd. Da se ti nedostatki odpravijo, je poveriti skrb za red in čistočo v dvorani tistemu društvu ali organizaciji, ki jo največ rabi. Ona naj tudi skrbi, da se zadevni pravilniki točno izvajajo.

Inž. Bežek Nikolaj:

Razgovarjal sem se z arh. Plečnikom prav o naših kulturnih spomenikih, o katerih govorimo na današnji skupščini. Križanke bi morali urediti in jih očuvati pred propadanjem tako, da bi uporabili vrtove, kjer bi postavili razne portale, kot na primer portal Smoletove hiše ali pa od umetnikov odkupljene skulpture. Tako bi bil ta vrt nekak muzej na prostem. Treba je urediti tudi Virantovo palačo, ki je zelo zanimiva. Tamkajšnje okolje pa kaže zelo žalostno sliko. Vrt pred palačo bi bilo treba preurediti tako, da bi upoštevali tudi potrebe tega predela mesta. Tu bi morali postaviti tudi tržnice. Zato bi na Virantovem vrtu postavili pokrito tržno lopo, pred njo pa naj bi bil park.

Vprašanje Gradu je vezano z novim dohodom na Grad. Vsekakor bi pri tem morali misliti na laagodni dostop, mogoče z vzpenjačo. Treba je poudariti pri tem le to, da je dostop na Grad zlasti v zimskih mesecih zelo nevaren.

Vprašanje restavracijskih del frančiškanske cerkve je treba povezati s preureditvijo stopnišča, katero pada na trg. To bi bilo dobro preurediti tudi zaradi prometa, ker bi s tem pridobili več prostora za pešce.

Omenjen je bil tudi vodnjak Nunskega vrta. Ta vodnjak je zelo zanimiv. Bil je poškodovan in je razmetan. Dele vodnjaka bi morali zbrati in predlagam, da bi vodnjak postavili pred univerzo, kar bi bilo v okras univerzi, kakor tudi Kongresnemu trgu.

Zdešar Henrik:

Na sestankih OF in na občnih zborih OF bivših terenov smo ugotovili že to, kar je omenil tovariš v svojem referatu. Tako društva, kot frontna organizacija, nimajo dovolj sredstev, da bi nemoteno lahko opravljala svoje kulturno-prosvetne in politične naloge. Prav za naš IV. rajon bi navedel par primerov. Kot za Bežigradom so tudi predeli mesta, ki so zajeti v IV. rajonu, potrebni marsikatere rešitve.

Velik predel rajona IV je brez vsakega prostora, kjer bi se lahko razvijala kulturno-prosvetna in politična dejavnost. To velja zlasti za Rožno dolino, Večno pot itd. Tudi teren Trnovo je brez dvorane, kjer

bi se lahko razvijalo politično življenje. Svoječas so v Trnovem imeli na razpolago prostore bivšega telovadnega društva Krim, sedaj pa te prostore zaseda Triglav-film. Kljub temu, da je bilo že parkrat obljubljen, da bo Triglav-film vrnil te prostore, tega še do danes ni storil.

V našem rajonu imamo veliko dvoran in dvoranic, katere pa ne pridejo v poštev, ker je zanje treba plačevati visoko najemnino. Splošno stavbno podjetje zahteva za enkratno uporabo dvorane 2000 dinarjev. To je konkretno zahtevalo podjetje za proslavo v počastitev obletnice ustanovitve JA. Tega ne moremo plačati, tudi ne iz finančnih sredstev društev, ker niso kdo ve kako bogata. Vsak klub ali društvo pa bo moralo gledati, da bo kriilo stroške iz lastnih sredstev. Predlagam zato, da bi na današnji skupščini sprejeli predlog, da se društvom olajša vsaj plačevanje elektrike z znižanjem tarife, kar je važno zlasti v zimskem času. Potrebna pa bi bila tudi večja uvidevnost s strani republiških ustanov in podjetij pri dajanju materialne pomoči našim organizacijam.

Že pet let obravnavamo izpraznitev skladišča v Tobačni tovarni. To je predel Ljubljane, ki nima nobenega prostora, kjer bi se lahko razvijala kulturno-prosvetna dejavnost. Kljub temu, da je Tobačna tovarna pripravljena z lastnimi sredstvi in lastno delovno silo nuditi pomoč, tega ne moremo doseči, ker najemnik noče izprazniti skladišča.

Prebivalci na Brdu že dve leti grade svoj kulturni dom. Sedaj pa je vprašanje, kako ga bodo dogradili, ker nimajo finančnih sredstev. Na vsak način jim je potrebna pomoč. Pravtako so prebivalci v Kozarjah z lastnimi sredstvi zgradili svoj kulturni dom, ki pa je zelo slabo opremljen.

Naglasiti hočem, da je za predmetne predele mesta treba drugače gledati na prostore, kjer naj bi bile kulturne prireditve, kot za center mesta, ker so prebivalci predmestja zelo oddaljeni od naših centralnih kulturnih ustanov.

Suhadolc Anton:

V razpravljanju o prostorih za kulturno-prosvetne prireditve v predmestju se popolnoma strinjam z mnenjem tovariša Zdečarja. Problemu prostorov se v predmestju mnogokrat pridruži še problem igralskega kadra za kulturno-prosvetne prireditve, ker v predmestjih stanujejo večinoma delavci. Kljub temu pa dosegajo nekatera kulturno-umetniška društva zelo velike uspehe. Ta društva se morajo boriti tudi s finančnimi vprašanji. Navajam primer v kulturno-umetniškem društvu »Dolomiti« v Kozarjah. Dvorana ima le toliko stolov, kolikor jih je zmozel nabaviti terenski frontni odbor, to je 274, čeprav prostornina dvorane zmora 400 sedežev. Ko smo ustanovili društvo, še nismo imeli primernega odra, katerega danes že imamo. Terenski odbor je doslej dobil le 50.000 dinar-

jev podpore od RLO IV., in to leta 1948. Terenski odbor sam pa je zbral približno 1 milijon dinarjev. To pa še ni zadostovalo za namestitvev kina v dvorani. V našem predelu nimamo nobenega kina vse do kina Moskve. Lani je obiskalo naš kino 20.000 ljudi, vendar je prav Podjetje za razdeljevanje filmov pokazalo premalo razumevanja za naš kino, ker nam je dajalo le slabe filme, bodisi vsebinsko slabe, ali pa raztrgane, Marsikatera predstava je morala zaradi tega odpasti. Mislimo na nabavo nove aparature, ker je sedanja sestavljena iz zavrženih delov. Le s požrtvovalnostjo nekaterih tovarišev smo uspeli, da smo predvajali nekaj filmov. V naš kino bi prihajali ljudje iz Kozarij, Dobrove, Brezovice, ki predstav v Ljubljani zaradi oddaljenosti ne morejo obiskovati. Bili smo že v podjetju Iskra v Kranju zaradi nabave nove aparature, toda manjka nam denarja. Upam, da Mestni ljudski odbor ne bo pustil ta predel brez pomoči.

2. PROBLEMI S PODROČJA SOCIALNE POLITIKE (SOCIALNO SKRBTVO, DELOVNA SILA IN DELOVNI ODNOSI)

O problemih socialnega skrbstva

poroča dr. Ravnikar Tone, predsednik Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo MLO Ljubljana, naslednje:

V svojem kratkem poročilu nameravam obravnavati nekatere probleme socialnega skrbstva, predvsem tiste, ki še doslej niso bili v celoti rešeni, in te, ki so nastali ali se vsaj zaostriili ob izidu zadnjih uredb, to je uredb, ki na novo regulirajo nekatere socialne dajatve, štipendije, otroške dodatke i. p. O socialnih problemih v zvezi z delom, t. j. o problemih pravilne zaposlitve delovne sile, bo govoril drug tovariš.

Kar uvodoma naj poudarim nekatere načelno važne ugotovitve:

1. Nove uredbe, nanašajoče se na socialno skrbstvo v najširšem pomenu besede, so bile nedvomno premišljene in usmerjene k določenim ciljem. Te cilje bi na kratko označil takole: pametna štednja, preprečitev zlorab, zagotovitev življenjskega minimuma vsaj najbolj upravičenim, večja odgovornost staršev do otrok. Naša naloga je, da uredbe v tem duhu izvajamo, ne pa, da jih tam, kjer prinašajo strožja merila, obidemo in preložimo bremena, ki so pravkar prešla na poedince in družine, zopet na skupnost.

2. Težave, ki se trenutno pojavljajo, izvirajo bolj od tod, da so danes izšle nove uredbe, čež 10—14 dni dodatne uredbe, in po nekaj tednih pojasnila k uredbam, in se ves november ni pravzaprav nihče mogel v novo nastali situaciji prav orientirati — bolj torej od tod so prihajale težave, kot pa iz dejanske trdote uredb samih. Danes že vidimo,

da bo število tistih, ki jih bodo nove uredbe prizadele bolj, kot je to hotel uredbodavec, razmeroma majhno, in se bodo tudi za njih našle in so se že našle številne olajšave.

3. Nismo še v socializmu, ampak na trdi poti v socializem. Kdor bi torej zahteval, da bosta družba in država rešili že danes vse socialne probleme tako, da bosta zadovoljili vse osnovne potrebe vseh ljudi in s tem kratko malo odstranili socialne probleme z dnevnega reda, ta bi pričakoval nekaj nemogočega.

4. Za varnost življenjskega obstoja ljudi, ki so za samostojno pridobivanje osnovnih sredstev iz kakršnega koli vzloga nesposobni, nimajo pa pravic do dajatev socialnega zavarovanja, odnosno so si utegnili pridobiti le majhen del teh pravic, in so sedaj odvisni od socialnega skrbstva, smo po vojni napravili več kot katera koli druga država na svetu v enako kratkem času. Zlasti mi Slovenci nimamo vzroka za pritožbe. Naj omenim, da so izdatki za socialno skrbstvo prav v Sloveniji že ves čas po vojni izredno visoki, in da je naš proračun za leto 1952 večji od proračuna BH in Srbije skupaj. To se sliši naravnost neverjetno, pa je resnično. Mislim, da se moramo ob tem malo zaustaviti. Bo res, da je v ožji Srbiji, ki je dokaj bogatejša od Slovenije in kjer tradicionalne zadruge že stoletja rešujejo socialne probleme v lastnem okviru, socialna problematika ožja kot pri nas. Za BH to seveda ne velja. Tudi to bo res, da je aparat, ki tam rešuje te probleme, tehnično in organizacijsko manj sposoben zajeti svoje naloge v potrebni širini, vsled česar ostajajo izven okvira socialne pomoči številne družine in poedinci, ki so pomoči potrebni. Vse to dokazuje, da relativno nizek proračun v Srbiji in BH ni rezultat posebno dobrega socialnega skrbstva, ne more pa to biti dokaz, da je naš izredno visok proračun rezultat edino pravih socialno-skrbstvenih prijemov. Odklanjamo očitek, da pri nas po cestah in hišah iščemo, komu bi še mogli dati podporo, ne zato, ker bi to ne bilo res, ampak ker v tem ne vidimo napake, marveč pravilno metodo dela. Revščina se navadno že od nekdanj družji s nevednostjo, razen tega vemo, da se prav največja revščina navadno javno ne razkazuje. Zato je potrebno, da jo poiščemo in ji pomagamo. Ko torej ta očitek odklanjamo, si moramo — vsaj mislim tako — vendarle zastaviti vprašanje, da li ne gremo v izvajanju socialnega skrbstva preveč v širino. Na to vprašanje ne bi hotel odgovoriti niti z generalnim *da* niti z *ne*. Premalo časa se ukvarjam s socialnim skrbstvom, da bi mogel na tako tehtno vprašanje odgovoriti samo z lastnim mnenjem. Razgovori s starimi delavci na tem področju so me utrdili v misli, da bo treba naše dosedanje delo temeljito pregledati in obseg podpirancev prej utesniti kot razširiti, čeprav je po drugi plati jasno, da tudi mi, ki imamo na terenu res dober socialno-skrbstveni aparat, še nismo zajeli prav vseh upravičencev.

5. Če naj bo naše delo smiselno, si moramo biti čimprej na jasnem, kaj sodi v socialno skrbstvo in kaj se ga ne tiče. Ne bi mogel pritrditi onim, ki mislijo, da je pretežno od socialnega skrbstva odvisno, ali bodo nepremožni dijaki in študenti v prihodnje še mogli študirati ali ne. Mislim, da je to v prvi vrsti zadeva prosvetnih faktorjev, nato samih dijakov in študentov in le v mali meri zadeva socialnega skrbstva. Ne zato, ker bi bilo manj boleče, če se sredstva trošijo iz naslova prosvete — ker to ni res — ampak zato, ker socialno skrbstvo nima niti najmanjše ingerence na sam študij, še manj na stroške zanj in na režijo v dijaških domovih, kuhinjah itd. Saj ne gre pri tem — kot pri splošnem skrbstvu — le za presojo premoženjskega stanja in pridobitne sposobnosti, ampak predvsem za to, da se omogoči študij *določenim* dijakom in študentom, to je takim, pri katerih je premoženjsko stanje le eden faktorjev, ki ga moramo upoštevati. Zato naj se potrebna sredstva dajo prosveti, ne pa socialnemu skrbstvu. — Da je naš proračun za leto 1952 ponekod kar 3—4-krat večji od lanskega, je glavni vzrok v tem, da smo za leto 1952 v našem proračunu predvideli delno tudi denarni nadomestek za prehrabene bone in vrednost industrijskih bonov za uživalce socialnih dajatev, deloma tudi otroške doklade in podpore študentom. Trenutno je to nujno, dvomim pa, da bi bilo pravilno, če naj bi tako ostalo vse leto. Če naj vse ono, kar je v dobi administrativnega distribuiranja racioniranih prehrabnih in industrijskih artiklov dodajala k osnovnim prejemkom država, sedaj kratko malo prevalimo na socialno skrbstvo, potem smo obtičali na pol poti. Nimam nobenega konkretnega predloga, kako to drugače urediti, vem pa, da proračuni socialnega skrbstva ne morejo rasti v nedogled, in da se bodo našli načini za stabilizacijo tudi na tem področju gospodarjenja.

6. Metoda dela v socialnem skrbstvu je izrazito politična metoda. Brez jasnega pogleda na našo sedanjo gospodarsko stvarnost in brez jasnih ciljev glede na naš nadaljnji razvoj, se nam mora socialno skrbstvo izroditi v navadno brezperspektivno karitativnost. Vedeti moramo, da je socialno skrbstvo, kakršno je danes, samo to, kar v medicini imenujemo simptomatično zdravljenje, za razliko od radikalnega odnosno kavalnega. Z razdeljevanjem podpor v vseh mogočih oblikah blažimo grehe stare družbe, ne odстранjujemo pa vzrokov. Res je, da vzrokov v kratkem ni mogoče odstraniti in da so za to potrebni ukrepi, ki leže izven dosega socialnega skrbstva, res je pa tudi, da bi moralo socialno skrbstvo bolj kot doslej simptomatsko zdravljenje zamenjavati za kavalno, to je iskati bi moralo možnosti, da si čim več ljudi, ki danes čakajo le na podpore, najde primerno zaposlitev, odnosno primerne dohodke. Poznam dekle, ki zelo pridno študira na univerzi in s pletenjem rokavic za naše galanterijske trgovine zasluži mimogrede mesečno 3.000.— din. Mislim,

da je takih možnosti veliko in da bi jih mogle izkoristiti marsikateri podpiranke socialnega skrbstva. Pripovedovali so mi o ostareli ženi, ki je lastnica hiše, od katere danes res ne more živeti, na katero pa čaka vsaj pet njenih relativno dobro situiranih sorodnikov. Ta žena dobiva socialno pomoč, ko bi lahko že danes določila dediča svoje hiše; ta naj bi prevzel na svoje breme oskrbo svoje ostarele tetke. Takih primerov bi mogel našteti še dolgo vrsto, pa ni potrebno. Dovolj je, če ugotovim, da so pri nas še neizkoriščene možnosti takega zaslužka, ki je dosegljiv tudi današnjim socialnim podpirancem.

Po tem relativno dolgem uvodu, ki pa je bil — mislim — potreben, naj na kratko obravnavam še kontretno problematiko.

1. Splošni podpiranci prejema v denarju 1.000.— do 2.000.— din mesečno, izjemoma tudi 2.500.— din. Po odpravi racionirane preskrbe dobivajo še denarno nadomestilo za karte 700.— din in 225 bonov. Njihovi otroci dobe denarno nadomestilo in bone po določenih za gmotno nepreskrbljene, to je v denarju 1.000.— do 1.200.— din (odvisno od tega, kakšno karto so prej prejeli) in povprečno po 290 bonov. Otroci nad 14 let dobe 700.— din in 200 bonov.

Upokojenci z nizkimi pokojninami dobe še podporo — od primera do primera različno, običajno ne nad 1.000.— din — in vse dodatke, ki pripadajo upokojencu, to je 935 din in 465 bonov, za otroke pa 1.300.— din in 425 bonov.

Družinski upokojenec z otroki, n. pr. vdova, ki sama ni bila zaposlena, dobi zase zakoniti del rodbinske pokojnine, ne dobi pa denarnega nadomestila in bonov, dočim dobi za nepreskrbljene otroke poleg zakonito določene pokojnine tudi bone in denarno nadomestilo.

Novi se med splošne podpirance rekrutirajo sedaj predvsem iz raznih tet in stricev, ki so doslej — čeprav nezaposleni in brez pravic iz socialnega zavarovanja — prejeli nakaznice za garantirano preskrbo in so živeli v krogu svojih sorodnikov. Ti sorodniki sedaj navaljujejo na socialno skrbstvo in izjavljajo, da niti ne morejo, niti ne marajo preživljati svojih ostarelih sorodnikov. Socialno skrbstvo jim daje denarno nadomestilo in bone, ne daje jim pa osnovne podpore. Ugotavljam, da je v nekaterih primerih še to nepotrebno, vsaj tam, kjer so sorodniki dobro situirani.

Mislim, tovariši, da je taka ureditev kar dobra. Rad bi poznal državo, ki je v taki situaciji, v kakršni smo mi, to bolje uredila. Problem je v tem, kako bo, ko bodo odpadli denarni nadomestki in boni. Tedaj bo pač osnovna podpora, ki v povprečju ne presega 1.500.— din, znatno premajhna. Danes je skoro nemogoče za novi proračun predvideti realne zneske, saj nihče ne more povedati, kje se bodo cene stabilizirale in kakšen bo življenjski minimum. Večinoma se predlaga znesek din 2.500.—

ki je pa verjetno prenzek. Drugi problem je v tem, ali smo res zajeli vse potrebne in izločili nepotrebne. Perlustracija upravičencev se je izvršila minule mesece, in čeprav je bila vestna, dvomim, da je bila dovolj ostra in temeljita. Na tem je treba stalno delati. Tretji problem je zvišanje prenizkih pokojnin iz socialnega zavarovanja, zadeva, ki se prav sedaj centralno ureja in ki bo vsaj delno razbremenila socialno skrbstvo.

V zadnjem času prihajajo med splošne podpirance tudi nekateri dijaki in študenti. Ukinitvev štipendij v oktobru in znana uredba o otroških dodatkih in dijaških domovih, so nekatere med njimi znatno prizadele. O dijakih nam bo verjetno kaj več povedal tovariš Peternel, zato se bom jaz omejil predvsem na akademike. Prizadeti so zlasti *nad 25 let stari*, ki nimajo znanih pogojev za prejemanje otroških doklad in ki iz kakršnih koli razlogov ne dobivajo štipendij. Če imajo otroka ali otroke, zanje ničesar ne prejemaajo. V primerih, ko žive v skupnem gospodinjstvu s starši, in je njihov oče ali mati osebni upokojenec, more eventualno ta dobiti doklade za vnuka, vendar je postopek za priznanje teh doklad dokaj neenoten. Stari pod 25 let so prizadeti v dveh primerih: če imajo otroka, ki zanj ne morejo ničesar dobiti, in pa če njihovi starši nimajo pravice do otroških doklad. Vsi ti dobe — če so se za to pobrigali — od socialnega skrbstva denarni nadomestek in bone, podobno kot ostali gmotno nepreskrbljeni, ne dobe pa (razen v izjemnih primerih) osnovne podpore. Študenti brez staršev dobivajo pokojnino, če do te niso upravičeni, pa skoro brez izjeme štipendijo. Isto velja za študente iz zamejstva, v prvi vrsti za one iz Koroške.

Mislím, da kaj dosti več od socialnega skrbstva ne bo mogoče zahtevati in da niti to ne more trajno tako ostati. Načelno naj socialno skrbstvo vodi brigo — in jo tudi dejansko vodi — za redno šolanje do končanega obveznega šolanja, to je do 14. leta, in še to seveda le za one, ki jim nihče drug ni dolžan tega šolanja osigurati. Po tej dobi naj bo skrb za šolanje le izjemoma zadeva socialnega skrbstva. Potrebno je:

a) preveč utesnjen sistem štipendij nekoliko zrahljati; zadeva je v teku;

b) dodeliti ustanovam, ki so bile doslej bruto budžetirane, pa sedaj niso več, nekatere ugodnosti, ki jim bodo pomagale preko nastalih trenutnih finančnih težav, ki jih same ne morejo rešiti;

c) utrditi organizacijo študentske samopomoči; mislim na priložnostni zaslužek, pomoč podjetij in sindikatov, ugodnosti v menzah in podobno.

Kaj dosti več, bi bilo preveč, ker bi šlo na škodo resnosti pri študiju in bi zavajalo starše v že itak močno utrjeno miselnost, da je skrb za šolanje bolj stvar države kot njih samih. Ugotoviti namreč moramo,

da je novi kurz v politiki štipendij in dodeljevanja otroških doklad, poleg nekaterih trdot, že v tem kratkem času prinesel tudi zelo pozitivne rezultate: študij je postal resna zadeva za premnoge študente in starše, ki so ga doslej jemali preveč lahkomiselno.

Po novih uredbah prevzame socialno skrbstvo štiri domove, ki so bili doslej na proračunu prosvete: Dom Titove mladine v Mostah, Malči Beličeve na Viču, Vide Janežičeve na Galjevici in Titov otroški dom v Stanežičah. Za gojence, ki imajo plačila sposobne starše, bo morala posebna komisija določiti višino prispevka, za vse ostale bo nosilo seveda socialno skrbstvo vse stroške. Ti štirje domovi so in ostanejo proračunske ustanove.

V teh in ostalih domovih se dnevno pojavljajo težave s plačilom staršev. Najmanj, kar bi morali domovi brez nadaljnega dobiti, so otroške doklade, vendar nekateri starši niti teh redno ne plačujejo. Po eni strani groze, da bodo otroke vzeli domov — seveda na škodo otrok — po drugi že prve dni v mesecu zapravijo — včasih na brezvesten način — otroške doklade, izterjati pa največkrat od njih ni mogoče ničesar. Prav bi bilo, da bi se otroške doklade nakazovale neposredno ustanovam —, čemur se upira socialno zavarovanje, oslanjajoč se pri tem na pravne določbe. Skrbniški organ naj bi dobil pravico, da obenem z odločbo o oddaji otroka v dom, izda tudi nalog za nakazovanje otroških doklad temu domu.

Težava je tudi s prispevki socialnega skrbstva za domsko oskrbo otrok, ki so popolne sirote. Tu ne gre le za hrano, ampak za vso oskrbo vključno stroške šolanja. Vsi vemo, kako težko je za eno leto vnaprej določiti realne zneske. Zedinili smo se za znesek 4,500.— din na oskrbovanca.

Naslednje vrste podpirancev socialnega skrbstva so kadrovci. Žene kadrovcev prejema podpora 750 do 1.000.— din, denarno nadomestilo din 700.— in 225 bonov, otroci pa vse, kar bi dobivali, če bi njihov oče še bil v službi, to je 1.300.— din in 425 bonov. Tu je situacija ista kot pri splošnih podpirancih: zvišati bo treba osnovno podporo in jo prilagoditi številu nepreskrbljenih družinskih članov, čim bodo ukinjeni boni in denarno nadomestilo.

Pri NKOJ-evcih — tako imenujemo tiste podpirance socialnega skrbstva, ki dobivajo podporo po uredbi NKOJ-a — je situacija podobna. Osnovna podpora znaša 1.000.— din, denarni nadomestek pa 700.— din in 225 bonov. Otroci dobe isto kot ostali gmotno nepreskrbljeni, to je najmanj 1.000.— din in 290 bonov.

Rejniki dobe za otroke, ki jih imajo v reji, njihovo pokojnino, odnosno invalidnino, če te ni, pa NKOJ-evsko podporo 500.— din, navadno še dodatno podporo socialnega skrbstva in denarni nadomestek

1.000.— do 1.200.— din z 290 boni. Marsikateri problem, ki se pojavlja v zvezi z rejniki in rejenci, bi bil najlažje rešljiv s posvojitvijo otrok. Kjer je to v interesu otroka, je postopek za posvojitvev olajšati.

Mimogrede bi opozoril še na tri manjše probleme. Prvi je staž za dosego otroških doklad. Kako pride uradnik, ki ima ob nastopu službe n. pr. že dva otroka, do tega, da mora 11 mesecev delati zgolj za plačo? Kako naj se bajtar v enakem položaju odloči za tovarno, če leto dni od zaslužka iz tovarne ne bo mogel preživljati družine? Vprašanje se sedaj proučuje in bo verjetno rešeno tako, da bodo otroške dodatke dobili vsi, ki dajejo primerno garancijo za stalno zaposlenost.

Drugo vprašanje so učenci v gospodarstvu, ki v tretjem učnem letu marsikdaj od skupnosti več prejemaajo kot že nekaj let izučeni pomočniki. Dobivajo namreč plačo, njihovi starši pa polno otroško doklado. Če je to stimulacija za določene poklice, je prav, ni pa prav, da je to kar na splošno tako.

Končno še besedo o upokojencih socialnega zavarovanja, ki so si svoje pravice pridobili z rednim delom. Dobijo pokojnino, bone in denarno nadomestilo. S sprejemom v dom zgube bone in denarno nadomestilo in se tako izenačijo z onimi domskimi oskrbovanci, ki si v življenju niso pridobili nobenih pravic in žive popolnoma na breme socialnega skrbstva. Enako kot ti morajo čakati, kdaj jim bo upravnik zamenjal strgano srajco in stisnil v roke par cigaret in so seveda upravičeno ogorčeni. Vprašanje je bilo že večkrat signalizirano na pristojna mesta, vendar doslej brez uspeha. Prizadeti so nele upokojenci, ampak domski budžet v celoti. Situacija v naših štirih domovih onemoglih ni ravno rožnata. Dva od njih si do danes niti zimskih zalog nista uspela preskrbeti, kaj šele zalog v tekstilu in obutvi.

Za zaključek navajam nekaj statističnih podatkov: Za podpore vseh vrst znaša proračun pri Mestnem ljudskem odboru za leto 1951 4,557.000 dinarjev, pri rajonskih ljudskih odborih pa 19,368.000.— dinarjev. Za prihodnje leto je za iste namene predvidenih 18,237.000.— dinarjev in 50,509.000.— dinarjev. Skupno s sredstvi za domove starih in onemoglih bomo v Ljubljani porabili letos 36,977.000.— dinarjev, v letu 1952 pa 102,953.000.— dinarjev. Za vso Ljudsko republiko Slovenijo je bilo za leto 1951 odobrenih 169 milijonov, za leto 1952 pa je predvidenih 777 milijonov dinarjev. Takšno je stanje socialnega skrbstva v številkah.

O PROBLEMIH DELOVNE SILE IN DELOVNIH ODNOSOV

poroča ljud. odbornik *Matoh* Ivan, upravnik Posredovalnice za del. silo:

V svojem referatu vam bom razložil delo na področju delovne sile in delovnih odnosov. Ker je zadnje čase nastala v Ljubljani neka psihoza, da nastopa brezposelnost, vam bom v kratkih besedah in številkah

prikazal stanje delovne sile na področju mesta Ljubljane v preteklem mesecu. Ne mogel bi pa govoriti o kakšni dejanski brezposelnosti, kvečjemu o potrebi prekvalifikacije iz stroke v stroko.

Preden preidem k samemu referatu, bi vas rad seznanil z organizacijo in delom Posredovalnice za delo, V Sloveniji obstoja 10 posredovalnic za delo, in to: Ljubljana mesto in okolica, Maribor mesto, Celje mesto, Trbovlje, Ptuj, Murska Sobota, Novo mesto, Jesenice, Kranj in Gorica. Povezanost posredovalnic je v tem, da se medsebojno obveščajo dvakrat mesečno o odvišni in potrebni delovni sili na svojem teritoriju.

Naloga posamezne posredovalnice je, da čim boljše razmešča delovno silo in čim elastičneje in čim hitreje pomaga na eni strani delavcem, da se zaposle po njihovi strokovni in fizični sposobnosti, na drugi strani pa, da nudi pomoč podjetjem pri iskanju delovne sile za izvrševanje proizvodnih nalog.

Posredovalnica za delo posluje za vsa državna, združna in privatna podjetja in to za vse delavce in uslužbence III. in IV. vrste, kakor tudi za učence v gospodarstvu.

Posredovanje dela sloni v prvi vrsti na dobri evidenci, na čim krajšem, vendar razumljivem poročanju od strani onih, ki delavce potrebujejo, kakor tudi na dobri presoji vsakega individualnega primera in življenjskega reševanja v obojestransko korist.

Ker je potrebno, da se delovna sila zaposli čim bliže svojega stalnega bivališča, in ker na drugi strani nastaja vedno več novih delovišč in je dotok novih delavcev nujno potreben, je pri posredovanju treba misliti na oboje, na zaposlitev delovne sile na lastnem področju, samsko in fizično sposobno delovno silo pa pošiljati na večja delovišča v druge kraje oziroma republike.

Za uspešno izvrševanje posredovanja dela je potreben najožji kontakt s podjetji svojega področja ter dobro izvedena poročevalska služba podjetij o potrebah in viških delovne sile. Pripominjam, da bo izšla uredba z navodili, ki bo regulirala razna tehnična vprašanja Posredovalnic za delo, financiranje, podpore brezposelnim itd. Osnutek te uredbe so Posredovalnice za delo že dobile na vpogled. Vendar ne moremo čakati, da izide uredba in smo k delu pristopili takoj, ko smo dobili osnutek. Delo pa je v sedanjih prostorih zelo otežkočeno in so že predvideni novi prostori v Delavskem domu, ki pa tudi ne bodo še povsem odgovarjali, in sicer zaradi tega, ker so v II. nadstropju, na posredovalnico za delo pa prihaja dnevno od 100 do 150 ljudi. V večjih centrih je potrebno osnovati tudi nekaj prenočišč za prehodne delavce, misliti je na možnost prehrane, ureditev primernih kopalnic zaradi higiene, po potrebi vršiti zdravniške preglede itd.

Na teritoriju mesta Ljubljane je v zveznih, republiških in lokalnih podjetjih zaposlenih 51.979 delavcev in nameščencev. Od tega je v lokalni dejavnosti po stanju zadnjega meseca zaposlenih skupno 15.428 ljudi. Od vsega zaposlenega osebja je 10.460 delavcev, in to 5.540 moških in 4.920 žensk. Iz teh podatkov vidimo, da imamo v naši lokalni industriji že skoraj 50 % zaposlene ženske delovne sile, tako, da bo težko nadomestiti moško delovno silo z žensko.

Poverjenišтво za delo in bivša Uprava za delovno silo sta že ves čas nadomeščala moško delovno silo z žensko, ker je v naši težki industriji primanjkovalo moške delovne sile. Sklep Ministrstva za delo LRS je bil, da se osnuje komisija, ki naj bi v mesecu januarju prihodnjega leta pregledala še vsa zvezna, republiška in lokalna podjetja, ker nam statistični podatki prikazujejo le žensko rezervno delovno silo, moških pa še vedno primanjkuje, kar bom še kasneje omenil.

V mesecu novembru je bilo prijavljenih 904 oseb, ki so iskale zaposlitve.

Posredovalnica jih je zaposlila 575, in sicer 403 moških in 172 žensk. Od 575 zaposlenih je bilo nekvalificiranih delavcev 201, žensk pa 133, kvalificiranih delavcev 177, žensk 26 ter 25 učencev moških in 13 žensk. Oostalo je brez dela 329 oseb, od tega: 82 moških in 247 žensk in to: 38 nekvalificiranih delavcev in 65 delavk, 17 kvalificiranih delavcev in 32 delavk, 4 učenci in 53 učenk v gospodarstvu, v administrativni stroki pa 23 moških in 97 žensk III. in IV. grupe.

Od 38 nekvalificiranih delavcev je: 18 takih, kateri bi šli samo za vratarje, kurirje ali čuvaje, ostali pa so 40—60 % invalidi, ki niso sposobni za težka dela.

Dokaj težji problem na našem področju predstavlja zaposlovanje ženske delovne sile, zato, ker išče ta zaposlitev le v Ljubljani in odklanja zaposlitev izven nje. Od 65 nekvalificiranih delavk je pretežna večina takih, katere bi se lahko zaposlile izven Ljubljane, in smo jim tudi preskrbeli delovna mesta in tudi stanovanja. Večina pa je ponudbo odklonila, da iz Ljubljane ne gre. Razen tega pa imamo več mest za gospodinjske pomočnice. Od 65 žen, katere govorijo, da so brez dela in da nimajo možnosti za preživetje, pa niti ena ni pripravljena sprejeti mesto gospodinjske pomočnice. Če hočemo tem potrebam zadostiti, moramo iskati gospodinjske pomočnice na Štajerskem in Dolenjskem.

Nezaposleni kvalificirani delavci pa so iz takih poklicev, za katere trenutno nimamo primernih mest. To so natakarji, fotografi, litografi in šoferji. Imenovanim smo ponudili druga delovna mesta, pa so odklonili, češ da imajo že obljubljene službe.

Od 97 žensk v administrativni stroki pa smo ugotovili po kartoteki, da je od teh 80 % z nižjo izobrazbo, katere bi se lahko prekvalificirale

v drugo stroko. Imeli pa smo primere, ko smo iskali administratorke za izven Ljubljane, in to konkretno za Novo mesto, Domžale, Pšato, Rajhenburg in tudi za ostale republike, pa smo od 43 pozvanih zelo težko prepričali 3, ki so službeno mesto izven Ljubljane sprejele. Vse pozvane pa so imele pogoje, da bi se lahko zaposlile kjerkoli, ne samo v Ljubljani, ker žen, ki so poročene ali imajo otroke, v teh primerih itak ne kličemo, razen, če to same želijo.

Iz poročila torej vidimo, da ne moremo govoriti o nikakršni brezposelnosti, ker nam ti primeri dovolj jasno kažejo, da imajo ti ljudje še sredstva za preživljanje, ker nočejo sprejeti zaposlitve. So pa še primeri, da so matere, ki imajo otroke in jih morajo same preživljati, res v težkem položaju, ker jih podjetja odklanjajo zaradi otrok. Dokler teh žen ne zaposlimo, rešujemo ta problem tako, da jim iz našega proračuna damo podpore in je v ta namen bilo izdanih 64.400 dinarjev. Takih primerov je bilo v zadnjem tromesečju 24.

Problem, katerega beležimo že od jeseni, pa so učenci v gospodarstvu, in to večinoma ženske. V mesecu novembru smo vključili skupno 38 učencev, od tega 28 moških in 10 žensk. Čeravno smo v mesecu oktobru vključili 146 učencev, v prejšnjih mesecih pa povprečno 110 učencev, je ta mesec število padlo na 38, kar predstavlja velik padec. Po našem mišljenju je upad zaposlovanja vajencev posledica uvajanja novih gospodarskih predpisov in je zato trenutnega značaja. Od prijavljenih 57 učencev je 53 žensk, od tega 19 enostranskih sirot, katerim je čimprej treba preskrbeti učna mesta. Od 53 prijavljenih učenk želi pretežna večina zaposlitve v šiviljski stroki. Ta številka pa je dejansko še večja.

V ta namen se je pri Svetu za lokalno industrijo in obrt MLO osnovala komisija, ki pregleduje odprte in zaprte obrate, kje bi se še lahko vključili učenci, ki bi po uredbi morali imeti večje število učencev, kot jih imajo. Po drugi strani pa bo ta komisija pregledala in odvzela učence takim obratom, kjer nima učenec možnosti za popolno strokovno izobrazbo. Ta potreba se je pokazala pri strokovnih izpitih, kjer nekateri učenci niso imeli niti osnovnih pojmov v stroki.

Novi finančni in gospodarski ukrepi našega gospodarstva so zelo razgibali splošno delavnost gospodarstva zlasti v podjetjih. Odgovorni vodje podjetij in ustanov, predvsem pa privatni obrtniki, pa pozabljajo na zakonita načela, predvsem v pogledu izvajanja delovnih pravnih predpisov. Tako so številna podjetja, bodisi državna, bodisi privatna, ali podjetja družbenih organizacij, odpovedala službo delavcem in uslužbencem 14-dnevno, ne glede na odpovedni rok in datum, ali pa so te opustila celo brez odpovednega roka. Takih nezakonitih odpovedi in

odpustov je bilo obravnavanih pri Inšpekciji dela 78 samo v mesecu novembru. Veliko število teh odpade na privatni sektor. Navajam nekaj primerov:

1. Sekretarka Triglav-filma je sprejela na delo kvalificiranega električarja. Po enem mesecu in pol ga je brez odpovedi odpustila. Ko je Inšpekcija dela posredovala v tej zadevi in ji prikazala odpoved kot nepravilno, je odgovorila organu Inšpekcije dela, da za filmsko industrijo veljajo drugi predpisi, kakor za ostala podjetja ter da bodo to stvar uredili po svoje. Proti imenovani je uveden kazenski postopek.

2. Brivski mojster, Pirc Jakob, je takoj, ko je stopil v veljavo novi gospodarski ukrep, odpovedal svoji uslužbenki, ki je že pet mesecev noseča, z odpovednim rokom 14 dni, obenem pa je dal odpoved tudi vajencu, ki je ravnokar opravil strokovni izpit, čeprav bi ga moral po zakonu zaposliti še najmanj 6 mesecev. Tudi proti temu je uveden kazenski postopek.

3. V podoficirski vojaški menzi, katera je bila razformirana, je bil ves kader odpuščen. Med odpuščenimi je bila tudi 6 mesecev noseča žena, kateri niso priskrbeli druge zaposlitve. Nobeno podjetje ne bo sprejelo v službo žene, ki je že toliko časa noseča.

Značilni so primeri, da se še danes v privatnem sektorju izkorišča delovna sila s tem, da ne prejema redno plačila. N. pr. Sever Marija s Tržaške ceste, katera je po svojem umrlem možu prevzela mizarstvo delavnico, dolguje svojemu učencu in pomočniku zaslužek še za leto 1950. Ta dva sta prejemale le malenkostne akontacije. Pozivu inšpekcije dela se sploh ni odzvala in zato smo zadevo odstopili sodišču,

Vsekakor je pravilno, da podjetja, upravni odbori, delavski sveti in sindikati, utrjujejo delovno disciplino in kvaliteto dela, ker je gibanje delovne sile še veliko, šaj smo samo v mesecu novembru imeli 69 prijav samovoljne zapustitve dela. Proti tem je bil uveden upravno-kazenski postopek.

Poročevalska služba po obrazcih RS-2 za lokalno gospodarstvo nam izkazuje za pretekli mesec izpad delovne sile. Od skupnega števila zaposlenih 15.528 je izostalo od dela 982 oseb ali 6.3 %. Če to preračunamo v delovne ure, znaša to 5.864 delovnih ur ali 733 delovnih dni. Iz tega je razvidno, da morajo sindikalne organizacije in delovni kolektivi po podjetjih strogo preverjati vsak izostanek. Drugo, kar nam pokaže obrazec RS-2, je visoko razmerje med delavci in administrativnim kadrom. Na vsakih 5 delavcev pride ena administrativna moč, kar je vsekakor preveč.

Potrebe po delovni sili na teritoriju mesta Ljubljane so še velike. Za mesec december potrebujemo 934 delavcev, 504 težake, 140 zidarjev, 15 soboslikarjev, 15 električarjev, 12 strojnih ključavničarjev, 18 klepar-

jev, 16 mizarjev, 11 stavbnih ključavničarjev, 10 krojačev itd. Za vso Slovenijo pa potrebujemo 2734 navadnih in kvalificiranih delavcev, od tega pa samo 214 žensk za predilnice in tekstilne tovarne. To delovno silo iščejo samo prioriteta podjetja.

Če se povzmem na poročilo v celoti, smatram, da moramo ugotoviti, da nam delovne sile še vedno primanjkuje. Še se bomo morali boriti, če hočemo, da bomo zadostili vsem potrebam, saj do sedaj še noben mesec nismo izpolnili vseh potreb. Psihoza o kakršni koli brezposelnosti je zato povsem neutemeljena, in so tisti, ki govore o brezposelnosti pri nas, samo sateliti informbirojevskih držav, ki ne prenesejo resnice, in ki ne morejo razumeti, da naša država brez njih tako hitro stopa v socializem.

Predsednik predloži obe poročili v razpravo.

Javijo se:

Zlatnar Peter:

Anketna komisija za socialno-skrbstvena vprašanja je pri dosedanjem delu ugotovila, da so se socialno-skrbstveni problemi pokazali na naslednjih področjih:

1. V zvezi z ukinitvijo štipendij pri dijakih socialno šibkih staršev, nadalje pri tovariših, ki so sodelovali v narodno-osvobodilni borbi in so zaradi tega zapustili študij, ali pa so se po osvoboditvi zaradi potrebe zaposlili pri raznih upravnih delih in zato niso mogli nadaljevati s šolanjem.

2. Problemi so se pokazali tudi v dijaških menzah, dijaških domovih in v njihovem poslovanju.

3. Ob ukinitvi garantirane preskrbe se je zelo poslabšal položaj nezakonskih mater z več otroki, matere pa niso zaposlene, bodisi da se jih podjetja branimi, ali pa da same ne iščejo dela in so zaradi tega prišle z družinami vred v breme socialnega skrbstva. V takih primerih dobivajo sicer kot gmotno nepreskrbljeni bone in denarni nadomestek za živilske nakaznice, nekatere pa dobivajo tudi stalno mesečno podporo. Vse to pa je le zasilna rešitev, in ni najboljša niti pravilna, ker pridejo matere na lahek način do denarja. V mnogih primerih s to, že tako majhno podporo, ne znajo gospodariti, otroci so zelo slabo oskrbovani, s podporo pa izgubljajo interes, da bi se zaposlile. Tudi na otroke ne vpliva vzgojno, da žive od večne podpore.

4. Problem nastaja tudi za stare nepreskrbljene ljudi, ki ne prejemajo podpore, žive pa pri svojih otrokih in sorodnikih. Do sedaj so prejeli karte oz. bone za garantirano preskrbo, katerih pa sedaj ne prejemajo več in se zato obračajo na socialno skrbstvo za podporo. Med prosilci pa je precej takih, ki do podpore niso upravičeni. To so pred-

vsem matere in tete, ki žive pri svojih poročenih hčerah ali sinovih, nečakih ali nečakinjah, jim gospodinjijo in jim s tem omogočajo, da so lahko zaposleni. Zato, ker gmotni položaj hčere ali sorodnikov ni tako slab, da svojih mater ne bi mogli vzdrževati, in jim te celo gospodinjijo, smo nekatere take prošnje zavrnili, kar pa je na terenu vzbudilo precej razburjenja, čeprav je to razburjenje neupravičeno.

5. Prošnje za socialno pomoč vlagajo tudi stari ljudje, ki imajo hiše, češ da hiš ne morejo jesti. Hiše pa bodo po njihovi smrti podedovali njihovi otroci ali sorodniki, ki pa jih danes niso pripravljene vzdrževati.

6. Pereče vprašanje je danes vprašanje družin, katerih očetje so kronični pijanci ali delomrzneži. Tem družinam sicer nakazujemo podpore, vendar je treba vprašanje teh kroničnih pijancev, ki ne skrbijo za svoje družine, ki pretepajo svoje otroke in žene, rešiti na drug način. Nesmiselno je, da njihove družine preživljamo, pijanci pa svojo plačo zapijejo ali pa se niti nočejo zaposliti. Poleg tega so otroci v takih družinah tudi moralno ogroženi.

7. Nič manjši ni problem družin, katerih očetje so v zaporih zaradi kriminala ali iz drugih vzrokov. V zadnjem času prihaja precej prošenj za podelitev podpor družinam, katerih očetje so bili v zvezi z afero na železnici obsojeni na večletno zaporno kazen. Večina žena teh kriminalcev, ki prosijo za podporo, je krepka in mlada, da bi z delom lahko popolnoma ali vsaj delno preživljale svoje otroke. To podporo zahtevajo z motivacijo, češ da je oblast zaprla očete in so zato sedaj dolžne same skrbeti za družino. Nekatere izmed njih imajo celo hiše ali kmetije. Ko so te žene nagovorili, naj bi šle delat, so odgovorile, da se ne morejo zaposliti, ker imajo otroke, ali zato, ker morajo obdelovati vrtove ali vzdrževati hiše v čistoči in podobno.

8. Na Svet za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo prihajajo tudi starši, ki imajo otroke v domovih igre in dela, s prošnjami, da se jim zniža oskrbovalnina za otroke, čeprav so med njimi tudi taki, kjer za služita oče in mati.

V zvezi z gornjimi ugotovitvami je komisija sklicala sestanek rajonskih predsednikov Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo, na katerem so bila obravnavana gornja vprašanja v celoti in so bila sprejeta sledeča priporočila, ki jih predlagam skupščini Mestnega ljudskega odbora:

1. Zaradi boljše evidence, da se izognemo izrabljanju, in zato, da zasiguramo *štipendije* res najboljšim študentom, naj prošnje za štipendije rešuje le Svet za prosveto in kulturo Mestnega ljudskega odbora.

2. Svet za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo Mestnega ljudskega odbora naj nakazuje v bodoče podpore le starim, onemoglim in

dela nezmožnim. Vse ostale prosilce, ki so sposobni za delo, pa naj napoti v Posredovalnico za delo, ki bo vse prosilce vnesla v svoj seznam, jim preskrbela primerno zaposlitev, oziroma jim dajala minimalno podporo, dokler ne dobe primerne zaposlitve.

Posredovalnica za delovno silo pa naj kontrolira podjetja, ki bi odpuščala noseče žene ali nezakonske matere in proti njim ukrepa.

3. *Glede staršev, ki živijo pri otrocih in glede onih, ki živijo pri svojcih*, predlaga komisija, naj bi Svet za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo v bodoče nakazoval podpore samo v primerih, ko svojci res niso sposobni ali pa nimajo možnosti, da bi preživljali svoje starše, oziroma sorodnike. Bolj kot doslej naj bi se opirali na zakon, ki določa gotove dolžnosti otrok do staršev. Dosledni bodimo posebno v primerih, ko je mati še dovolj krepka in gospodinji svojim hčeram ali sinovom, in v primerih, ko ima mati več otrok, ki so vsi zaposleni.

Prosilce podpor, ki posedujejo posestvo ali premoženje, so pa dela nezmožni, pa bi napotili do njihovih otrok ali sorodnikov, katerim bodo po smrti zapustili hišo ali premoženje. V primerih, ko nimajo svojcev, pa naj bi jim socialno skrbstvo, v dogovoru z njimi, izplačevalo podporo, in sicer pod pogojem, da se za izplačano vsoto izvrši obremenični vpis na hišo v korist Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo.

4. *Očete, ki so kronični pijanci* in ne skrbijo za svoje družine, je treba kaznovati po novem kazenskem zakoniku, ki določa kazen roditeljem, ki ne skrbijo za svoje družine in ki pretepajo svoje otroke. To vprašanje je treba rešiti načelno. Anketna komisija za socialno skrbstvena vprašanja je sklenila, da bo zbrala najbolj kričeče primere in jih predložila merodajnemu oblastvenemu organu v nadaljnje reševanje.

5. *O pomoči družinam zapornikov* je komisija sprejela sklep, naj bi Svet za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo dajal denarno pomoč samo tistim družinam, kjer je dosti majhnih otrok in je mati dela nezmožna.

6. *Glede znižanja oskrbnine v domovih igre in dela* predlaga komisija, naj skupščina sprejme njen predlog, da bi Svet za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo odobril znižanje vzdrževalnine samo v primerih res socialno šibkih družin, in to z ozirom na to, da dobivajo starši za otroke otroške doklade, in je že to velik prispevek za vzdrževanje otroka.

Prosim predsedstvo, da gornje predloge Anketne komisije za socialno skrbstvena vprašanja da v razpravljanje, in jih take, ali z dopolnitvami, predloži v glasovanje in izvršitev Izvršilnemu odboru Mestnega ljudskega odbora.

Onič Franc:

Dopolnil bi tovariša, ki je govoril o prebegavanju delavcev. Ta pojav se mi zdi važen, ker ga je najteže zajeziti. Referat ni obravnaval, od kod izvira ta množični pojav. Po mojem mnenju Urad za delovno silo ne zajame vseh številnih sprememb v nameščanju delovne sile, ker imamo tudi mnogo nekontroliranih nameščenj. Prav nič ne vemo, koliko se delovna sila zaposluje preko časopisnih oglasov. Znan mi je primer, ko se mu je že na prvi oglas javilo omenjeno število ljudi. To verjetno ni časopis, je menil, da bo moral najmanj dvakrat do trikrat inserirati, pa se mu je že na prvi oglas oglasilo omenjeno število ljudi. To ni verjetno edini primer. Domnevati moramo, da je takih primerov še več.

Obstaja tudi privatno ali ilegalno posredništvo služb. Marsikatera trafika v Ljubljani pa tudi zasebniki se pečajo s tem. Tega ne moremo zajeti, ker nimamo evidence. Mnenja sem, da je odstotek takih posredovanj najmanj tolikšen kot uraden, če ni še večji. To bi bilo treba spremeniti.

Dovoljujem si še nekaj pripomb k referatu o socialnem skrbstvu. Referat je zajel socialne probleme v ožjem pomenu besede. Ti problemi so pravilno zajeti. Osnova socialnega skrbstva je ta, da kdor lahko dela in je zdrav, naj dela, da si bo sam zaslužil potrebno za življenje. Mnenja pa sem, da ne smemo gledati na stvari samo s stališča socialnega skrbstva, t. j. socialne zaščite, temveč bi morali iti v nekaterih primerih širše, n. pr. vprašanje socialne zaščite na vseh področjih. Nekateri nameščenci so slabše plačani kot so povprečni življenjski stroški in treba bi se bilo zavzeti tudi za te. Vrsta nameščencev, katerih dohodki so srednji ali celo manjši, se vozi na delovna mesta, ker stanujejo zunaj. Sami morajo plačevati vozne karte, kot n. pr. za tramvaj 300 dinarjev, kar pomeni, da imajo 300 dinarjev dohodkov manj, kot pa nameščenci, ki stanujejo v mestu. Mnoge nameščenske si v novih razmerah ne morejo več vzdrževati pomočnic in tako pride do raznih anomalij, ker morajo po prihodu iz službe opraviti še vsa gospodinjska dela. To moremo občutiti zlasti pri prosvetnem kadru. Težave nastopijo zlasti tam, kjer so uslužbenci zaposleni dopoldne, otroci pa imajo šolo popoldne. Zato sem mnenja, da bi socialno zaščito obravnavali v širšem mežilu in jo še podrobneje pretresli.

Petermel Franc:

Tovariši ljudski odborniki!

K referatu dr. Ravnikarja in k diskusiji nekaterih drugih bi dodal nekatere stvari, zato ker se prehodna doba v nov gospodarski in finančni sistem odraža tudi na področju naše prosvete. V zelo kratkem času smo lahko ugotovili, da so posledice tega prehoda zelo ugodne. Naši profe-

sorji in učitelji poročajo, da se dijaki v učenju bolj trudijo in da se je prav tako popravil odnos staršev, in je sedaj boljši kot takrat, ko je država krčila skoraj vse stroške za šolanje. Res je, da so se sredstva za pomoč dijakom dostikrat dajala preširoko. Za primer navajam Dom Anice Černejeve, kjer je bilo štipendiranih 265 gojenk ali 66 odstotkov. Te so prejemale mesečno 287.000 dinarjev. Ko so poravnale vse obveznosti v domu, jim je ostalo še 119.000 dinarjev. S takim dajanjem štipendij je bilo treba prenehati, tako v interesu gospodarstva, kot vzgoje. Kljub navedenemu pa moramo podčrtati, da bi utegnile spremembe tudi negativno vplivati na naše šolsko življenje. Znano je, da smo po osvoboditvi odprli veliko nižjih in srednjih strokovnih šol, gimnazij itd. Poleg gimnazij smo ustanavljali domove, kjer biva šolska mladina. Pri nas imamo 3 domove za srednješolce in 3 domove za učence v gospodarstvu. Uredbe so zahtevale, da je treba v domove sprejemati v prvi vrsti partizanske in ostale sirote, polsirote ter dijačke iz socialno šibkih družin. Razen domov smo ustanavljali tudi dijaške kuhinje, kjer so dijaki za majhen denar dobivali kosilo, in sicer v prvi vrsti oni, ki se vozijo v Ljubljano v šolo. Vsem tem ustanovam smo do sedaj pomagali s proračunskimi sredstvi, minimalna plačila pa so domovi in kuhinje odvajale v proračun. Z novim gospodarskim in finančnim sistemom pa te ustanove ne bodo več podpirane, ker bo država plačevala le vzgojno in zdravstveno osebje ter investicije, vse ostalo pa bodo morali domovi kriti iz prispevkov učencev. V ljubljanskih domovih je znašala v zadnjih dveh mesecih vzdrževalnina 2.500 dinarjev. Ta nizka vzdrževalnina je bila možna zato, ker je država plačevala deloma še tehnično osebje in ker so domovi imeli zaloge prehrane iz »Care« pomoči. Še te vzdrževalnine miso zmogli nekateri starši in so nekateri gojenci morali zapustiti domove ter so odšli domov, ali pa se vozijo v šolo z vlakom. Ti vozači izgubijo mnogo časa, kar se seveda odraža na njihovih uspehih, pa tudi na njihovem zdravju. Večina teh vozačev je sedaj le to, kar si prinese s seboj, in to je v glavnem kruh in sadje. Vozači so za nas precej težak problem. Njihovo število je naraslo od lanskih 800 na letošnjih preko 1.000. Pri tem seveda ne bi hotel osporavati besedam dr. Ravnikarja, da nekateri starši nimajo pravilnega odnosa do skrbi za svoje otroke. Starši mnogih, ki so zapustili domove in kuhinje, prejemale otroške doklade in bi lahko plačevali vzdrževalnino.

Z novim proračunom pa nastopajo še večje težave. Po proračunu bi se morala vzdrževalnina zvišati na 3.200 do 3.400 dinarjev. To kalkulacijo so napravili tudi drugod. Tudi v Mariboru so na primer prišli do enake vsote kot domovi v Ljubljani. Vprašanje je, v koliko bodo starši zmogli novo vzdrževalnino, 3.200 do 3.400 dinarjev, ker bodo s tem poravnali le stroške za hrano in stanovanje, skrbeti pa bodo morali še za obleko, šolske potrebščine in osebne izdatke. Obstoja nevarnost, da

mladina, ki smo jo vključili v nižjo gimnazijo, izgubi možnost za nadaljnji razvoj in se bo morala vrniti na deželo, na vaške nižje organizirane šole, na eno- ali dvorazrednice. Verjetno bi s tem izgubili mnoge talentirane ljudi, ki imajo intelektualne zmožnosti za razvoj. To ni le vprašanje Ljubljane, temveč vse Slovenije in vse države. Še bolj važno pa je to za Ljubljano, ker je Ljubljana središče splošno izobraževalnih, strokovnih šol itd., in mislim, da bo Ljubljana kot tako središče, morala več ali manj držati ustanove, ki jih je ustanovila. Zato bi vam, tovariši ljudski odborniki, dal v premislek in razpravljanje nekaj predlogov in sicer, da bi nekaj stroškov, ki so zvezani z vzdrževanjem teh ustanov, še prevzeli v proračun, na primer stroške za zavarovanje, stroške za tehnično osebje v času počitnic, in da bi domovom, ki nimajo svojih ekonomij in posestev, dali zemljo v obdelovanje, da bi na ta način pomagali šolskim kuhinjam, kjer bi se lahko hranili talentirani dijaki po znižani ceni. Morda bi pri MLO ali pri Svetu za kulturo in prosveto ustanovili podporni sklad za pomoč talentiranim in revnejšim dijakom. Vanje bi se stekali prispevki raznih organizacij, delovnih kolektivov in dohodki iz proračuna itd.

Strinjam se z dr. Ravnikarjem, da bi dijakom, ki so opravili 7-letno obvezno šolanje, pa se šolajo naprej, morala pomagati prosveta in ne socialno skrbstvo, ker je poleg socialne šibkosti treba upoštevati tudi druge elemente, ki jih bolje lahko oceni prosveta.

Predsednik prekine zasedanje ob 13. uri in sporoči, da se nadaljuje ob 15.30 uri.

Zasedanje vodi naprej podpredsednik skupščine *Maček Leopold*.

Avšič Jaka:

V današnjem referatu o socialnem skrbstvu smo slišali nekaj prav važnih in novih dejstev, izmed katerih se mi zdi zlasti važno to, da je predvideno za prihodnji proračun v republiškem merilu 777 milijonov dinarjev za socialne dajatve, dočim je bilo v letošnjem letu za te dajatve predvideno le 169 milijonov. Za Ljubljano je predvideno 103 milijone dinarjev, napram 37 milijonom dinarjev v letošnjem letu. Res je pri tem upoštevan faktor, s katerim so se dvignile cene, vendar pa se mi zdi, da skoraj ni v sorazmerju z našim gospodarstvom. Za tako visoko postavko bomo komaj našli možnosti, vsaj kakršni so sedanji naši dohodki. Pri prehodu na nov finančni sistem se vedno bolj in bolj uveljavlja zakon vrednosti in zakon ponudbe in povpraševanja. Naše izdatke lahko projektiramo samo v mejah dohodkov, ki jih bomo ustvarili v naši produkciji. Kolikor bomo teh dohodkov ustvarili več, toliko več bomo lahko dajali tudi za naše socialne dajatve. To moramo vedno imeti pred očmi, kadar koli odločamo, kaj bomo v Ljubljani zgradili, najsi bo to v ko-

munalnih delih, ali v gradnjah novih stanovanj, ali v socialnih dajatvah. Naša politika ne more biti neodvisna od našega gospodarstva. Ko smo danes razpravljali o nekaterih problemih socialnega skrbstva, smo lahko opazili, da so nekateri tovariši le poskušali, kako bi dajali za gotove potrebe več kakor se more, več kakor je v naši zmogljivosti. Na današnjem zasedanju sta v tem smislu govorila tov. Onič in tov. Peternel. Gradimo socializem, ker je oblast v rokah ljudstva. Kot predstavniki ljudstva odločamo o proračunu, pri tem pa moramo misliti na naš celotni gospodarski plan. Vedno moramo imeti pred očmi to, od kod bomo vzeli. Rentabilnost naših podjetij, varčevanje v vseh panogah našega življenja je tako važno in tako tesno povezano, da moramo posvetiti vso pozornost temu, da bi tako pridobili dovoljna sredstva za gradnjo vsega tega, kar nam je potrebno. Potrebe pa so velike, kamor pogledaš. Človek lahko postane neke vrste demagog, ali če se drugače izrazim, dobrega srca, če pogleda na težke probleme okrog sebe, vendar pa moramo imeti neko trdnost in postavljati stvari računsko in gospodarsko, ter moramo pojasniti ljudem, kaj se da in kaj ni mogoče. To nam je nujno potrebno, če hočemo kot odgovorni funkcionarji speljati socializem v tako smer, da se bo standard dvignil. Ne smemo pa povečati izdatkov tako, da bi nam potem zmanjkalo za druge potrebe in bi se tako situacija poslabšala. Vidimo kako dolgo se pripravljajo naši novi zakoni. To nam je razumljivo, ker vemo, da je treba postaviti trdne temelje, in v zvezi s tem moramo dati tudi trdne temelje za socialne dajatve, in da moramo naše izdatke čim bolj skrčiti. Ne smemo torej te milijone izdatkov razširiti še bolj, kot sem to omenil že v začetku. Bodisi v državnem merilu, ali v poedinem podjetju, ali v lastnem gospodinjstvu, naletimo povsod na isti problem, ustvariti moramo dohodke, da bi krili izdatke. V podjetjih moramo dvigniti storilnost, gledati moramo na to, da bodo podjetja čim rentabilnejša, potem pa bomo lahko dajali tudi več za naše socialne dajatve. Mi vsi si želimo, da bi lahko dajali več. Vemo, da je težko s stanovanji in da bi morali graditi več kot gradimo. Tudi obstoječi stanovanjski prostori še niso urejeni tako, kot bi bilo primerno. Apeliral bi na tovarise, ki govorijo za povečanje socialnih dajatev, da imajo pred očmi, odkod in kako bomo dobili sredstva, iz katerih bi črpali dohodke. Pri nas je treba še veliko stvari popraviti v podjetjih. Še imamo podjetja, ki imajo monopolni položaj, v takih podjetjih pa dostikrat ne gospodarijo tako, kot bi bilo treba. Ko bomo postavljeni pred dejstvo, da bomo morali iz lastnih sredstev ustvarjati družbeni doprinos, bomo morali z vso skrbjo pregledati in najti nova sredstva za kritje izdatkov mesta Ljubljane.

Drugo, o čemer bi še spregovoril, je problem, ki ga je nakazal tov. dr. Beniger in sicer to, da je treba posvetiti več pozornosti vzgoji naše

mladine. Gledati moramo, kdo vpliva na mentaliteto naših otrok, v kakšnem duhu se vzgajajo, da se nam ne bi zgodilo, da bi se mladina napačno orientirala. Pri nekaterih bi se nam to lahko zgodilo, saj je leta 1941 zakrvavel naš narod tudi zaradi kvislinške akcije, katero je v precejšnji meri zakrivil naš kler, ki je, inspiriran od Vatikana, in kateri vodi protislovensko politiko, vodi papeško politiko, kateri smo Slovenci stoletja služili in nas je zato prežehl klerikalni duh. Zato moramo posvetiti vso pozornost, da se odtrgamo temu klerikalnemu duhu in da postanemo v tem smislu duhovno svobodni. Vidimo kakšno gonjo uvajajo proti našim ljudem tujini, tako Italija kakor Avstrija. Vse to protiljudsko politiko vodi neka skupna organizacija, ki skuša organizirati nam nasprotno sile. Njihovi računi niso realni. Vendar pa skušajo izkoristiti vsak moment in vsako zanje povoljno politično situacijo, da bi nam prizadejali škodo. To njihovo politiko vidimo v Trstu, v odnosu do Beneških Slovencev v zadnjih procesih, kakor tudi pri Koroških Slovencih, ki še sedaj niso dobili niti malo tistih pravic, ki so jih imeli pred nacizmom v Avstriji. Vidimo, da je ta cerkvena sila, katera ima podporo v inozemstvu, spet na delu, in da premalo pazimo na to, da se pri nas klerikalni duh ponovno ne vgnezdi in da nam v nekem kritičnem momentu ne povzroči škode. Mi smo na taki geografski točki, kjer moramo biti jako budni. Smo ravno na zahodni točki, ki je najbolj občutljiva, istočasno pa imamo še politično nasledstvo in moramo najti v sebi tako silo, ki nas bo za vedno obvarovala tega klerikalizma. Naša narodno-osvobodilna borba nam je poleg drugih pridobitev dala tudi to revolucionarno zmago. Naša budnost in uporabljanje vseh danih možnosti nam bosta tudi v bodoče v popolni meri zagotovili pravilni nadaljnji razvoj. Pridružujem se predlogu dr. Benigarja, da bi izvolili komisijo, ki bi posvetila vso pozornost vprašanju vzgoje mladine.

O delu Izvršilnega odbora bi hotel povedati to, da pripravlja proračun, katerega bomo obravnavali verjetno na prihodnjem zasedanju. To je vprašanje, o katerem so že časopisi precej pisali in za katerega mora biti zainteresiran vsak odbornik. Sedaj se sama metoda proračuna in družbenega življenja spreminja. Proračun mora biti čim popolnejši, da bi potem lahko delali po tem proračunu in da bi bilo naše gospodarstvo solidno, da bi v okviru tega proračuna zagotovili varčevanje, rentabilnost ter gospodarski račun. S tem bomo dobili solidno osnovo, kar bo vplivalo na vso našo dejavnost.

Borštnik Franc:

Govoril bom o pravilni zaposlitvi delavcev in nameščencev in o prekvalifikacijah. Ti dve vprašanji sta važni zato, ker moramo z večjo pozornostjo in dejavnostjo na tem področju odpraviti videz brezposel-

nosti. Tovarš Matoh je povedal, da je trenutno 139 brezposelnih uslužbencev administrativne stroke. Ko smo pogledali strokovno izobrazbo teh uslužbencev smo videli, da 80 odstotkov uslužbencev nima zadostne strokovne kvalifikacije. Tem ljudem moramo povedati, da naj se prekvalificirajo, ker njihova strokovna sposobnost ne odgovarja sedanjim zahtevam administrativne službe. Posredovalnica za delovno silo ima velike neprijetnosti, ker so se ti administrativni uslužbenci pokvarili in menijo, da tudi z osnovno šolo ali z malo maturo lahko dobro opravljajo administrativno službo. Velikokrat se ti ljudje sklicujejo, da so posečali tečaje, ki pa vsem niso mogli dati zadostne podlage za delo. Tudi naši časopisi bi morali več pisati o teh problemih in na ta način vplivati na ljudi, da se odločijo tudi za poklice, katerih nam očitno primanjkuje.

Spregovoril bi še o vprašanju pravilne zaposlitve izučenih delavcev. Po raznih podjetjih in ustanovah in tudi po bankah najdemo še izučene delavce, kot so peki, čevljarji in drugi obrtni poklici, ki se ukvarjajo z administracijo, drugod pa manjka teh ljudi. Naša podjetja ne bi smela gledati samo ozko na svoje interese, temveč širše, in napotiti take ljudi v svojo stroko. Tako bomo lahko zaposlili kvalificirane ljudi na tistih delovnih mestih, ki bodo na ta način izpraznjena. Podjetja, ki pa nimajo še dovolj izučenih delavcev, pa bodo tudi dobila potrebno strokovno delovno silo.

Komisija za delovno silo Mestnega ljudskega odbora bo morala večji del skrbeti za zaposlitev ženske delovne sile. Mislim da zato, ker beleži posredovalnica za delo trenutno predvsem nezaposleno žensko delovno silo. Vendar pa poudarjam, da morajo pravilno stališče zavzemati žene in podjetja, da zaposlimo žene tam, kjer so sposobne delati in kjer morejo žene nadomestiti moško delovno silo. S tem v celoti koristimo našemu gospodarskemu napredku.

Še nekaj besed bom povedal o invalidih. Žalostno je, da moramo reči sploh besedo, da je kak invalid brez dela. Če bi le malo pogledali v podjetja in ustanove, bi na mnogih mestih opazili, da so na lahkkih službenih mestih zaposleni zdravi ljudje, ki bi drugod lahko delali. Zato bi morali temeljito pogledati, ali se podjetja drže uredbe o 10-odstotni zaposlitvi invalidov napram ostalim zaposlenim. Če bomo le malo pogledali po podjetjih, ne bo v Ljubljani nobenega za delo sposobnega invalida več brez zaposlitve. Na mnogih delovnih mestih, kjer bi še lahko zaposlili invalide, so zaposleni tudi upokojeanci s pokojnino do 4.000 dinarjev mesečno. Komisija je mnenja, da se ta delovna mesta odstopijo invalidom, oziroma zdravstveno šibkim delavcem.

Nakazana vprašanja zaslužijo vso pozornost, saj zahteva pravilno rešitev teh vprašanj naše vsesplošno gospodarsko upravljanje. To nam pove tudi upravičena kritika naših ljudi. Na primer: Mnogo je govora o

visokih cenah v naših menzah. Cena bi brez dvoma lahko bila nižja, če bi bil v njih zaposlen bolj vesten in kvalificiran kader. Menza »Delavski dom« na primer zaposluje v administraciji dve moči, katero delo bi lahko opravila le ena kvalificirana administrativna moč. Zato smatram, da ljudski odborniki ta vprašanja, kjer koli nanje naletimo, pomagamo odločneje reševati.

Ing. Stare Ostoj:

Smatram, da preveč govorimo o raznih delavcih, ki so prišli na gotove položaje in da je za nas vnaprej edino veljavna šolska izobrazba. To poudarjam prav zaradi tega, ker to izrablja reakcija. Poudariti moramo, da nihče nima nič proti ljudem, ki so sposobni na raznih položajih v našem gospodarstvu, pa naj bodo to delavci ali drugi. Mnogokrat človek s fakultetno izobrazbo zaostaja za človekom s prirodno inteligenco. Če pogledamo druge države, vidimo, da so se tam mnogokrat preprosti ljudje povzpeli celo do mogotcev, čeprav res dostikrat z izkoriščevalsko nesramnostjo. Tudi v naši družbi moramo dati vse možnosti, da se povzpno ljudje z naravno inteligenco in poštenostjo. To sem poudaril zato, da ne bi kdo mislil, da sta pri nas dve kasti: izobraženih in neizobraženih. Vedeti moramo, da ljudje z naravno inteligenco dostikrat gospodarstvo mnogo bolj pravilno razumejo, in morejo mnogokrat našemu gospodarstvu bolj koristiti kot nepraktični, študirani ljudje, ki se ne znajo spopasti s problemi.

Repič Ivanka:

Opozorila bi na nekatere težkoče, ki so nastale pri vajencih z uvedbo novega gospodarskega sistema. Ne morem se strinjati z dr. Ravnikarjem, da obstoja problem vajencev v tem, da dobe nekateri vajenci v tretjem letu učne dobe višje prejemke kot pomočniki z daljšo prakso. Strinjati se ne morem zaradi tega, ker se dohodki dejansko niso prav nič zvišali, čeprav dobe starši otroške doklade, ker so otroške doklade le nadomestilo za bone. Otroške doklade odgovarjajo vrednosti industrijskih in živilskih bonov, ki jih je vajenec prejemal že do sedaj poleg nagrade za delo. Ne poznam pomočnika, ki bi dobival manj kot 2.000 dinarjev, niti vajencev, ki bi imeli več kot 2.000 dinarjev plače. Zato ne smemo reči, da so v uredbah nekatere stvari nepravilne in da so s tem kršene pravice višje kvalificiranih in strokovno sposobnejših ljudi. Uredba o dajatvah za vajence je izšla. Vse bi bilo v redu in prav, če bi se te uredbe izvajale. Zdi se mi potrebno opozoriti na to, da je le 50 odstotkov vajencev 3 razreda avtomehanične strokovne nadaljevalne šole prejelo nadomestek za živilske in industrijske bone, ostali pa tega niso prejeli, čeprav imajo

pravico nanj. Prav tako je bilo tudi v drugem oddelku III. razreda, kjer je od 30 učencev dobilo dodatek le 60 odstotkov učencev.

Dogajajo se tudi primeri, da podjetja ne plačujejo po uredbi svojih vajencev. Nek vajenec n. pr. je dobil po 3 letih učne dobe le 1.300 dinarjev nagrade in ne dobi nobene protivrednosti za živilske in industrijske bone. Ta vajenec pa je dolžan skrbeti že sam zase, ker je že dopolnil 18 let. Problem je posebno težak, ker je ta vajenec navezan na hrano v menzi in se hrani le enkrat na dan. Če nekdo dela fizično 10 ur dnevno in je samo enkrat, je s tem ogroženo njegovo zdravje. Na žalost so tudi državna podjetja taka, ki ne izpolnjujejo dolžnosti do vajencev. V to nespoštovanje uredbe, ki povzroča tudi težke probleme, je treba energično poseči.

Slapničar Jože:

Tov. Matoh je v svojem poročilu navedel, da rabimo trenutno v Sloveniji okrog 2.700 nekvalificiranih delavcev. Te delavce potrebujejo predvsem gradbena podjetja. Sploh zaposlujejo gradbena podjetja največ nekvalificirane delovne sile. V nobeni drugi stroki pa tudi ni tolikšne fluktuacije kot ravno v gradbeni stroki, kjer ta doseže 70 do 100 odstotkov, pa tudi več. Ker imajo podjetja gotovo število stalnih delavcev, ki ne prebegavajo iz podjetja v podjetje, to praktično pomeni, da se v teku 1 leta po enkrat in večkrat premenjajo vsi delavci. Vzroki fluktuacije so delno v samih podjetjih, v glavnem pa na poreklu delavcev. Delavci, ki prihajajo v podjetje, si najprej ogledajo, kakšni so življenjski pogoji, t. j. kakšen je zaslužek, kakšna je hrana, stanovanje itd. V tem pogledu niso prilike v dveh podjetjih enake. Delavci se o teh stvareh med seboj pogovorijo in razumljivo je, da odhajajo v tista podjetja, katera jim nudijo boljše življenjske pogoje. Kot sem omenil, pa moramo iskati vzrok za prebegavanje predvsem v socialnem poreklu delavcev. K nam prihaja nekvalificirana delovna sila v glavnem iz Prekmurja, deloma mariborskega in ptujskega okraja ter z Dolenjskega iz okrajev Grosuplje in Krško. Ti delavci, predvsem Prekmurci, pridejo na delo z naprej zastavljenim računom, koliko morajo zaslužiti. Čim doseže naprej zastavljeni zaslužek, se zopet vrne domov, to je navadno v jeseni, spomladi pa pride zopet na delo.

Drugi problem je nekvalificirana delovna sila iz Bosne, in teh je razmeroma precej. Poznam podjetje, ki zaposluje eno tretjino delavcev iz Bosne. Razumljivo mi je bilo to pred par leti, zakaj so prihajali Bosanci v Slovenijo. Takrat so imela naša podjetja svoje magazine, iz katerih so oskrbovala delavce z oblačili in obutvijo po znižani ceni. Delavci iz Bosne so se tekom leta zaposlili pri več podjetjih in na ta način seveda tudi dobili oblačila in obutev pri več podjetjih. To so potem preproda-

jali po višjih cenah. Kljub spremenjenim prilikam pa delavci iz Bosne še vedno prihajajo v Slovenijo, čeprav je tam pomanjkanje nekvalificirane delovne sile, zaradi česar zaostaja Bosna s planom na ključnih objektih. Ko je na primer podjetje »Gradis« prevzelo delo na gradnji kokarne v Zenici, je vzelo s seboj le strokovno delovno silo, imelo pa je težkoče, da je dobilo potrebno število nekvalificiranih delavcev. Morali bi najti način, da prepričamo te ljudi, da ostanejo tam, kjer so bolj potrebni, ker moramo gospodarske probleme gledati s širšega vidika.

Ne strinjam se s tov. Repičevo, ki je zanikala, da bi imeli nekateri pomočniki manj plače, kot nekateri vajenci. Vajenci v d.ž. gospodarskih podjetjih imajo plače od 1.000 do 2.000 din mesečno, nadomestilo za prehrabene in industrijske bone. Hrano in stanovanje pa jim je plačevalo podjetje iz fonda za kadre. Mnogokrat delajo vajenci, ki se učijo zadnje leto, v sestavu brigad in po normah in je zato tudi njihov zaslužek primerno višji. Marsikateri vajenec je zaslužil mesečno tudi do 4.000 din in več, razen tega pa je imel zastoj hrano in stanovanje in zato res marsikateri pomočnik ni toliko zaslužil.

Omenil bi še to, da imamo stroke, kot so na primer Cementnine, kamnoseška podjetja, vodnjarska obrt, krovci itd., ki jim preti izumrtje, ker nimajo vajencev. Mnenja sem, da bi Posredovalnica za delo usmerjala vajence v stroke, kjer ni dovolj mladega strokovnega naraščaja. Posredovalnica za delo naj bi bila obenem tudi posvetovalnica, ki naj bi mladini in staršem svetovala, za kateri poklic naj se odločijo.

Šter Milan:

K poročilu dr. Ravnikarja, ki pravi, da je najboljša rešitev za vajence, če starši prejemaajo otroške doklade, moram ugotoviti, da so nekateri starši razumeli to povsem po svoje. Nekateri matere hodijo od obrtnika do obrtnika in povsod hvalijo svojega otroka, da ima veselje pri mizarju do mizarstva, pri krojaču do krojaškega dela itd. Tako je videti, da je staršem le do otroških doklad, ne pa do tega, kaj se bo otrok izučil. Točno določene plače za vajence tudi zmanjšujejo vzpodbudo za delavnost. Vajenec ve, da ima oče zanj 3.000 dinarjev doklad, sam pa prejme še po uredbi določeno plačilo, ve tudi, da ga ne sme nihče udariti, za vsako kritiko pri delu pa je zelo občutljiv. Tako mora mojster tem vajencem večkrat, tudi po 15-krat pokazati isto delo. Menim, da bi z nagrajevanjem vajencev mogli doseči diferenciacijo, katero naj bi vajenci občutili tudi v prejemkih. Tudi se strinjam s trditvijo, da dobe pomočniki v šibkejših strokah manj kot pa vajenci v zadnjem letu. Menim, da bomo morali tudi v novem sistemu urediti plače vajencem tako, da jim bodo v vzpodbudo pri delu in naporih.

Dr. Ravnikar Tone:

S tovarišico Repičevo se nisva razumela. Nisem trdil, da imajo vsi vajenci boljše prejeme kot pomočniki in tudi nisem predlagal, da naj se vsem vajencem ukine sedanji način nagrajevanja. Vemo, da se nekaterim strokam ponuja preveč vajencev, drugim premalo. Fantje bi malone vsi hoteli biti mehaniki, dekleta šivilje, kar pa je seveda nemogoče. Zato sem v svojem referatu izrazil misel, naj se za stimulacijo v strokah, za katere ni zanimanja, obdrže vse sedanje ugodnosti v nagrajevanju, dočim naj bi se v onih, za katere je interes že itak prevelik, nekatere ugodnosti ukinile. Da so te ugodnosti znatne in da res niso redki primeri, ko dobi vajenec več kot pomočnik, nam je potrdila diskusija o tem predmetu.

Z izvajanjem ostalih diskutantov se v celoti strinjam.

Maček Leopold:

Tovariš Zlatnar je v imenu Komisije za socialna vprašanja dal nekaj predlogov o tem, kdo bi dajal podpore v posameznih primerih. Menim, da bi Svet za socialno skrbstvo in ljudsko zdravstvo dajal podporo oskrbovancem, ki so potrebni socialne pomoči, Svet za prosveto in kulturo pa naj bi dajal pomoč učencem in dijakom.

Odločiti bi se morali tudi za rešitev problema družin, katerih očetje so pijanci ali kriminalci. Ker je te probleme treba natančno proučiti, predlagam skupščini, da bi to delo prepustili Izvršilnemu odboru, ki bo posamezne primere individualno proučil. Ta predlog dajem na glasovanje.

Soglasno sprejeto.

3. REORGANIZACIJA TRGOVSKE MREŽE V LJUBLJANI

Poroča *Štefan Edi*, poverjenik za trgovino, gostinstvo in turizem.

Z uvedbo novih ukrepov v gospodarstvu, predvsem pa na sektorju blagovnega prometa in s prenašanjem podjetij na upravljanje po delovnih kolektivih, se je pokazala potreba po reorganizaciji trgovskih, gostinskih in pekarskih obratov. Danes bi nakazal samo predlog za reorganizacijo trgovskih podjetij v sklopu MLO (ostala republiška podjetja se bodo obravnavala kasneje).

Oblika trgovine, kakršno imamo danes, je pač nujna posledica tedanjih gospodarskih ukrepov, ki so narekovali tako organizacijo. Trgovina je bila v letih 1947 do 1950 zelo komplicirana. Imeli smo več načinov trgovanja; n. pr. garantirano, vezano trgovino, plan II, prosto trgovino itd. Tak sistem trgovanja je bil potreben, kajti na ta način je država omogočala delavcem in nameščencem potrebne prehrabene in industrijske predmete potom zajamčene preskrbe v okviru tedanjih blagovnih fondov,

dočim je bila prosta cena, ali plan II. potrebna za vskladitev kupnih in blagovnih fondov. Poleg tega pa so bile za kolektive ključnih objektov posebne prodajalne z gotovo časovno in količinsko prioriteto.

Večja blagovna proizvodnja v industriji, vedno večja intervencija socialističnega sektorja kmetijstva, kot rezultat pravilne politike našega gospodarstva, političnega vodstva in zavesti delovnih kolektivov pa so omogočili, da je prešla naša trgovina iz kompliciranega, tedaj potrebnega sistema na prosti sistem, posebno z ukinitvijo prehrambenih in industrijskih kart.

Pod vplivom novih gospodarskih ukrepov, sprostitev trgovine, sprostitev odkupa kmetijskih pridelkov in pravilna davčna politika, se je spremenil tudi potrošni fond v naši trgovini, poleg tega pa se je tudi promet dvigal iz dneva v dan.

V ilustracijo navajam par številke:

Nominalnega prometa v trgovini v prvih 6 mesecih je bilo 3,386 milij.	
juliju, avgustu in septembru	2,430 milij.
oktobru	928 milij.
novembru	660 milij.
decembru	900 milij.

Skupaj: 8,304 milij.

Povprečno na mesec v I. poletju znaša promet 564 milijonov.

Povprečno na mesec v II. poletju znaša promet 833 milijonov.

Trgovina je v zadnjem času pomagala tudi k stabilizaciji gospodarstva, kar je tudi razvidno pri gotovinskem iztržku, na primer:

Mesec	Trgovina	Gostinstvo	Skupaj v milijonih
januar	314	104	418
februar	290	102	392
marec	333	94	427
april	257	96	347
maj	331	111	442
junij	310	90	400
julij	310	94	404
avgust	386	80	464
september	387	94	484
oktober	434	95	546
november	379	96	471
Skupaj:	3,730	1,062	4,792

Iz teh številkk sledi, da se kljub podražitvi komunalnih storitev promet v decembru v trgovini in gostinstvu veča, tako da bo dejansko v decembru največji promet v letošnjem letu. Zato torej ne smemo govoriti, da se standard znižuje, kajti iztržki in količine blaga, ki se prodajo, nam kažejo drugo sliko.

Ze po kratkem času uvedbe proste trgovine so se pokazale velike prednosti novega sistema, trgovina je povečala asortiment, postrežba je postala kulturnejša, zunanji in notranji izgled trgovin se je bistveno izpremenil, kar pa je glavno, povečale so se vrste blaga in pa medsebojna konkurenca sorodnih podjetij.

S staro organizacijo trgovine smo prišli v novi sistem trgovanja. Stari sistem je pač zahteval močna velika podjetja, industrija je tedanje blagovne fonde dodeljevala samo velikim podjetjem, zato je bila taka organizacija pravilna. Slabost take organizacije je bil distributiven način razdeljevanja blaga, kar je še deloma ostalo v sedanjem sproščenem sistemu. Mala podjetja so morala od teh velikih podjetij pač prevzeti blago, ki jim ga je po razdelilniku dodelil tak grosist. Zaradi tega je taka organizacija v novem sistemu škodljiva — nepotrebna, zato se je pokazala potreba po reorganizaciji. Reorganizacija trgovine naj bi bila v tem, da se velika monopolistična, a prej potrebna podjetja, decentralizirajo na manjša in da se ukinejo podjetja, ki so delovala v okviru administrativnih mej. Poseben poudarek pa je dan strogi specializaciji trgovin po vrstah blaga, kajti v dosedanjem sistemu so vse trgovine prodajale vse blago, kot na vasi KZ. Tako so trgovine z železnino prodajale pralno milo, trgovine s špicerijo železo in železno posodo, seveda še to v malem asortimentu, tako da potrošnik ni bil siguren, kje si bo lahko nabavil zaželeni asortiment blaga. Manjkalo je specialnih trgovin za vse kuhinjske predmete, ni bilo trgovin z vsem asortimentom stekla, porcelana, odnosno keramike itd., kar pa je v novem predlogu upoštevano. Zato bo nujno vsem podjetjem v skladu s predpisi o branžah predpisati, s katerimi predmeti sme poedino podjetje trgovati.

Nadaljnja slabost v poslovanju na drobno se je pokazala tudi v načrtnem odpiranju raznih lokalov, kar velja za trgovino in ostale obrtne dejavnosti. V Ljubljani nimamo nikakega strnjenege trgovskega centra, kot imajo to druga mesta, in to zato, ker so še sedaj posamezni veliki trgovski lokali zasedeni po administraciji, skladiščih itd. Poglejmo samo stari del mesta, t. j. Mestni trg in Stari trg. Kljub večkratnim opominom in sestankom s podjetji, ki imajo lokale na Mestnem in Starem trgu, ni prišlo do večjega izboljšanja, razen delno urejenih izložb in prebarvanih rolojev. Nujno bi bilo urediti bivši Kolmanov lokal, lokal, ki je zaseden s skladišči podjetja »Na-Ma«, lokal podjetja »Tekstil-obutev« itd., ter v te lokale namestiti lepo urejene trgovine, kajti le na ta način bi stari

del mesta zopet oživel in dobil popolnoma drugo sliko. Takih primerov je tudi v centru mnogo, zato predlagam skupščini, da izvoli komisijo, ki bi pregledala vse take lokale, na drugi strani pa bi ta komisija dala predlog pravilne razmestitve trgovin na teritoriju mesta. Nujno bo preurediti ljubljanske trgovinice v večje obrate, to se pravi iz dveh lokalov, kjer je možno napraviti en lokal, povečati izložbe, kajti le na ta način bodo mesto Ljubljana odnosno ljubljanske ulice dobile drug obraz.

Dosedanja organizacija podjetij, ki so spadala pod MLO in RLO, je bila naslednja:

1. *Trgovsko podjetje »Prehrana«:*

Podjetje predstavlja trgovino na debelo z vsemi prehrabnenimi predmeti. Istočasno je imelo to podjetje 11 prodajaln z delikateso ter se bavi z nabavo in polnjenjem steklenic z vinom. Od dosedanjega podjetja se izločijo detajlistične prodajalne in se ustanovi novo podjetje »Delikatesa«.

2. *Trgovsko podjetje »Ekonom«:*

To podjetje je bilo ustanovljeno kot servisno za preskrbo menz in gostinstva z vsem blagom. Odslej naprej bo poslovalo kot grosist s prehrabnenim blagom.

3. *Rajonsko trgovsko podjetje »Preskrba«:*

Podjetje se bavi s prodajo špecerijskega blaga na drobno, poleg tega pa tudi s prodajo industrijskega blaga. V sklopu tega podjetja je bilo 40 prodajaln in to samo v RLO centru.

4. *Rajonsko trgovsko podjetje »Koloniale«:*

Podjetje se bavi s prodajo špecerijskega blaga na drobno ter ima v svojem sklopu 48 prodajaln na območju RLO II.

5. *Rajonsko trgovsko podjetje »Špecerija«:*

Podjetje za prodajo špecerijskega blaga na drobno, katero je imelo 21 prodajaln na območju RLO III.

6. *Rajonsko trgovsko podjetje »Hrana«:*

To podjetje trguje s špecerijskim blagom na drobno in ima v svojem sklopu 30 prodajaln na območju RLO IV.

7. *Rajonsko trgovsko podjetje »Hranila«, Polje:*

Podjetje posluje z mešanim blagom in ima v svojem sestavu 6 prodajaln.

8. *Podjetje »Tekstil«:*

To je podjetje, ki posluje na debelo in na drobno ter ima 50 prodajaln na območju mesta Ljubljane, se bavi s prodajo tekstila, konfekcije,

galanterije, parfumerije, usnja, čevljev, čevljarskih potrebščin, lesene robe — skratka s prodajo vsega blaga, razen prehrane in železnine.

To podjetje bi se organiziralo tako, da ostane le kot grosist za tekstilno blago, vse ostale dejavnosti se izločijo.

Na novo pa bi se ustanovila 4 podjetja, ki bodo imela svoje prodajalne na območju mesta Ljubljane.

9. Podjetje »Izbira«:

Podjetje se bavi s prodajo na drobno z galanterijo, parfumerijo, steklenino, posodo, tekstilom, keramiko in čevlji; ima na območju mesta Ljubljane 20 prodajaln. Reorganizira naj se tako, da bi odslej trgovalo samo s prodajo galanterijskega blaga, poleg tega pa naj se osnuje še drugo konkurenčno podjetje, tako da bi bili v branži galanterije odslej 2 konkurenčni podjetji.

10. Podjetje »Kovina«:

Podjetje trguje na drobno s prodajo vseh vrst železnine, orodja, stekla, keramike, kemikalij, elektromateriala, gradbenega materiala in ima skupno 17 prodajaln na območju mesta Ljubljane.

To podjetje naj bi se organiziralo tako, da se izloči promet s kemikalijami in barvami ter se zato ustanovi posebno podjetje, ravno tako se temu podjetju odvzame prodajo steklenine in se ustanovi novo podjetje s steklom.

11. Podjetje »Narodni magazin (Na-Ma), ki se bavi s prodajo vsega blaga, razen železnine, ter posluje kot veleblagovnica.

Iz gornjega sledi, da smo imeli v Ljubljani pač velikih podjetij, kot podjetje »Tekstil« in slično, ki so imela veliko število prodajaln na območju vsega mesta. Skratka, preskrba Ljubljane je bila odvisna od teh par podjetij, dočim mala podjetja niso imela možnosti samoiniciativnega nabavljanja. Nekatera podjetja so imela svoje prodajalne na območju posameznih rajonov, tako da so bile ulice unifornirane z napisi teh podjetij (v eni ulici samo prodajalne enega podjetja), vse prodajalne in izložbe v eni ulici so bile urejene po enotnem načinu. Prodajalne niso tekmovale med seboj, ker niso imele v isti ulici konkurenta.

Ker je trgovina tista, ki mora na najhitrejši ter na kulturni način zadovoljiti delovnega človeka, na drugi strani pa dati lepši izgled mestu Ljubljani, je Poverjeništvo za trgovino, skupaj s posebno komisijo, izdelalo predlog za reorganizacijo in predlog za kulturnejši izgled trgovin, in sicer v pogledu pravilne razmestitve posameznih prodajaln ter v pogledu opreme in razsvetljave lokalov in izložb.

Število podjetij bi se povečalo na ta način, da bi imela vsa podjetja prodajalne v centru in na periferiji, tako da bo vsaka trgovina imela za soseda kot tekmeča drugo podjetje, to se pravi nič več eno podjetje v eni ulici. Upoštevana je tudi gospodarska moč posameznih podjetij, tako da dobi vsako podjetje nekaj velikih, dobrih in nekaj malih, slabih prodajaln, kajti le tako je možen pravilen socialističen način nagrajevanja osebja v teh podjetjih. Zaradi monopolnega položaja nekaterih podjetij so znašale plače uslužbencev 3000 do 15.000 dinarjev mesečno.

Trenutno bo ta organizacija zajela podjetja, ki spadajo pod MLO in nekatere posamezne oddelke republiških podjetij. Ko bo prihodnje dni rešeno vprašanje raznih magazinov, servisov itd., bo potrebna še nadaljnja faza reorganizacije za pravilno porazdelitev posameznih prodajaln, predvsem pa specializacije po branžah.

Poleg reorganizacije trgovske mreže pa moramo misliti tudi na vodstveni kader v podjetjih, kajti od dobrega direktorja in kolektiva zavisi preskrba potrošnikov in pa rentabilnost podjetja, katerega država daje v upravljanje delovnim kolektivom. V trgovini moramo imeti tak politični-gospodarski kader, ki bo znal tolmačiti potrošniku naše napore v izgradnji socializma, ter pravilno tolmačiti naše gospodarske ukrepe. Trgovski nameščenci se morajo zavedati, da so tudi oni poklicani, da s svojimi močmi pomagajo k stabilizaciji našega gospodarstva in da odpravljajo vse napake, ki zavlačujejo hitrejši tempo te stabilizacije, posebno mislim tu na naš nabavni kader, ki večkrat ne razume, da s preplačevanjem povečuje kupno moč na podeželju, in da na ta način škoduje sebi in skupnosti.

Da zamoremo doseči potrebno specializacijo in zdravo konkurenco v trgovini, je potrebno, da

1. 4 rajonska trgovska podjetja prenesemo iz pristojnosti rajonskih ljudskih odborov v pristojnost Mestnega ljudskega odbora, za kar je že dosežen sporazum med izvršilnimi odbori rajonskih ljudskih odborov in Izvršilnim odborom Mestnega ljudskega odbora,

2. da poleg sedanjih 11 trgovskih podjetij (MLO in RLO) ustanovimo še 15 novih trgovskih podjetij in sicer:

- 4 špecerijska podjetja,
- 1 delikateso,
- 4 tekstilna podjetja,
- 1 galanterijsko podjetje,
- 1 podjetje z usnjem,
- 1 podjetje za suho robo,
- 1 podjetje z barvami in laki,
- 1 podjetje za steklo in porcelan.

Tako se poveča število podjetij in sicer:

Stroka	dosedanje stanje	novi stanje	razlika
prehrambena	7	12	5
tekstilna	1	5	4
drogerijska	—	1	1
suhe robe	—	1	1
usnja in čevljev	—	1	1
galanterijska	1	2	1
kovinska	1	1	—
barv in lakov	—	1	1
stekla	—	1	1
veleblagovnice	1	1	—
Skupaj	11	26	15

Pri nakazani organizaciji je upoštevana pravilna teritorialna razdelitev prodajaln, rentabilnost podjetij, konkurenčni princip, predvsem pa specializacija trgovine po vrstah blaga.

Vsa podjetja bodo imela približno isti delokrog in to na vsem območju mesta Ljubljane. Tako bo vsako podjetje imelo svoje prodajalne lahke v vseh ulicah, kar bo pripomoglo k večjemu medsebojnemu tekmovanju v izbiri blaga, kulturni in solidni postrežbi, zunanjemu izgledu itd. Poleg tega bo dobilo mesto Ljubljana bolj pester izgled.

Trenutna organizacija bo zahtevala 10 oseb več, kot do sedaj, tako da se ni bati znatno večjih administrativnih stroškov.

S tako predvideno organizacijo in sposobnim vodilnim osebjem v naši socialistični trgovini bomo tudi na polju trgovine pomagali k izgradnji socializma v naši državi, kajti trgovina je važen člen v našem socialističnem gospodarstvu.

Nato obrazloži predlog reorganizacije trgovske mreže v Ljubljani.

Podpredsednik predloži poročilo Edija Štefana v razpravo.

Javijo se:

Zlatnar Peter:

V poročilu tov. Štefana mi ni jasno, zakaj imamo v nekaterih strokah še naprej po eno samo podjetje, kar daje tem strokam monopolni položaj.

Prešeren Mirko:

Tov. Štefana bi v predlogih dopolnil še s predlogom za podjetje Elkonom. To podjetje je imelo poseben oddelek za zelenjavo in oddelek za galanterijo. Predlagam, da bi v bodoče ti panogi odpadli v omenjenem podjetju.

Miklavič Zvonimir:

Popolnoma se strinjam s poročilom tov. Štefana glede Starega in Mestnega trga, da bi trgovski lokali v tem predelu morali odgovarjati stilu stare Ljubljane. Trgovine na tem predelu so sedaj zelo zanemarjene. Pri urejanju trgovin v tem predelu moramo vedeti, da je Stari trg arhitektonsko zaključena enota z nekaterimi stavbami, ki so zgodovinsko zaščitene, nekatere stavbe pa bodo še verjetno zaščitene. Strinjam se, da se da tu poudarka zgodovinskemu ozadju. Vsaka trgovina sicer želi biti na čim prometnejšem prostoru. Stari trg je bil svoj čas važen trgovski del Ljubljane in trgovci niso odklanjali tamkajšnjih lokalov in so si jih tudi lepo uredili. Če se danes branijo teh lokalov, je to odraz njihove lagodnosti in napačnega gledanja na ta del mesta. V ta predel bi spadale trgovine z antiikvitetami, suho robo itd. Če bi na Starem trgu popravili izložbe in uredili fasade v stilu hiš, bi tudi ta ulica dobila povsem drugačno lice. Predvideno je tudi, da bo po tem trgu opuščena tramvajaska proga.

Druga napaka naših trgovin je tudi ta, da so prometne trgovine v ozkih ulicah in se pred njimi ustavljajo kamioni, ki ovirajo vozni promet in promet pešcev, na tujca pa napravijo vtis, kot bi se v Ljubljani stalno mudili cirkusi.

Kljub temu, da se nekatera trgovska podjetja trudijo, da bi olepšala svoje izložbe, se jim to ni posrečilo, ker njihovi aranžerji nimajo okusa. Tako se zlasti v zadnjih časih opaža skoro v vseh trgovinah okraske iz valovitega papirja. Ta cenena sredstva ne dajejo potrebnega efekta. Izložbe naj se uredi s primernimi dekoracijami, saj imamo danes nedvomno že dovolj blaga, s katerim lahko okusno uredimo naše izložbe.

Mojškerc Janez:

Tovariš Miklavič je v svojem poročilu omenil, katere kulturne ustanove v Ljubljani potrebujejo nove prostore. Katerega koli problema se dotaknemo, bodisi s področja socialnega skrbstva ali zdravstva, bodisi pri kulturnih ustanovah, bodisi pri trgovinah, povsod naletimo na enake probleme — to je prostor. Tovariš Štefan je v poročilu omenil, da bi organizirali komisijo, ki bi pregledala vse lokale, kjer še vedno domujejo administrativne ustanove ali skladišča. To ne bi bilo potrebno, ker imamo na stanovanjskem oddelku seznam vseh takih lokalov. Namesto te komisije predlagam komisijo, ki bi napravila perspektivni program v zvezi z razvojem trgovine, gostinstva in obrtniških prostorov. To bo sicer težko delo, ker se naše gospodarstvo razvija in ni mogoče predvideti za 10 let naprej, lahko pa predvidimo za eno leto. Včasih je težko odpovedati lokal ustanovi zaradi drugih potreb, ker je ustanova vložila veliko denarja za popravilo lokala. Pri premeščanju pisarn iz lokalov naletimo dostikrat na zelo velike težkoče. Mnogi naši odborniki, namesto da bi

pomagali stanovanjskemu poverjeništvu, delo našega poverjeništvva celo ovirajo. Tako posebna komisija pri PV LRS, kakor naša komisija, pregledujeta lokale, iz katerih bi selili ustanove in vse dobro proučita, preden je izdana odločba. Potem pokličemo še direktorja dotičnega podjetja, mu razložimo primer, kljub temu pa ne pride do sporazuma. Klicali smo n. pr. Koteks, Železnino, Planinsko društvo, kateri zasedajo lokale. Dostikrat ni primereno, da bi ustanove selili iz lokalov. Nekatere ustanove imajo posla s tujci in se zato nočejo seliti v Parmovo ulico. Z reorganizacijo smo pridobili 200 sob, lahko pa jih pridobimo še 100. Vse ustanove se branijo selitve, ker pravijo, da bi bila preselitev v Parmovo ulico neugodna. Tako neka ustanova noče v Parmovo ulico, pač pa bi se selila v prostore zgradbe RLO IV. Predsodek o provizoriju v Parmovi ulici je odveč, ker je solidno zgrajen, s centralno kurjavo, telefonskimi napravami itd. Imamo tudi primere, ko dosežemo sporazum z direktorjem, čez pol ure pa že intervenira kdo drugi proti doseženemu sporazumu.

Težkoče z državnimi ustanovami so v tem, ker se te upirajo na vse pretege izprazniti neke prostore, državne ustanove pa ne moremo deložirati z milico. Nekaterih namreč nikakor ni mogoče prepričati, potem pa nam očitajo, da nič ne naredimo. Nepravilno bi bilo, da bi gradili nove lokale, dokler so še po nekaterih lokalih pisarne in podobno. Planinsko društvo se n. pr. obotavlja izprazniti lokal pred kolodvorom, češ da ima posla s tujci. V teh lokalih pa bi bila zelo potrebna delikatesa in slaščičarna. Planinsko društvo bi lahko preselili v Parmovo ulico, slaščičarno in delikateso pa ni mogoče tja preseliti.

Miklavič Zvonimir:

Ne strinjam se s tov. Štefanom glede imen za novo ustanovljena podjetja. Predlagam, da bi razpisali za imena anketo z nagradami. En sam človek, ali par ljudi, ne more imeti najboljših domislic.

Štefan Edi:

Odgovoril bom tovarišu, ki je vprašal, zakaj imajo nekatera podjetja tudi po reorganizaciji še vedno monopolni položaj in nimamo poleg njih konkurenčnih podjetij iste stroke. V prehrabeni stroki imamo 12 mestnih podjetij, 1 republiško podjetje in 3 republiške industrijske magazine, v tekstilni stroki imamo 5 mestnih in 1 republiško podjetje, v suhi robi imamo 1 mestno podjetje in 1 republiško podjetje »Dom«, v usnjarski stroki imamo 1 mestno podjetje, razen tega pa še podjetje Kombinat, Triglav in 2 podjetji, ki sta podružnici zagrebškega in beograjskega podjetja, v galanterijski stroki imamo 2 mestni podjetji in 1 republiško podjetje, mestnemu podjetju s kovinskimi izdelki bo lahko konkuriralo republiško podjetje iste stroke in podjetje Industrijski servis, mestna trgovina z bar-

vami in laki bo lahko imela tekmeča v republiškem podjetju iste stroke, razen mestne trgovine s steklom bosta imeli v Ljubljani svoje prodajalne še tovarni stekla Hrastnik in Rogaška Slatina. Eno samo podjetje bomo imeli v Ljubljani le za drogerijsko stroko.

Glede izpraznitve raznih skladišč in pisarn iz trgovskih lokalov moram povedati, da lahko dosežemo izselitev pri mestnih ustanovah in skladiščih, da pa je v tem pogledu težje z republiškiimi ustanovami. Podjetje Igračar ima n. pr. že 11 mesecev v nekem lokalu najrazličnejšo ropotijo, lokala pa noče izprazniti in za to navaja najbolj neumestne razloge.

Tovarišu, ki je omenil, da ima stanovanjski oddelek pregled nad lokali, v katerih so še vedno pisarne in skladišča, bi pojasnil, da nisem menil, da naj bi komisija pregledovala, v katerih lokalih so še pisarne in skladišča, temveč bi ocenila zunanji in notranji videz trgovin in izdelala predlog za pravilno razmestitev trgovin v Ljubljani.

Tovarišu, ki je izrazil pomisleke zaradi imen novih trgovin bi odgovoril, da so to imena le za veletrgovine, medtem ko nameravamo za poslovalnice razpisati anketo za imena.

Glede podjetja »Ekonom« sem povedal, da bo to podjetje poslovalo s prehrabnim blagom in ne bo prodajalo več zelenjave in galanterijskih izdelkov.

Podpredsednik predloži predlog reorganizacije trgovske mreže na glasovanje. Skupščina sprejme naslednji sklep:

I.

A.

Iz pristojnosti rajonskih ljudskih odborov, na podlagi njihovega že danega sporazuma, se prenesejo v pristojnost Mestnega ljudskega odbora rajonska trgovska podjetja:

1. Preskrba — (do sedaj Rajonski ljudski odbor I),
2. Koloniale — (Rajonski ljudski odbor II),
3. Špecerija — (Rajonski ljudski odbor III),
4. Hrana — (Rajonski ljudski odbor IV),
5. Hranila — (Rajonski ljudski odbor V),

ki bodo odslej imele:

1. Preskrba: 15 prodajaln; 6 od Preskrbe, 7 od Koloniale,
2. Koloniale: 16 prodajaln; 2 od Preskrbe, 12 od Koloniale, 2 od Hrane,
3. Špecerija: 13 prodajaln; 2 od Preskrbe, 9 od Špecerije, 2 od Hrane,
4. Hrana: 17 prodajaln; 7 od Preskrbe, 10 od Hrane,
5. Hranila: 6 prodajaln kot v prvotnem sestavu.

B.

Ustanove se še 4 trgovska podjetja s špecerijo.

a) firme:

1. Rožnik, trg. podjetje z živili, Ljubljana,
2. Emona, trg. podjetje z živili, Ljubljana,
3. Rašica, trg. podjetje z živili, Ljubljana,
4. Grmada: 17 prodajaln; 13 od Koloniale, 2 od Preskrbe in 2 od Hrane.

b) sedež: Ljubljana,

c) pristojni državni organ; Poverjeništvo za trgovino, gostinstvo in turizem pri Izvršilnem odboru Mestnega ljudskega odbora,

č) predmet poslovanja: trgovina z živili na drobno,

d) osnovna in obratna sredstva se podjetjem dodelijo iz osnovnih in obratnih sredstev obstoječih rajonskih trgovskih podjetij, ki se po sklepu Izvršilnega odbora Mestnega ljudskega odbora in izvršilnih odborov rajonskih ljudskih odborov prenesejo v pristojnost Mestnega ljudskega odbora. Pri tem se dodelijo posameznim novim podjetjem deli osnovnih sredstev (inventar) v onih prodajalnah obstoječih rajonskih trgovskih podjetij, katera prevzamejo podjetja po razporedu, predloženem po Izvršilnem odboru Mestnega ljudskega odbora. Na ta način prevzamejo:

1. Rožnik: 15 prodajaln; 7 od Preskrbe, 7 od Koloniale in 1 od Hrane,
2. Emona: 14 prodajaln; 4 od Preskrbe in 10 od Hrane,
3. Rašica: 13 prodajaln; 3 od Preskrbe, 9 od Špecerije in 1 od Hrane,
4. Grmada: 17 prodajaln; 13 od Koloniale, 2 od Preskrbe, 2 od Hrane.

II.

Trgovina z delikatesami

Ustanovi se trgovsko podjetje z delikatesami (z 10 prodajalnami),

a) firma: Delikatesa,

b) sedež: Ljubljana,

c) pristojni državni organ: Poverjeništvo za trgovino, gostinstvo in turizem pri Izvršilnem odboru Mestnega ljudskega odbora,

č) predmet poslovanja: trgovina na drobno z delikatesnimi izdelki, slaščicami, bomboni, alkoholnimi in brezalkoholnimi pijačami; izdelovanje in predelovanje delikatesnih izdelkov za potrebe lastnega podjetja,

d) osnovna in obratna sredstva se podjetju dodelijo iz osnovnih in obratnih sredstev Prehrane Mestnega ljudskega odbora in Koloniale rajonskega ljudskega odbora II. Pri tem se podjetju dodelijo deli osnovnih sredstev (inventar) v delikatesnih prodajalnah

in delikatesni delavnici Prehrane in v delikatesnih prodajalnah Koloniale. Na ta način prevzame podjetje delikatesni oddelek, delikatesne delavnice in 10 prodajaln Prehrane.

III.

Trgovina s tekstilom

Ustanovijo se 4 trgovska podjetja s tekstilom.

a) firma:

1. Volna,
2. Manufaktura,
3. Sukno,
4. Tkanina,

b) sedež: Ljubljana,

c) pristojni državni organ: Poverjenišтво za trgovino, gostinstvo in turizem pri Izvršilnem odboru Mestnega ljudskega odbora,

č) predmet poslovanja: trgovina na drobno z metrskim tekstilnim blagom,

d) osnovna in obratna sredstva se podjetjem dodelijo iz osnovnih in obratnih sredstev podjetij Tekstil MLO, Izbire MLO, Preskrbe RLO I, oziroma Koloniale RLO II. Pri tem se posameznim podjetjem dodelijo deli osnovnih sredstev (inventar) v onih prodajalnah Tekstila, Izbire, Preskrbe, oziroma Koloniale, katera prevzamejo nova podjetja po razporedu, predloženem po Izvršilnem odboru Mestnega ljudskega odbora. Na ta način prevzame:

1. Volna: 6 prodajaln; 5 od Tekstila in 1 od Preskrbe,

2. Manufaktura: 8 prodajaln; 6 od Tekstila, 1 od Preskrbe in 1 od Izbire,

3. Sukno: 9 prodajaln; 6 od Tekstila, 1 od Koloniale in 2 od Preskrbe,

4. Tkanina: 1 prodajalno, katero bo podjetje prevzelo od podjetja Tekstil.

IV.

Trgovina s konfekcijo in galanterijo

Ustanovi se: trgovsko podjetje s konfekcijo in galanterijo.

a) Firma: »Merkur«, trgovsko podjetje z galanterijo in konfekcijo Ljubljana,

b) sedež: Ljubljana,

c) pristojni državni organ: Poverjenišтво za trgovino, gostinstvo in turizem pri Izvršilnem odboru Mestnega ljudskega odbora,

- č) predmet poslovanja: trgovina na debelo in na drobno z galanterijskim in modnim blagom, konfekcijo, papirjem, pisarniškimi potrebščinami in vrvarskimi izdelki, vštveši uvoz, popravljanje dežnikov,
- d) osnovna in obratna sredstva se podjetju dodelijo iz osnovnih in obratnih sredstev podjetja Tekstil Mestnega ljudskega odbora, oziroma podjetja »Koloniale« Rajonskega ljudskega odbora II. Pri tem se podjetju dodelijo deli osnovnih sredstev (inventar) v vseh 15 galanterijskih prodajalnah, v vseh, t. j. 2 galanterijskih skladiščih in v edini, t. j. popravljalnici dežnikov podjetja »Tekstil«, ter v eni, t. j. edini prodajalni (galanterijski) »Koloniale«, katere poslovalnice podjetje v celoti prevzame.

V.

Trgovina z usnjem in čevlji

Ustanovi se trgovsko podjetje z usnjem in čevlji.

- a) firma: »Usnje«,
- b) sedež: Ljubljana,
- c) pristojni državni organ: Poverjeništvo za trgovino, gostinstvo in turizem pri Izvršilnem odboru Mestnega ljudskega odbora,
- č) predmet poslovanja: trgovina na debelo in na drobno z obutvijo, usnjem, čevljarskimi potrebščinami, ter potrebščinami za obutev, vštveši uvoz.
- d) osnovna in obratna sredstva se podjetju dodelijo iz osnovnih in obratnih sredstev podjetja »Tekstil« Mestnega ljudskega odbora. Pri tem se podjetju dodelijo deli osnovnih sredstev (inventar) v vseh čevljarskih prodajalnah, in v enem, t. j. edinem čevljarskem skladišču od podjetja »Tekstil«, katere poslovalnice podjetje v celoti prevzame.

VI.

Trgovina z drogerijskimi izdelki

Ustanovi se trgovsko podjetje z drogerijskimi izdelki.

- a) Firma: »Drogerija«,
- b) sedež: Ljubljana,
- c) pristojni državni organ: Poverjeništvo za trgovino, gostinstvo in turizem pri Izvršilnem odboru Mestnega ljudskega odbora,
- č) predmet poslovanja: trgovina na debelo in na drobno z drogerijskimi, parfumerijskimi in kozmetičnimi potrebščinami, fino galanterijo, fotografskimi aparati in fotografskimi potrebščinami,

vštevši uvoz, izdelovanje drogerijskih, parfumerijskih in kozmetičnih predmetov, izvrševanje fotografskih del za fotoamaterje.

- d) osnovna in obratna sredstva se podjetju dodelijo iz osnovnih in obratnih sredstev podjetja »Tekstil« Mestnega ljudskega odbora. Pri tem se podjetju dodelijo deli osnovnih sredstev (inventar) v vseh, t. j. 8 drogerijskih in parfumerijskih prodajalnah, v eni, t. j. edini drogerijski delavnici, ter v enem, t. j. edinem drogerijskem skladišču »Tekstila«, katere poslovalnice podjetje v celoti prevzame.

VII.

Trgovina s suho robo

Ustanovi se trgovsko podjetje s suho robo.

- a) Firma: »Suha roba«,
b) sedež: Ljubljana,
c) pristojni državni organ: Poverjeništvo za trgovino, gostinstvo in turizem pri Izvršilnem odboru Mestnega ljudskega odbora,
č) predmet poslovanja: Trgovina na debelo in na drobno s suho robo, lončarskimi izdelki, pletarskimi in sitarskimi izdelki, ter z leseni mi igračkami, izdelovanje pletarskih izdelkov,
d) osnovna in obratna sredstva se podjetju dodelijo iz osnovnih in obratnih sredstev podjetja »Tekstil« Mestnega ljudskega odbora. Pri tem se podjetju dodelijo deli osnovnih sredstev (inventar) v vseh, t. j. v 5 prodajalnah suhe robe, v enem, t. j. edinem skladišču suhe robe, in v eni, t. j. edini pletarski delavnici podjetja »Tekstil«, katere poslovalnice podjetje v celoti prevzame.

VIII.

Trgovina z barvami in laki

Ustanovi se: trgovsko podjetje z barvami in laki, Ljubljana.

- a) Firma: »Mavrica«, trgovsko podjetje z barvami in laki, Ljubljana,
b) sedež: Ljubljana,
c) pristojni državni organ: Poverjeništvo za trgovino, gostinstvo in turizem pri Izvršilnem odboru Mestnega ljudskega odbora,
č) predmet poslovanja: trgovina na debelo in na drobno z barvami, laki, kemikalijami, štetaarskimi izdelki ter drugimi potrebščinami za pleskanje in slikanje, vštevši uvoz,
d) osnovna in obratna sredstva se podjetju dodelijo iz osnovnih in obratnih sredstev podjetja »Kovina« Mestnega ljudskega odbora.

Pri tem se podjetju dodelijo deli osnovnih sredstev (inventar) v vseh, t. j. 3 prodajalnih barv in lakov podjetja »Kovina«, katera podjetje v celoti prevzame.

IX.

Trgovina s steklom

Ustanovi se: trgovsko podjetje s steklom.

- a) Firma: »Steklo«,
- b) sedež: Ljubljana,
- c) pristojni državni organ: Poverjeništvo za trgovino, gostinstvo in turizem pri Izvršilnem odboru Mestnega ljudskega odbora,
- č) predmet poslovanja: Trgovina na debelo in na drobno z votlim in ravnim steklom, porcelanom, keramiko, vštrevši uvoz,
- d) osnovna in obratna sredstva se podjetju dodelijo iz osnovnih in obratnih sredstev podjetja »Kovina« Mestnega ljudskega odbora. Pri tem se podjetju dodelijo deli osnovnih sredstev (inventar) v vseh, t. j. dveh prodajalnih stekla podjetja »Kovina«, katera podjetje v celoti prevzame.

X.

Izprememba predmeta poslovanja obstoječih trgovskih podjetij

Predmet poslovanja naslednjih trgovskih podjetij Mestnega ljudskega odbora se spremeni in odslej obsega:

1. »Prehrana«: trgovina na debelo z živili, vštrevši uvoz.
2. »Tekstil«: trgovina na debelo z metrskim blagom, vštrevši uvoz.
3. »Kovina«: iz predmeta poslovanja se izloči trgovina z barvami, laki, kemikalijami, ščetinarskimi izdelki ter z drugimi potrebščinami za pleskanje in slikanje ter s steklom.
4. »Izbira«: trgovina na debelo in na drobno z galanterijskim in modnim blagom, konfekcijo, papirjem in pisarniškimi potrebščinami ter vrvarskimi izdelki, vštrevši uvoz. Podjetje bo imelo 18 poslovalnic; 16 od »Izbire«, 1 od »Preskrbe« in 1 od »Tekstila«.

5. »Kovina«: trgovina na debelo in drugo specialno blago na debelo.

XI.

Novo ustanovljena podjetja prično poslovati takoj s 1. januarjem 1952. Prevzem od obstoječih podjetij se opravi po stanju na dan 1. decembra 1951.

4. SPREJETJE ODLOČB O USTANOVITVI OZIROMA SPREMEMBAH NEKATERIH DRŽAVNIH GOSPODARSKIH PODJETIJ

Poroča *dr. Pretnar* Jože, član Komisije za odloke in sklepe.

Komisija za odloke in sklepe se je 19. tm. sestala in na podlagi predloženega predmeta Izvršilnega odbora Mestnega ljudskega odbora pregleдалa predloge o ustanovitvi oziroma spremembah nekaterih državnih gospodarskih podjetij, katere predlagam skupščini v obravnavo in sklepanje.

I.

*Predlog za izpremembo firme in predmeta poslovanja podjetja
»Špedicija — Ljubljana«*

Mestni ljudski odbor je koncem leta 1950 na svojem X. rednem zasedanju izdal odločbo, da se iz podjetja »Javna skladišča«, Ljubljana in železniškega avtooddelka »ŽAO«, ki sta bila prenesena v pristojnost Mestnega ljudskega odbora, ustanovi novo podjetje pod firmo »Špedicija«, Ljubljana. Predmet poslovanja tega podjetja je bilo izvrševanje vseh špedicijskih poslov v naši državi.

Ker pa obstoja možnost in potreba, da se to podjetje prične baviti tudi z mednarodno špedicijo, predlaga Komisija za odloke, da se sprejmeta naslednja sklepa:

1. Dosedanji firmi podjetja »Špedicija — Ljubljana« naj se doda pristavek: »Podjetje za tuzemsko in mednarodno špedicijo«.

2. Predmet poslovanja tega podjetja se razširi tudi na opravljanje špedicijskih poslov z inozemstvom, zlasti prevzemanje pošilk iz inozemstva, izvrševanje ocarinjenja, dostavljanje takega blaga prejemnikom ter pošiljanje blaga v inozemstvo s kamioni in po železnici.

II.

Ustanovitev podjetja »Hotel Turist«

V januarju 1946 je bil pred okrajnim sodiščem v Ljubljani obsojen na zaplembo celokupne imovine bivši lastnik hotela »Štrukelj«, Černe Jernej. S tem je prešel »Hotel Štrukelj«, t. j. stavba v Dalmatinovi ulici številka 15, z vsem hotelskim in restavracijskim inventarjem v državno last. Hotel je bil dodeljen bivšemu Ministrstvu za trgovino in preskrbo, ki ga je predal »Turist hotelu« LRS. Za javnost je predmetni hotel posloval nekako do jeseni 1946, ko je bil izročen v upravo Domu vojnih študentov v Ljubljani za potrebe njihovega internata.

Z ozirom na pomanjkanje tovrstnih gostinskih obratov na teritoriju mesta Ljubljane, je Mestni ljudski odbor vodil stalno borbo za vrnitev tega objekta gostinski mreži. Upoštevati je namreč treba, da je bilo v letu 1940 v Ljubljani 9 hotelov in 9 prenočišč s skupno 972 ležišči, zadnja leta pa imamo v Ljubljani samo tri hotele in dvojne prenočišče s skupno 392 ležišči, kar je samo nekaj več kot ena tretjina kapacitete tovrstnih obratov v letu 1940.

Mestni ljudski odbor je uspel, da je bil v mesecu septembru letošnjega leta bivši »Hotel Štrukelj« izročen v upravo Mestnemu ljudskemu odboru za potrebe tujskega prometa. Vse od prevzema dalje se vrše na stavbi v Dalmatinovi ulici št. 15 razna dela v zvezi z ureditvijo predmetnega hotela. Ko bo hotel dokončno urejen, bo razpolagal poleg vseh potrebnih hotelskih prostorov in restavracije tudi s 54 hotelskimi sobami s skupno 86 ležišči. Kapaciteta restavracije bo približno 180 gostov, v sezoni, ko bo odprt vrt restavracije, pa še približno 200 gostov več.

Za izvedbo adaptacij in obnovo instalacij v zgradbi je potrebnih najmanj 16 milijonov dinarjev, za nabavo potrebnega hotelskega inventarja pa še nadaljnjih 6 milijonov dinarjev. Tako bi bilo potrebno v celoti dodeliti 22 milijonov dinarjev v denarju, vrednost stavbe z zemljiščem vred pa je ocenjena nekaj nad 16 milijonov dinarjev.

S tem v zvezi predlaga Komisija za odloke in sklepe:

1. da se ustanovi državno gospodarsko podjetje za posle gostinskih obratov hotela in restavracije.
2. Firma podjetja bi bila: »Hôtel Turist«, Ljubljana.
3. Podjetju naj bi se dodelila osnovna sredstva v vrednosti 38,666.960 dinarjev, kar bi predstavljalo že omenjenih 22 milijonov dinarjev v denarju za adaptacije, instalacije in inventar ter vrednost stavbe same.

Potrebna obratna sredstva bi bila v višini 200.000 dinarjev.

Predmet poslovanja podjetja bi bilo izvrševanje vseh poslov, ki spadajo v področje gostinskih obratov, hotela in restavracije.

Gospodarsko upravni organ podjetja bi bilo Poverjenišтво za trgovino, gostinstvo in turizem pri Izvršilnem odboru Mestnega ljudskega odbora glavnega mesta Ljubljane.

III.

Predlog za ustanovitev podjetja »Rog«

Skladno s predlogom, iznesenim na VII. rednem zasedanju Mestnega ljudskega odbora, po katerem naj bi se komercialni posli ločili od Mestne klavnice tako, da bi bila ista zgolj uslužnostno podjetje, in iz razloga, da se v okviru podjetij Mestnega ljudskega odbora prične izvajati specializacija, s čimer se bo povečal asortiment in kvaliteta, predlaga Komisija

za odloke, da se ustanovi podjetje za izdelovanje, predelovanje in prodajo mesa in mesnih izdelkov. Slično podjetje je bilo sicer že ustanovljeno na zadnjem rednem zasedanju, in to je podjetje »Mesnina«, vendar smatramo, da je zaradi konkurence potrebno ustanoviti še nadaljnja slična podjetja.

Novo podjetje bi dejansko prevzelo vsa osnovna sredstva v predelovalnici Mestne klavnice v Tomšičevi ulici št. 3, t. j. bivši obrat »Osenar«.

Podjetje naj bi poslovalo pod firmo »Rog«, podjetje za trgovino in predelovanje mesa ter mesnih izdelkov, Ljubljana; ali skrajšano »Rog« Ljubljana. Pri tem pripominjamo, da nam ni uspelo najti predlog firme, ki bi bila kratka in bi že iz firme same bil razviden predmet poslovanja novega podjetja. Taki nazivi sicer obstojajo, so pa že dani kot firme obstoječim podjetjem.

Podjetju bi se dodelila osnovna sredstva v višini treh milijonov dinarjev, vendar bi se mu dodelilo kot lastna obratna sredstva samo 10 % celotno potrebnih obratnih sredstev, razliko pa bi podjetje prejelo v obliki bančnega kredita.

Predmet poslovanja podjetja bi bila prodaja mesa in mesnih izdelkov, izdelovanje mesnih izdelkov, predelava in sušenje mesa ter vsa ostala v to stroko spadajoča dela.

Podjetje bi poslovalo pod vodstvom Poverjeništvu za trgovino, gostinstvo in turizem.

Po objasnitvi predloženih predlogov skupščina sprejme soglasno naslednje sklepe:

1. Podjetje »Špedicija«, Ljubljana, spremeni firmo in predmet poslovanja v: »Špedicija«, Ljubljana, podjetje za tuzemsko in mednarodno špedicijo.

2. Ustanovi se podjetje »Hotel Turist«, Ljubljana.

3. Ustanovi se podjetje »Rog«, podjetje za trgovino in predelovanje mesa in mesnih izdelkov.

5. IZVOLITEV SODNIKA OKRAJNEGA SODIŠČA ZA GLAVNO MESTO LJUBLJANA

Zdešar Henrik, predsednik komisije, poroča naslednje:

Komisija za preiskovanje zadev v zvezi z namestitvijo in razrešitvijo predsednika sodišča, sodnikov in sodnikov porotnikov okrajnega sodišča, je na zadnjem zasedanju predlagala, da ne bi izvolili nekaterih sodnikov, ker komisija ni dobila popolnih podatkov. Komisija je za predlagana sodnika okrajnega sodišča Petroviča Antona in Kuniča Jožeta dobila še naknadno nekatere podatke. Komisija je mnenja, da podatki,

ki jih je komisija dobila naknadno in podatki, ki jih je imela komisija že na zadnjem zasedanju, miso taki, da bi imenovana sodnika lahko predlagala ljudskim odbornikom v izvolitev.

Komisija pa predlaga za okrajnega sodnika *Podržaja* Franca, o katerem je komisija prejela sledeče podatke:

Podržaj Franc je diplomiral na pravni fakulteti v Ljubljani dne 24. V. 1949. Pred okupacijo je bil študent pravne fakultete v Ljubljani in je zaradi okupacijskih razmer prekinil univerzitetni študij. Že od leta 1942 je delal aktivno za Osvobodilno fronto. Septembra 1943 je odšel v NOV, kjer je imel razne politične funkcije in postal je tudi vojaški sodnik. Po osvoboditvi je po demobilizaciji nadaljeval s študijem in je leta 1947/48 končal diplomatsko šolo v Beogradu. Bil je nato uslužben pri Ministrstvu za zunanje zadeve v Beogradu in je kot tak nadaljeval študij na pravni fakulteti, kjer je diplomiral, kot že omenjeno, leta 1949. Na lastno prošnjo je zaradi zdravstvenega stanja prišel v Ljubljano in je bil do konca novembra l. 1949 in dalje uslužben kot pravni referent pri javnem tožilstvu za glavno mesto Ljubljana. Meseca septembra 1951 je bil po službeni potrebi premeščen k javnemu tožilstvu v Koper. Od tu pa je bil decembra t. l. dodeljen kot pravni referent k Okrajnemu sodišču za glavno mesto Ljubljana.

Komisija je še ugotovila, da *Kunič* Jože že opravlja delo sodnika našega okrajnega sodišča in je bila tako postavljena pred izvršeno dejstvo. Komisija je mnenja, da se v bodoče ne bi smelo kaj takega dogoditi.

Podpredsednik predloži poročilo v razpravo.

Javijo se:

Jelušič Dušan, predsednik Okrajnega sodišča za glavno mesto Ljubljana.

Pojasnil bi, da Komisija za preiskovanje zadev v zvezi z namestitvijo in razrešitvijo sodnikov okrajnega sodišča ni bila postavljena pred izvršeno dejstvo glede *Kuniča* Jožeta, ker je bil imenovani tovariš že izvoljen za sodnika v Grosupljem in ima tako legitimacijo za vršenje sodniške službe že v rokah in po zakonu lahko opravlja delo sodnika.

Zdešar Henrik:

Sodnik *Kunič* je bil res izvoljen za okrajnega sodnika. S to izvolitvijo pa nima naša komisija nikakega opravka, ker le naša mestna skupščina lahko izvoli sodnika okrajnega sodišča za mesto Ljubljano. Ponavljam, da je komisija mnenja, da imenovani tovariš ne more postati sodnik okrajnega sodišča.

Oborniki predlagajo, da tovariš *Zdešar* pojasni, zakaj je komisija mnenja, da *Kunič* Jože in *Petrovič* Anton ne moreta biti izbrana za sodnika okrajnega sodišča.

Zdešar Henrik pojasni:

Kunič Jože je bil v času od leta 1941 do 1945 sodnik na srezkem sodišču v Alibunaru v Banatu, nato nameščen pri Mestni občini ljubljanski, za tem je bil sodnik okrajnega sodišča v Ajdovščini in sodnik okrožnega sodišča v Gorici vse do 1. V. 1945. Kako se je zadržal, nam ni znano, bil pa je torej v službi okupatorja.

Petrovič Anton se je po razpadu Jugoslavije javil ustaškemu ministrstvu pravosodja v Zagrebu, katero ga je razporedilo za sodnika sodišča v Tesnju. To dolžnost je sprejel 1. VI. 1941 in tam ostal do 1. IX. 1941, ko je bil premeščen na sodišče v Teslič, kjer je bil do 1. XII. 1941. Za tem je znova prišel na sodišče v Tesnju, kjer je bil do novembra 1943, od tedaj pa do osvoboditve pa je bil v Slavonskem Brodu v službi pasivne obrambe »Narodna zaščita«, torej ves čas v službi NDH.

Naknadno je dobila komisija še sledeče podatke:

O Petrovič Poljaku Antonu poroča Narodni sud v Slavonskem Brodu 17. VI. 1945 sledeče:

»Petrovič Polak Antun, zanimanjem sudac, rođen je u Škaljarima, općina Kotor. Kao sudac služio je u Gornji Radgoni u Sloveniji, gdje se oženio Slovenkom. Godine 1941 Nemci su mu oduzeli imovinu, te ga izselili sa teritorija Slovenije po njima anektiranoga. Iza toga nastanio se u Tešnju, odakle je došao u Sl. Brod i bio u službi kod Narodne zaštite. Več u Gornji Radgoni saradjivao je sa ljevičarima, a u Brodu bio je u vezi sa informativnim oficijom Diljskog odreda, po čijem je nalogu kao član Narodne zaštite, dakle humane ustanove, ostao u Brodu. Po oslobodjenju Broda radio je najprije kod Gradskog narodnog odbora, a zatim povučen na rad Okružnom narodnom sudu, te vodio poslove stručnog pravnog lica u okružnoj komisiji za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača.«

Pri reševanju te zadeve je komisija imela pred očmi le avtoriteto sodišča, ker je prepričana, da je med našimi pravniki dovolj takih, ki imajo vse politične in moralne kvalifikacije za sodnika okrajnega sodišča. Upoštevati mora komisija pri izbiri okrajnih sodnikov vsaj iste vidike in kriterij, ki ga ima komisija za sodnike porotnike, kjer smo vedno jemali ostrejši kriterij.

Slapničar Jože:

Pripomnil bi, da je v Sloveniji mnogo sodnikov ljudskih sodišč, ki so bili za časa okupacije sodniki. Morda je bilo to nepravilno, da smo volili take sodnike, ali pa je nepravilno naše današnje stališče.

Jelušič Dušan — predsednik Okrajnega sodišča:

Predlagam, da bi to glasovanje odložili. Omenjena sodnika je predlagal minister pravosodja, dr. Helij Modic, ki je prav tako ljudski odbornik Mestnega ljudskega odbora; na današnjem zasedanju pa zaradi zadržanosti ni prisoten. Kolikor vem, je tovariš Modic razmotril predlog. Sam pa sem predlagal za sodnika tovariša Podržaja.

Ocepek Lojze:

Smatram, da se diskusija v zvezi z izvolitvijo okrajnih sodnikov razvija popolnoma napačno. Nepravilno je postavljati vprašanje kriterija tako, kot da je naše sedanje stališče nepravilno in da je prejšnje nekako odgovarjalo. Že na naši mestni skupščini smo večkrat razpravljali o tem, kako razni sovražni elementi poskušajo razbijati našo demokracijo ter preprečiti izgradnjo socializma pri nas. Zelo si prizadevajo tisti, ki sanjajo o starih časih, spremeniti našo stvarnost v smislu zahodne anarhične demokracije, ter poskušajo uničiti pridobitve naše revolucije. Zlasti kler se poslužuje vseh mogočih umazanih sredstev, izkoriščanja naše ekonomske spremembe in nekatere težave, ki se pojavljajo v naših naporih samo zato, da bi dosegel svoje razdiralne in protiljudske cilje. Poglejmo, kakšno gonjo vodi Vatikan proti naši državi. Čeprav je bil Stepinac izpuščen, kriči Vatikan v svoji propagandi, da je vera pri nas v nevarnosti in da se pri nas preganja vse ljudi, ki hodijo v cerkev. Mi dobro vemo, da Vatikanu ne gre za cerkve, temveč za njihove stare pozicije in privilegije, zato, ker je proti vsakemu napredku. Zato tudi podpira harango italijanskega šovinizma proti Jugoslaviji in Slovencem, ker stoji odločno na pozicijah italijanskega imperializma. Vatikan je proti temu, da bi se med Italijo in Jugoslavijo ustvarili dobri sosedni odnosi in ob vsaki priliki nastopa proti interesom primorskih Slovencev v korist italijanskega šovinizma ter preprečuje, da bi se vprašanje Trsta rešilo na osnovi sporazuma. V situaciji mednarodne napetosti, v času, ko se še pojavljajo pri nas ob naših velikih naporih nekatere težave, ter v času, ko skuša Vatikan s svojo reakcionarno duhovščino, kot tudi Informbiro ter ostanki razrednega sovražnika preprečiti zgraditev socializma, se še ostreje postavlja pred nas vprašanje pravilnega kriterija za posamezna delovna mesta. Sodišča so tako važne ustanove, da ne moremo izvolitev sodnikov jemati zgolj formalno, temveč je treba temeljito premisliti, koga izvolimo za sodnika. Sklicevati se na tovariša dr. Modica, se mi zdi nepravilno, ker ima naša skupščina, izvoljena na demokratičen način od ljudstva po Ustavi in naših zakonih, vso pravico, da izvoli ali pa odkloni predlagana sodnika. Pri nas ni in ne more biti samo formalne demokracije. Prav tako se ne moremo sklicevati na to, če je

bil nekdo že izvoljen za sodnika v nekem okraju, da je zato lahko izvoljen tudi pri nas. To pomeni, da je bila prejšnja izvolitev izvršena v nasprotju z našimi principi in kriteriji. Izvoliti moramo takšne ljudi, ki bodo v naši borbi za demokracijo in socializem garancija, da bomo šli tudi na tem sektorju dela po tisti poti, za katero smo se borili.

Podpredsednik skupščine predloži predloge predsednika Komisije za preiskovanje zadev v zvezi z namestitvijo in razširitvijo sodnikov okrajnega sodišča v sklepanje:

Sklep: Skupščina Mest. ljudskega odbora soglasno izvoli Podržaja Franca za sodnika okrajnega sodišča za glavno mesto Ljubljana.

Sklep: Skupščina Mestnega ljudskega odbora soglasno *odkloni* izvolitev Kuniča Jožeta in Petrovič Antona, ki sta bila predlagana za sodnika okrajnega sodišča za glavno mesto Ljubljana.

6. IZVOLITEV NAMESTNIKOV SODNIKOV ZA PREKRŠKE

Poroča *Resnik* Julijana:

Skladno z 52. členom Zakona o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o prekrških (U. list FLRJ, št. 46 od 17. 10. 1951)

predlagam

skupščini Mestnega ljudskega odbora, da izvoli dva namestnika sodnika za prekrške pri Mestnem ljudskem odboru in predlagam:

1. *Ljubič Albino, rojeno 18. II. 1914 v Starem trgu pri Ložu.* Pravno fakulteto z diplomom je dovršila leta 1947 v Ljubljani. Od leta 1937 do 1940. je bila v službi pri Srežkem načelstvu v Murski Soboti kot dnevničarka. Od leta 1940 do 1941 je bila zaposlena v Zdravstvenem domu v Celju.

Zaradi nacionalnega delovanja je ob okupaciji pribežala iz Celja v Ljubljano in bila ves čas okupacije brez službe. Bila je simpatizerka Osvobodilne Fronte, katero je podpirala.

Po osvoboditvi je nastopila službo pri Ministrstvu za ljudsko zdravstvo, kjer je ostala do 16. X. 1946. Od 1. XII. 1946. je v službi v resoru Ministrstva za notranje zadeve. Sedaj je načelnik upravnopolitičnega oddelka poverjeništvu za notranje zadeve Mestnega ljudskega odbora.

2. *Kogovšek Miloša, roj. 1918.* Dovršil je pravno fakulteto z diplomom. Leta 1941 se je povezal na terenu in pričel aktivno sodelovati v OF. Junija 1942 je bil odpeljan v internacijo v Italijo. Ko je bil transport napaden od partizanov, je stopil v NOV.

Po osvoboditvi je nastopil službo kot delegat Ministrstva za trgovino in preskrbo v podjetju Ranzinger. Nato je bil pomočnik pravnega referenta pri DETRANS, Ljubljana, dalje pravni referent podjetja TRANSJUG, nato nižji pravni referent Javnega tožilstva LRS, od tu pa premeščen na Ministrstvo za notranje zadeve LRS kot nižji pravni referent.

Podpredsednik da predlog na glasovanje.

Soglasno sprejeto.

7. NEKATERE SPREMEMBE V KOMISIJAH MESTNEGA LJUDSKEGA ODBORA

Resnik Julijana poroča:

Skladno s 30. členom Poslovnika o delu Mestnega ljudskega odbora predlagam, da skupščina razreši Zupeta Avgusta kot podpredsednika Komisije za promet, ker ga predlagam po 21. in 22. členu Poslovnika za predsednika Komisije za Mestna kmetijska posestva in ekonomije.

Podpredsednik da predlog na glasovanje.

Soglasno sprejeto.

Resnik Julijana nadaljuje:

Na predlog dr. Benigarja Jožeta v današnji razpravi, predlagam skladno z 21. in 22. členom Poslovnika o delu Mestnega ljudskega odbora izvolitev Komisije za proučitev problema vzgoje mladine.

Za člane te komisije pa predlagam: Boleta Dušana, dr. Benigarja Jožeta, Jurca Branko, Ribičiča Jožeta, predsednika Mestnega pionirskega sveta, Cvetko Vladimirja, inšpektorja pri Svetu za prosveto in kulturo Mestnega ljudskega odbora, Dekleva - Modic Marico, direktorja Učiteljišča, Goloba Ludvika, organizacijskega sekretarja Mestnega komiteja Ljudske mladine Slovenije in Čamernika Franca, upravitelja osnovne šole na Viču.

Na predlog Štefana Edija predlagam izvolitev Anketne komisije za pregled trgovskih in obrtnih lokalov, ki so nepravilno izkoriščeni. Za člane te komisije pa predlagam Kušarja Karla, Nebca Franca, Avšiča Ivana, direktorja podjetja »Tekstil« in Gjuda Ivana uslužbenca poverjeništvu za trgovino, gostinstvo in turizem. Ta komisija se osnuje z nalogo, da pregleda nepravilno izkoriščene lokale in izdelava operativni načrt za namestitev trgovin in obeti.

Podpredsednik da predloge na glasovanje.

Soglasno sprejeto.

S tem je bil dnevni red izčrpan in podpredsednik zaključí zasedanje ob 19.30. uri.

Tajnik MLO:

Julijana Resnik s. r.

Predsednik MLO:

Vladimir Krivic s. r.

Overiteljja zapisnika:

Henrik Zdešar s. r.

Ing. Vekoslav Jakopič s. r.